

LYCEUM

**dL. PHILIPPI
DG**

Poezii

AL. PHILIPPIDE POEZII

AL. PHILIPPIDE

POEZII

Antologie, prefață, tabel cronologic, repere critice și bibliografie de
ANTOANETA TÂNĂȘESCU

EDITURA ALBATROS • BUCUREȘTI • 1995

Textele volumului de față sunt reproduse după: Al. Philippide,
SCRIERI, I, VISURI ÎN VUIETUL VREMII, ' Editura Minerva,
București, 1976; VIS ȘI CĂUTARE (postum), Editura Cartea
Românească, București, 1979.

DINCOLO DE PORȚILE DE FILDEȘ SAU DE
CORN

PRIVITĂ DIN PERSPECTIVA ordinei, de inefabilă armonie, ce guvernează ansamblul creației lui Alexandru Philippide, perioada începuturilor, din care edițiile operei sale și istoria literară au reținut, mai ales, volumul de poeme *Aur sterp* (1922), capătă un real semnificativ relief. în primul an de la debut, tânărul creator se afirmă cu decizie în mai multe domenii - publică poezii, proză, eseuri critice și are, după propriile mărturisiri, sertarul plin de manuscrise -, spectaculoasa sa ieșire în lume fiind, însă, cum se va întâmpla și de-a lungul deceniilor următoare, cenzurată de o impenetrabilă exigență. Această etapă a unui destin literar suscită atenția cercetării critice nu doar ca un simplu și, oarecum, obligatoriu capitol introductiv al unei retrospective, ci, mai ales, ca o primă imagine, din multe puncte de vedere interesantă, a unor tendințe pe care epoca maturității le va redimensiona în chip original.

Bine conturată, conștiința scriitorului de 19-20 de ani pare a-și recunoaște tendințele, dialectic antinomice, ale registrului interior: pe de o parte, plăcerea strigătului violent exteriorizat (după ani, Philippide va comenta ca pe o deviză a întregii sale vieți o replică din *Faust*: „eu zbuciumului mă consacru, plăcerii celei mai dureroase”), pe de altă parte, „cultivarea muzicilor dinăuntru”, act premeditat de reclusiune în liniștea bogată a propriei lumi.

Cântecul câtorva este prima poemă publicată de Al. Philippide în revista „însemnări literare” din mai 1919. Trecuseră doar patru luni de când,

DINCOLO DE PORȚILE DE FILDEȘ SAU DE
CORN

în „Glasul Bucovinei”, Blaga făcuse să apară *Eu nu strivesc corola de lumină a lumii*, prefigurând marea temă a adâncirii în „taina” existențială; pe care doar fiorul poetic are capacitatea de a o înțelege și a o spori cu „ne-nțelesuri și mai mari” asemenea albelor raze lunare ce nu micșorează ci măresc vertiginos misterul nopții. în cu totul alt registru liric, *Cântecul* lui Philippide este manifestul unei conștiințe, iconoclaste (avangardistă am fi tentați a spune, folosind termenul în accepțiunea sa tipologică, în nici un caz istorică), căutând noul cu aviditate (întruparea noului este Soarele) chiar dacă victoria acestuia poate provoca surparea vechiului univers în „golul mut” al neantului: „Desfășurându-ți aripile largi, / Tu vechiul cer îngust și scund să-l spargi / Și să-l împrăștii țândările-albastre / în vid, deasupra capetelor noastre, / Pentru-a privi pe vasta lui ruină / îndemnul tău de aur și lumină”. Instaurarea unei noi ordini cosmice va declanșa apariția unei noi ordini sufletești și această credință poetică este rostită în cadențe de intempestivă sonoritate.

După exact un. an de la *Cântecul cătorva*, Philippide debutează în proză prin *Chronos, Studiu de obsesie* („Viața românească”, an. XII, nr. 3, mai 1920, p. 390-404), scriere puțin cunoscută poate și pentru faptul că nu a fost reținută de edițiile antume sau postume ale scriitorului. Văgî reminiscențe ale démoniei de tip eminescian se întrevăd în portretul eroului principal, Lucian Vemea, un tânăr cu „fruntea palidă”, păr negru și ochi „adânciți în orbite, cu o

DINCOLO DE PORȚILE DE FILDEȘ SAU DE
CORN

ușoară dungă de umbră în jurul pleoapelor". Respins de realitate („exilat” ar fi spus maturul Philippide), Vemea trăiește într-o cameră „mare și sonoră”, asediat de lumea obiectelor care „îl privesc cu neîncredere”, obsedat de bătaia neîntreruptă a ceasului ce îl fărâmițează timpul și speranțele ca și de sclipirea cenușie a oglinzii unde se răsfrânge portretul tatălui ce-și luase viața cu mulți ani în urmă. Tânărul din *Chronos* „se simte mai ostenit de el ca oricând” și nu mai are capacitatea de a se împotrivi unei lente dar decisive metamorfoze pe care impulsuri exterioare o produc în propria-i ființă: „ceva care intră în tine pe furiș, o dată cu respirația, cu privirile, cu sunetele, cu tăcerea, preschim-bându-te încetul cu încetul în altceva-decât ar fi *trebuit* (sübl. Al. Ph.) să fi, făcându-te pe nesimțite să devii altcineva...”. Sub puterea unei primejdioase fatalități, Lucian Vemea devine executantul docil al unui scenariu la scrierea căruia nu avusese nici o contribuție: „Ce nenorocire! Să știi, să-ți dai seama de tot ce are să se întâmple și să nu poți face nimic, un gest măcar...”. Ieșirea din normalitate este întrutotul previzibilă și, după ce își sugrumă mama, tânărul rămâne singur, cu „fața surăzătoare”, legănându-și capul în cadența ceasului măsurând timpul acum de neînțeles.

Drumul. Scene petrecute în dosul unor pleoape („Viața românească”, an. XII, nr. 8, octombrie 1920, p. 1—174) este o „viziune” de tipul celor din Jeân Paul. Alegoria rătăcirii în vis a peregrinărilor de-a lungul unor peisaje ■ sălbatice și solitare,

DINCOLO DE PORȚILE DE FILDEȘ SAU DE
CORN

foarte asemănătoare cu cele din poeme pe care Philippide le va scrie peste două decenii, lasă să se întrevadă, cu destulă transparență, marea metaforă a scufundării în adânc, ca singură cale de atingere a echilibrului și a împlinirii creatoare, metaforă pe care poetul român o cunoaște de la Novalis: „Visăm să călătorim prin univers: oare universul nu se află în noi? Străfundurile sufletului nostru ne sunt necunoscute. *Calea cea tainică duce spre interior* (subi. n.). E în noi, sau nicaieri, veșnicia cu lumile sale, trecutul și viitorul”. La Philippide, Călătorul va trăi, la sfârșitul unui drum inițiat, revelația acestui adevăr: „CĂLĂTORUL (*ridicându-se*): Și totuși, nu! Vreau să cutreier tot - să mă cutreier! .Și apoi să-mi sfărăm lanțurile, să-mi surp zidurile, și să-mi largesc simțurile, să-mi depășesc marginile, - *să trec dincolo de mine!* BĂTRÂNUL: în tine ești; nu poți să pleci din tine. CĂLĂTORUL: Totuși, o dată cu privirile sufletul meu zboară: urechile mele sorb văzduhuri de sunete; simțurile mele sunt porți care se deschid larg. BĂTRÂNUL: Către tine. CĂLĂTORUL (*abătut*): Nici o nădejde? BĂTRÂNUL: Toate - și nici una. CĂLĂTORUL (*nădăjduind încă*): Dar drumul, drumul... BĂTRÂNUL: Ești tu însuși”.

Tot în 1920, Philippide semnează în „Viața românească” (an. XII, nr. 7, septembrie, p. 112-115) câteva *Note pe marginea cărților (Pagini în vid: Stéphane Mallarmé)* cu o remarcabilă intuiție a contribuției scriitorului francez la definirea limbajului poetic modern. „A numi un lucru înseamnă a suprima trei sferturi din plăcerea poemului care stă în ghicire treptată. A-l sugera,

DINCOLO DE PORȚILE DE FILDEȘ SAU DE
CORN

iată visul”, spuse Mallarmé. Și acum, glosele entuziaiste ale tânărului său comentator: „Arta lui Mallarmé. Nu deschide porți largi. *intredeschide*. Drumul pe care ți-l arată nu-l vei cunoaște niciodată. Dar *il vei bănu*l mereu (toate subl. Al. Ph.)”. Iar, în continuare, în termeni ce premereg cu aproape o jumătate de secol formulările actuale asupra deschiderii textului și a polisemiei lui necesare: „Din două sensuri pe care ți le oferă, poți alege unul. Dar le poți alege pe amândouă, delaoaltă. Și din împreunarea lor, un al treilea, poate, se va desprinde”.

Alături de Mallarmé, Baudelaire concentrează în această perioadă atenția lui Philippide ce-i traduce poemele sau îi relevă, pe struna unei vibrații critice simpatetice, meritul de a fi marcat un moment reprezentativ pentru evoluția poeziei modeme: „Pe de altă parte, Baudelaire, din pricina originalității lui (care nu stă *numai* în constatarea de *toi* rezultate sufletești), prin faptul că a putut *da* un suflet la generații întregi (indiferent dacă a fost falsificat, rău înțeles, prost admirat!), a fost, în opera lui, mai mult decât oricare din moderni, o epocă, *un timp* (toate subl. Al. Ph.), cu evoluție personală și sugerări proprii” (*Charles Baudelaire par Gonzague de Reynotă*. „Viața românească”, an. XIII, nr. 1, ianuarie 1921, p. 132-133).

Evenimentul ce încheie perioada începuturilor este apariția, în 1922, a volumului *Aur sterp*, întâmpinat cu oarecare răceală de critică, poeziile fiind, totuși, apreciate pentru vigoarea procedeeelor aproape picturale” sau pentiu

DINCOLO DE PORȚILE DE FILDEȘ SAU DE
CORN

(interesant!) „grave însușiri de intelectualizare a emoției”.

Prin această din urmă constatare, *Aur sterp* intră în raza de incidență a unei tendințe definitorii pentru structura liricii moderne. Astfel, de la Novalis susținând, în actul poetic, primatul „lucidității reci” la Baudelaire care, foarte aproape de Poe, ■ neagă valoarea, pentru poem, a „sensibilității inimii” („sensibilitatea fanteziei” este cea acceptată căci „poetul e inteligența supremă iar fantezia e cea mai științifică dintre toate facultățile”) sau la Paul Valéry pentru care „un poem trebuie să fie o sărbătoare a intelectului” (nu o „prăbușire” a lui cum gândea André Breton și suprarealiștii în genere, determinând nu numai din această cauză reacția polemică a lui Al. Philippide), deci, de la Novalis la Valéry supunerea emoției, „impresionalitatea deliberată” au echivalat cu un original principiu poetic.

E, poate, prea mult (sau prea devreme) a include *Aur sterp* printre exemplele ilustrative ale principiului invocat, dar semne că Philippide se îndreaptă încă de acum în această direcție sunt nenumărate. Să observăm numai reglarea, în deplină cunoștință de cauză, a motivelor și motivațiilor simboliste, ceea ce dă impresia că multe dintre poeme sunt mai degrabă construite cu o bună cunoaștere a regulilor poeticului decât expresia unei stări sufletești. Distanța între eu și trăirile sale se arată generatoare de tensiune și, ca atare, era de așteptat ca meditații asupra alcătuirii dilematice, deci neliniștitoare, a

DINCOLO DE PORȚILE DE FILDEȘ SAU DE
CORN

propriei structuralități să apară de pe acum-
Poetul asistă cu o autentică gravitate la procesul
înstrăinării de sine („Al meu mi-e sufletul, ori mi-
e străin, / Pătruns în mine parcă fără veste?”)
recunoscând și dificultatea de a mai stăpâni
inițiativele vocației poetice, de a-și mai transmite
„cântecul” în afară, adică de a mai traduce
virtualitatea lirică în act: „Dar cântecul, de l-am
știut demult. / Să-l spun acum nu știu, știu să-l
ascult. / Nu pot să-l cânt, dar cântă-n mine-
acum, / Așa cum apa curge leneș, sau cum /
Clipește-o stea, ori șerpuieste-un drum”.

Reușita volumului stă în felul în care poetul
gândește lumea sub zodia unor inefabile
corespondențe, cu o prioritate a muzicalului ce
devine un adevărat ax ordonator al universului, în
Muzică, razele lunii sunt „strune” vibrând atât de
melodios și de intens încât totul se animă la o
altă viață, evident, cu o altă rezonanță: „Flori
albaștri curg de-a lungul strunei, / în muzica
surăsurilor lunii. / Fereastra ondulează ca o apă /
Când razele într-însa se îngroapă; / Din mobile
tăcerea se desprinde; / Covorul, ca un lac de fulgi,
întinde / înmărmurite valuri albastrii; / Fulgi albi,
ușori, se prind de draperii, / O, vis, și draperiile
sunt pline / De somnul mătășos ai lunii pline”. Se
găsește aici o imagine profund caracteristică
pentru momentul literar al debutului lui Al.
Philippide, imagine comentată, de altfel, de Tudor
Vianu cu prilejul definirii metaforei simbolice,
adică a figurii întemeiată pe o comparație între o
„impresie dată și una rămasă vagă și, ca atare, cu
neputință de formulat printr-un termen univoc și

DINCOLO DE PORȚILE DE FILDEȘ SAU DE
CORN

precis". „Muzica surâsurilor lunet".

este una dintre aceste metafore întrucât presupune „neapărat o comparație, dar una care include ca un termen neexprimat și cu neputință de formulat un anumit aspect sensibil al lunii, pe care îl ghicim în perspectivele nelimitate ale acestor metafore, fără să-l putem formula vreodată. Metafora simbolică sau infinită este, din această cauză, aceea care mijlocește lucrarea cea mai productivă a imaginației și a Ceea care produce, prin nedeterminarea ei sugestivă, starea, poetică prin excelență” (*Problemele metaforei*).

Dar nu numai prin încrederea (literară) în primatul sugestiei și în elocvența vagului se așează Philippide în filiația poezilor ce puseseră cu câteva decenii în urmă primele pietre la temelia edificării spiritului modern, ci și prin atracția, irezistibilă se pare, pentru acele figuri ale limbajului pe care teoreticienii de azi le includ în grupul „categoriilor negative”, determinantul trebuind să fie înțeles în sens definitoriu, nu depreciativ. În *Aur sterp*, începând cu titlul, lista lor este simptomatic de extinsă. „Văzduhul gol”, „raze crepusculare”, „lacrimi mari de întuneric”, „noapte oarbă”, „cântec fără grai”, „începutul veșnic ne-nceput”, „clipe -moarte”, „stele stinse”, „falduri de tăcere”, „și soarele e mort - demult”, „pe drumuri care vin din Nicăieri”, „bătrânul soare orb”, „pastel pustiu”, „visurile noastre goale”, „stele de păcură”, „stele care n-au să mai răsară”, „păstrăm în noi talazuri mari de scrum”, „tăcerea cu aripile de scrum” sunt fragmente dintr-o lume pe cerul căreia se profilează doar „lumina aurului sterp pe veci” ca un „soare alb cu raze reci / Peste ghețarii de odinioară” (*Osânda fulgerului*).

În *Cântecul cătorva*, poemă înscrisă pe prima filă din *Aur sterp*, poetul dorea, pe un ton patetic și exploziv, năruirea vechiului. E mai degrabă un program teoretic decât reflexul unei combustii interioare, căci volumul nu va urma această direcție, dimpotrivă, aplecarea spre exterior va fi înlocuită cu accesul spre interioritate pentru ca motivul negației și, deci, al năruirii să primească sub acest orizont alte dimensiuni. De la imnul solar din *Cântecul cătorva*, se ajunge la *Cântecul Nimănu* adresat „zeului necunoscut” cu incantații ce evocă dilemele psalmilor arghezieni, apologie a negației totale, pustiind înalțurile dar și sufletul care, după înmormântarea

„belșugului de vis”, nu-și mai poate alege ca ideal

decât Nimicul: „Mi-e sufletul o năruire de statui. / Le-aud cum cad, fărâma cu fărâma. / Vecii de vis în mine se dărâmă, / Făclii aprinse-n templul Nimănu! // Sătul de-avântul van, de visul mic, / îmi voi ciopli statuie din Nimic, / Gândind la cei ce inima în două / Și-au frânt-o, și ne-au dat din ea și nouă / - La cei cu zâmbet bun de mucenic, / Ce-au plămădit din soare pâine nouă. / / Mormânt adânc belșugului de vis, / Prăpăstii largi' în mine s-au deschis. / Făclii aprinse-n templul Nimănui, / Vecii de vis în mine se dărâmă. / Le-aud cum cad fărâma cu fărâma. / / Mi-e sufletul o năruire de statui”. -

Pentru ca *indemnul la drum*, ultima poemă din *Aur sterp*, să ducă o asemenea trăire la ultimele consecințe: „Rămâi cu bine, suflète stingher. / Și-ascute timpul coasa lângă tine”.

DUPĂ DOUĂ DECENII, nuvela *Floarea din prăpastie* cutreieră aceeași desnădăjduită geografie a înstrăinării de sine. Funcționar model și soț resemnat a trăi cu supunere sub tirania unei soții voluntare, Ștefan Budu acoperă totul, de la gestul mărunț cotidian la marele ideal, cu pasta lipsită de orice nuanță a banalității. Cum zilele îi sunt măsurate de un ceasornic „cu ceasuri fixe de muncă și odihnă, cu distracții prevăzute și periodice”, existența devine o „apă moartă”, a cărei transparentă „stagnantă” nu poate ascunde nimic neliniștilor. între' evenimentele, deteriorate, de altfel, prin repetiție fără surprize, ale vieții acestui bărbat matur nu există nici o cale, cât de firavă, de comunicație, Budu însuși clasându-le în „compartimente” a căror integritate este păzită „cu grijă”, așa încât posibilitatea asociațiilor sau evoluțiilor imprevizibile este cu desăvârșire exclusă. Nu e însă greu de văzut că bine construita seninătate

exterioară e continuu subminată de vertijul absorbant al vidului interior. „Pozitivistul convins” vorbește numai în fraze birocratice, trăiește fericit „în respectul ierarhiei”, alungând de la sine orice ar tulbura sau ar putea tulbura oglinda opacă dar liniștită a mlaștinei care îl acaparează clipă de clipă. Dar iată că acest om pentru care singurătatea era cea mai cumplită dintre pedepse, căci mintea sa „puțin imaginativă”, de asemenea

lipsa oricărei înclinații spre „meditație abstractă și cercetare interioară” făceau insuportabil, de neconceput dialogul cu sine, - iată că acest om este brusc invadat de forțe necunoscute, cotropitoare. Așa că el, cel care nu visase niciodată, mai mult chiar nu putuse înțelege că cineva „poate să viseze”, ajunge să trăiască cu uimire dar și cu „o oboseală dulce”, ce-i produce o extraordinară plăcere, experiența primului vis din întreaga sa - viață. A doua zi, în diurn, realitatea pare cu totul alta, nuanțe neobservate până atunci devin semnificative iar proporțiile și relațiile dintre evenimente sau oameni sunt total schimbate. Repetarea visului îi dă însă senzația bolii („visul ca boală”, iată propunerea lui Ștefan Budu) căci tulburarea psihică este atât de intensă, încât întreaga ființă îi este afectată. Inutile încercările disperate de autoliniștire, căci vis după vis, zbuciumul sufletească este tot mai intens. „Cu o asemenea activitate sufletească (extraordinară pentru el)”, eroul devine brusc conștient de intensitatea propriilor trăiri. Centrul universului său nu mai este reprezentat printr-un stabil punct de referință, ci este de găsit pretutindeni sau nicăieri, valurile de adevăr și fals glisează într-o definitivă ambiguitate nemaizădăruind posibilitatea unor tranșante hotărâri. Clasică întrebare romantică: „oare eu sunt cel care visează în timpul nopții?” începe să fie și întrebarea eroului nostru, căci „Budu cel din vis rostea niște vorbe și săvârșea niște fapte la care

Budu cel din viața reală nu se gândise niciodată". Ca atare, el nu se mai mulțumește să viețuiască („automatic”), ci să trăiască, să-și gândească existența, „ochiul dinăuntru, închis de atâtea vreme, adormit de monotonia dulce” deschizându-se „cercetător și critic”. Acest om care nu visase niciodată, caz - consideră Philippide - tot atât de uimitor și terifiant ca omul care și-a pierdut umbra, acest om care avusese până la apariția ispitei visului și ispitei iubirii „un gest interior de apărare împotriva misterului” se cufundă cu patos în noua sa stare. „Fațada rămâne deocamdată intactă”, dar Budu abia își poate stăpâni vârtejurile sufletesti, sonorul vuiet al „furtunii dinăuntru”. El experimentează, în fond, urmările, cu rază lungă de acțiune, ale „revărsării visului în viața reală” de care vorbea Nerval ca și marea revelație a eroilor lui Jean Paul: în vis, „eul meu se văzuse pe el însuși pentru prima oară și pentru totdeauna”. Greu de rezistat atâtor presiuni. Astfel că, urmărit continuu de imagini din visele sale nocturne, obsedat de „dramatica întâlnire cu sine însuși”, rob și de chinuitoarea „pasiune pentru o aventură frumoasă, anonimul funcționar bucureștean vede cum starea de ordine, ce părea a-i fi caracteristică, este dinamită și anarhia, dezordinea generală îl antrenează într-un vârtej al cărui tumult este prea puternic. Neadaptat noului mecanism existențial, Ștefan Budu îl cade victimă, victimă inocentă, plătind cu viața dreptul la iubire și indoială.

„Ceea ce se oglindește în sufletul omenesc - nota Victor Hugo - e mai amețitor decât văzut direct. [...] Aplecându-ne spiritul peste acest abis, întrezărim aici, undeva în adânc, ca într-o prăpastie, într-un cerc îngust, întreaga imensitate a lumii.” Ca și imensitatea iluziei, „floare” pentru unii de neatins.

Floarea din prăpastie, cum crede și Al. Philippide, într-o *Pledorie pentru nuvelă* (articol de 1935), scriitorul gândea epicul ca fiind structurat de

marea lege a poeticului, legea sugestiei: „Nuvela cere calități de concentrare, de măsură și de stăpânire a efectelor. Tehnica ei este bazată pe eliminare și alegere. Totul e să sugerezi cu amănunte puține cât mai multă viață. A sugera este întotdeauna mai greu decât a spune”.

Demonstrând incontestabile virtuți de focalizare a fascicolului epic, *Floarea din prăpastie* reflectă, însă, mai degrabă, interesul eseistului (și scriitorului) Philippide, interes de sorginte flaubertiană, pentru „sobrietate și observație, supunere la obiect și desprindere din sine însuși”. În prim plan se plasează „meșteșugul artistic” („un meșteșug bazat pe inteligență și nu numai pe instinct”) ca și virtuțile „întâmplării pure”.

Revenind după patru decenii, în 1975, în *Prefata* la ediția de *Scrieri* asupra aceluiași probleme, Philippide crede că atât *Floarea din prăpastie* cât și *Îmbrățișarea mortului*, o altă nuvelă a sa, sunt exemple nu de proză fantastică („Fantastic înseamnă ceva ce iese din realitate, din verosimil, din posibil și nu e explicat prin cauze naturale”), ci de proză enigmatică: „Enigmaticul află curiozitatea și lasă loc unei explicații posibile în minte cititorului, acesta își formează, îndemnat de formă, îndemnat de întâmplările nuvelei, o certitudine (sau o cvasicertitudine, literatura nu e știință!) ori preferă, la imboldul aceluiași întâmplări povestite, o ușoară incertitudine, plăcută pentru că îl face să mediteze și să viseze”.

Aburul sugestiei și rigoarea certitudinii, visceral declanșator de ficțiuni și ficțiunea capabilă a întreține nelimitate reverii, se privesc, astfel, într-o eternă răsfrângere de oglinzi paralele.

NU PENTRU A ÎNCERCA o reevaluare (sau evaluare) a literaturii lui Al. Philippide prin prisma formulărilor sale teoretice ne oprim, pentru scurt

timp, asupra studiilor și eseurilor scriitorului. Aproape niciodată incidente, principiul poetic existent *în text* și principiul poetic expus *în afara textului* se află într-o relație de inefabilă corespondență, mai ales în cazul unor autori, cum este și Al. Philippide, care nu izolează (după modelul „transparent / refractar” din demonstrațiile maioresciene) actul creației de cel al criticii, Considerându-le tacit ca vocații complementare ale personalității artistice, Philippide gândea, astfel, la fel cu unul dintre rharii săi contemporani, G. Călinescu, încă din 1927, în *Critică și creație*, acesta nuanța repartitia dihotomică pe „specialități”, observând că artistul nu vede doar sintetic (compact), iar criticul nu vede doar analitic (schematic), ci că în realitate: „momentul esențial al activității critice este tot sintetic și consistă în emoția imediată, anticipantă a verdictului vremii”.

Tot astfel, poetul *Stăncilor fulgerate* consideră că Jocul înalt și dezinteresat al idelilor” ocupă un loc însemnat în orice mișcare a psihicului uman, deci și la nivelul fenomenului literar, întemeiat pe „nevoia de cunoaștere a lumii și a vieții, cu ajutorul și prin mijlocirea *sensibilității inteligente*” (subl. n.) și pe „aspirația către frumos cu presimțirile de bucurie spirituală pe care această aspirație le nutrește”.

Experimentând propriile opinii, Philippide scrie poezie și studii despre poezie, meditația asupra literarului luminând nu numai liniile portretului său interior, ci fiind și un capitol, de primă importanță, din procesul afirmării conștiinței poetice moderne în țara noastră.

Tezele sale merită a fi bine cunoscute. Arta nu este, evident, reproducere, „copie”, ci transfigurare. Adevărata dimensiune a operei este cea de adâncime și dacă Vianu vedea în tr-un vers eminescian „un abis fără fund”, Philippide consideră că, de exemplu, opera lui Shakespeare este „un tezaur fără fund”, univers ilimitat-simbolic. De peste trei secole

„omenirea a tot cules din el și nu numai că tezaurul n-a secăt, dar e tot așa de bogat ca la început. Oricâtă apă ai scoate din ocean, tot ocean rămâne” (*Deschidere cu Shakespeare*, 1956)

Gândirea poetică, generatoare de somptuoase viziuni, nu se ghidează după legile raționalității științifice sau a celei comune. Logica sa este alta, derivând din aceea „mișcare a minții” care caută și găsește în realitate, trecând peste orânduiala obișnuită a lucrurilor, apropieri și afinități sau deosebiri și contraste care uimesc și dau sentimentul frumuseții” (*Despre poezia română dintre 1920 și 1940 în raport cu poezia europeană*, 1965). Este vorba, deci de o reclădire a realului pe baza „descompunerii” acestuia - cum ar fi spus Baudelaire - și a reîmbinării elementelor după „reguli” noi, într-o lume nouă dominată de foșnetul infinit al profundelor corespondențe accesibile doar minții de poet.

Principiul construcției și „atrakția invizibilului” (a misterului) definesc, după Philipide, cunoașterea poetică, ce se aplică unei „zone” cu totul neobișnuită la prima vedere, o „zonă” unde „visul nu e niciodată vis și realitatea nu e niciodată întreagă și limpede”, o „zonă” unde „visul și realitatea se amestecă, se întretaie, merg alături, pătrund unul în altul și se împacă un timp, pentru ca din nou să se despartă, însă fiecare din ele păstrând amintirea celuilalt (*Franz Kafka și singurătatea în mijlocul mulțimii*, 1937). Să fie aici, à rebours, o reevaluare de maturitate a binecunoscutelor formulări, la care tânărul Philipide privea cu destulă severitate, și anume cele ale suprealistului André Breton ce crezuse în „fuzionarea pe viitor a acestor două stări, în aparență atât de contradictorii, care sunt visul și realitatea”? Termenii par aceiași, mobilurile și finalitatea demonstrației sunt, însă, altele.

Conturul (extraordinar) al acestei „vaste țări poetice” se regăsește în „cardiograma”

(extraordinară și ea prin semnificație) a drumului interior înscris în slova de foc a fiecărui poem. Acesta nu este suma cuvintelor sau imaginilor sale. Valoarea poeziei este echivalentă cu valoarea expresiei, calitatea primordială a artei, căci, precizează Philippide, ea este o „calitate de fond”. „Când forma este săracă, conținutul oricât de bogat ar fi, rămâne incomunicabil.” Urmărind în chip necesar natura „adâncă” a fondului (a se observa cum Philippide se oprește constant în comentariile sale la structurile de profunzime ale operei), expresia nu o poate trăda vreodată. Dacă în timpul lui Boileau limpezimea rațională se referea atât la fond cât și la expresie, „noi, cei de astăzi” (frază este tipică pentru orice moment de „modernitate” din istoria culturii) „credem, în această privință, cu totul altceva”. Și anume - susține cel ce observase la Poe funcția „nedefinitului”, forța unei „atmosfera de puternică imprecizie” iar la Mallarmé pregnanța acelei „precizii a imprecisului” - poetul vremurilor moderne urmează o altă cale, de o cu totul altă natură: „Stări obscure de suflet, adânciri în vis, căutări cu porniri și întoarceri pe căile crepusculare ale memoriei, cu alte cuvinte toată acea poezie, nouă mereu, a cunoașterii psihice prin mijlocirea visului și a contemplației nu se poate exprima limpede, ci numai prin aproximații, prin atingeri, prin sugerări și apropieri ciudate, capabile să trezească în cititor fiomi necunoscutului, al misterului și al surprizei... [...] în poezie, nu există obscuritate. Există numai expresie greșită, falsă, nepotrivită, ceea ce dovedește doar că poetul nu e destul de iscusit și adânc. A exprima obscur lucrări limpezi e o greșeală. Însă a exprima obscur, cu vigoare și adâncime, lucruri prin firea lor obscure este un procedeu poetic normal” (*Însemnări despre valoarea poetică*, 1965).

Oriunde am deschide studiile și eseurile lui Al. Philippide întâlnim marea obsesie a întregii sale creații: „exasperanta nevoie de vis”, nici o clipă

echivalentă cu despotismul neverosimilului,* la fel de periculos pentru poezie ca și naturalismul fotografic. Artistul supune, nu se lasă supus de fantasmalele sale interioare și cum starea fertilă a inteligenței artistice nu este paroxismul, Philippide se vrea stăpân al visului, un „vis treaz”, adevărat fir conducător al poemului rătăcind pe căile labirintice ale sufletului, vis care - contrar iluziei suprarealistilor, de a „metodiza imprevizibilul, pretenție mai absurdă decât orice vis!” - devine sinonim cu principiul modelator al creației. Căci, notează poetul într-una dintre *Considerațiile confortabile*: „Visul nu poate fi decât o combinație a unor elemente deja existente în mintea celui care visează. Numai această combinație este nouă. Cu alte cuvinte, visul din somn nu creează nimic. Creează numai visul treaz, meditația visătoare, închipuirea conștientă”. Reveria, declanșatoare a fanteziei, dar o reverie bine temperată, iată de ce Philippide elogiază la Valéry asociația gândirii poetice cu mecanismul inteligenței speculative („există, notează tot în *Considerații...*, o inteligență a sentimentului, a inimii”), iată de ce crede cu fermitate în adevărul că artistul „este mereu conștient de munca pe care o face”, având, astfel, deschis idealul construcției și al duratei.

Teoretician al limbajului poetic, Philippide acordă o vizibilă atenție procedeelelor de organizare a acestuia. Astfel, referindu-se la ceea ce neoreticienii definesc prin „figuri de sunet”, el vede, pe bună dreptate, că esențiale nu sunt asociațiile sonore în sine, ci numai implicarea lor în contextul asociațiilor semantice sau, cum spunea Valéry, poezia „ca ezitare prelungită între sunet și înțeles”. Ritmul și rima, elemente prozodice înalt restrictive sunt, în marea literatură, semnalul originalității semantice imutabile: „Impresia adâncă, neștearsă se produce numai când între asonanțele și rimele necomplete și gândirea poetică este o

corelație (nu o simplă asociație de suprafață!), o corelație necesară, fiind așadar vorba de o expresie ce nu poate fi schimbată, și nu poate fi schimbată fiindcă ea este cerută de mișcarea gândirii poetice, ca un lucru unic și de neînlocuit”. Observația se verifică pretutindeni și exemplul eminescian este deseori invocat.

Nu mai puțin, „figurile semantice” (în primul rând, metafora) sunt analizate dintr-un unghi extrem de actual, observându-se rolul, de importanță majoră, al distanței ce separă (și apropie, conform forței unificatoare a poeticii) termenii intrați în relație, după principiul asociațiilor esențiale: „Corelațiile presupun afinități profunde, de substanță, de structură, și ele sunt adevăratul fond din care se alimentează și cu care lucrează gândirea poetică. [...] Cu cât obiectele sunt mai departe unul de altul cu atât metafora e mai neașteptată, mai surprinzătoare, și deci mai frapantă, chiar mai frumoasă” (*Despre poezia română dintre 1920 și 1940, în raport cu poezia europeană*, 1965). Poetul apreciază și el, dimensiunea înalt evocatoare a ceea ce Blaga definea ca „metaforă revelatorie” iar Vianu ca „metaforă simbolică”.

Aici, ca și în alte ocazii, Philippide se ferește a da soluții și a rosti decizii definitive. Creator pentru care cinstirea scrisului a reprezentat o normă etică definitorie, el a accentuat adesea că în artă nu există legi „ci numai obișnuințe și deprinderi în cel mai bun caz tradiții”. Tradiția, autenticată de timp, este punctul de mare stabilitate al culturii, reper exemplar și tezaur de valori, respectând „firea” unei spiritualități naționale, conștiință de sine a acestei „firi”, putând a asimila noutatea autentică pe dimensiunea unei matrice stilistice reprezentative. Trecutul își prelungește structurile în prezent care, la rândul-i, reflex dialectic, redimensionează zestrea acumulată pe coordonatele trănice și generatoare de încredere ale construcției în continuare: „Această

construcție are o particularitate, o însușire care îi dă o caracteristică adâncă. Tot ce se adaugă nou (și vorbesc aici numai de valorile capabile să rămână) se sprijină pe ceea ce este deja construit. În același timp, ceea ce este deja construit capătă, prin construcțiile noi, o trăinicie și mai mare. În modul acesta trecutul, prezentul și viitorul literaturii se înfățișează diferențiate, dar nu antagoniste. Nimic nu se desființează numai prin faptul că se ivesc construcții noi. Se dărâmă de la sine numai ce a fost șubred de la început. Această construcție în continuare este favorabilă lărgirii câmpului de observație și întrebuințării a cât mai multe mijloace de expresie” (*Tradiție și progres în dezvoltarea literaturii*, 1970).

Valorile unei literaturii sunt mereu „controlate și comparate” cu valorile altor literaturi, urmărindu-se reliefa originalității specific naționale și această concepție este implicată în toate paginile pe care Philipide le-a scris despre scriitorii români sau străini. Cum bogăția informațiilor este impresionantă, dar ea nu rămâne nicodată simplă acoladă bibliografică, perspectiva relațiilor intertextuale hrănește și dă farmec paginii critice, din antichitate până în vremurile contemporane, cărțile, situate într-o ordine sincronică, transferându-și marile lor inițiative. Adept al „probei recitării”, Philipide cultivă eseul-palimpsest descoperind dincolo de cărți și de imagini spirala, răscolitoare de timp, clădită din alte cărți și alte imagini.

Dar nu este aceasta și metafora propriei lucrări poetice? Lovit de repede cascada a timpului, perdeaua deloc transparentă în calea cunoașterii totale, poetul se retrage în sine, arheologia sa interioară dovedindu-se de-a dreptul senzațională: „Mi-i sufletul ca unul din aceste / Ciudate manuscrise palimpseste; / Șterg scrisul proaspăt și deodată iese / Alt scris, cu slove ciunte, nențelese. // O, dac-aș izbuti să le descurc, / La vechile izvoare să mă urc, /

Poate-aș găsi-n adâncul lor pitite / Acele lucruri ce n-au fost rostite!" (*O, câte lucruri*)

NU ÎN OARBA UITARE, ci în memorie se afundă, astfel, spiritul neliniștit al poetului, drum interior de atâtea ori reclădit sub palida lumină a unui „ciudat tărâm de seară și de toamnă” în care vremea, imensă „apă stătătoare”, nu mai e măsurată de pasul melodos al ornicelor: „Ca melcu-n răsucită lui chilie / M-ascund în falduri de melancolie, / Croindu-mi cum îmi place drumul meu. / Culesul amintirilor începe. / Trecutul își întinde albastrele lui stepe / învăluite-n negură mereu” (*La marginea de noapte a vieții*). Scânteia prezentului nu poate nicidecum străpunge „veșnicul amurg” al amintirilor și trecutului, „trecutul meu și alte trecuturi mai vechi” care, asemenea unor „continente scufundate / Sub suflul stău necercetate / Cu urme anonime și străvechi” (*Suntem făcuți mai mult din noapte*). „Osândit” a căuta mereu sub „vechea stearpă-ntunecime” comoara unui „gând nemărginit”, poetul simte acut primejdiiile ce-l amenință temerara inițiativă: „Dar dacă noaptea mă va birui / Și negre avalanșe grele / Din muntele cel mare se vor rostogoli / Și mă vor năru sub ele?”.

De la *Visuri în vîietul vremii* (1939) la *Monolog în Babilon* (1967), „tema” câștigă în amploare și, bineînțeles, în semnificație. încă din *Peste câteva mii de ani*, iluzia unei continuități a mesajului poetic nu numai dinspre trecut înspre prezent, ci și de aici înspre viitor dă sens năzuințelor neclintite ale celui care, asemenea „împăratului captiv” în propria sa condiție umană trecătoare, are credința, numai aparent stranie, că gândurile îi vor fi înțelese și recitate deoarece ele sunt scrise „în limba fără țară a visului”. Catarg, cu pânze arse de mari incendii interioare, poetul crede că poate depăși, asemenea Păsării Phoenix, inevitabilele sale limite,

circumstanțiale, renăscând continuu pentru a transforma în „metal pur” mineralele amintirii... Acum nu mai este vorba numai de inepuizabilele *sale* amintiri, sursă a atâtor altor retrospective poetice, ci și de cele înscrise în nelimitatul spațiu al culturii, spațiu în care Philippide se simte și se vrea implicat într-o mai bună definire și cunoaștere de sine. „Mâna străvezie ca un fum” ce-l bate în fereastra sufletului și a minții este, poate, cea a „glasurilor” îndepărtatei antichități eline, ale evocatorului ev mediu sau al secolului „gândirii libertine”. „Călătorind odată prin Virgil”, călătorie imaginară într-o lume imaginară, Philippide are revelația timpului „elastic și subtil” al culturii, capabil oricând a proiecta diacronia în sincronie și a da certitudinea unei perpetue contemporaneități, aceasta numai pentru că, miracol real, „C-un fir pe care-l trag din stele / Poeții leagă vremile-ntre ele” (*Ausonijs*). Rătăcitor nostalgic prin marea poezie a lumii, „hoinar” prin hățișurile ademenitoare ale paginilor atâtor cărți, Philippide potențează splendoarea stranie, infernală a livrescului ce vorbește, astăzi, modernilor mai deschis ca oricând, „Universul, pe care alții îl numesc bibliotecă...” sunt cuvintele ce deschid nu numai o celebră năvelă de Borges, ci și un drum al literaturii secolului nostru. în spațiul liric al ultimelor volume de poeme scrise de Al. Philippide plutesc „împietrite” gânduri străvechi, încrustate pentru totdeauna în timp, și se aud fără încetare, sibilnic cântece de sirenă, *Voci ale vechilor poeți*: „Voci ale vechilor poeți, mai clare / Decât sclipirea stelelor pe cer / în nopți de ger, / De mult v-aud venind din depărtare / Până-n ascunsul inimii ungher”.

Să amintim că, desigur deloc întâmplător, pagina de manuscris a *Vocilor deschide* ca un suav avertisment ediția definitivă de *Poezii* (din 1976), ediție apărută sub supravegherea autorului.

Umbră de neșters a culturii subjugă definitiv

prezentul supus nemiloasei deveniri, transformând efemerul în durată: „Trăim o bună parte din viață printre morți. / / Citim în cărți poeme de-o mie de ani spuse / Și muzici ascultăm, demult compuse, / Și-n vis vorbim cu vechi prieteni morți: / E-o lume, de neant înconjurată, / Care prin moarte-și capătă durată / Și ființează-n noi prin neființă” (*în nemiloasa devenire*).

A trăi și a gândi sub zodia culturii, iată un ideal dintre cele mai angajate fără de care starea poeziei lui Al. Philippide nu poate fi înțeleasă.

Nu este, însă, singura metaforă obsedantă a cărților poetului. Căci voluptatea cufundării în timpul infinit al culturii are aceeași finalitate cu cea a cufundării în sine și așa ne explicăm de ce contemporaneizarea silită a poeziei („Silită poezie-a vremii noastre / într-adevăr prea mult a vremii noastre / Și prea puțin a vremurilor toate”) este respinsă în favoarea răsfoirii „vechilor atlase” ce, sigure, pot deschide căi spre „zările miraculoase”, spuse „tărâmul țărilor necercetate” și spre acele „Mari spații albe / Pe harta sufletului meu din acest an” (*Promontoriu*).

Stânci fulgerate (1930) este volumul unei crize sufletești, • poetul recunoscându-și ca stea polară a destinului său contrastul, tensiunea, involburarea violentă. Sufletul îi este în același timp „aspru”, „mineral” dar și „aerian”, „cu nostalgii de vid” și cu cât presiunea materialității crește, cu atât mai mult este întreținută flacăra idealității: „Fulg de nemărginire în coajă de pământ, / în inimă port dorul pustiiilor senine. / Când clipa pământească apasă greu pe gând / Desfașur albul viscol al stelelor din mine” (*Frontispiciu*).

Nelinistea este întreținută din afară, dar mai patetică este chiar voința poetului de a-și pune la încercare propriile puteri, experimentând asupra sieși, cu luciditate și nepăsare, efectele, tulburările sensibilității: „Mi-am tulburat fântânile-ntr-adins /

Pe care le săpasem ani de-a rândul, / Și-n suflet
ruguri roșii mi-am aprins: / / în văgăuna mea când
stau la pândă / Să-mi fie roșii focuri de osândă”
(*Elegie*).

În *Schiță pentru un autoportret*, lumea este
închisă (nu redusă) între granițele sensibilității
poetice, explorând inepuizabilul raport dintre unu
și multiplu: „Trăiesc în mine ca o pădure-n mii de
frunze, / Ca vântu-n mii de fire de nisip”. Zăgăzuind
mari impulsuri, ce-i tulbură, parcă „într-adins”
fântânile adânci din suflet, scriitorul explorează,
asemenea atâtor dintre confinii și contemporanii
săi spirituali, vastul teritoriu al singurătății și
înstrăinării ce atinge, în *Comentarii*, dimensiunea
exilului privit cu sarcastică detașare: „Am început
să mă despart de mine. / Mă simt mai liniștit. E
frig. Afară / Nu știi, e toamnă ori e primăvară. / Iar
plouă? Nu. E vânt pe străzi. - E bine / C-am început
să mă despart de mine. / / M-am săturat de mine
până-n gât. / Privesc în suflet - casc - și mi-i urât. /
Mă plimb prin mine ca un exilat, / Și mă cutureier
iar în lung și-n lat, / Și caut iar și caut iar, și știu /
Că nimeni nu-i - și fluier a pustiu”.

Tema se adâncește în *Visuri în vulețul vremii*
(1939), volum în care tensiunea poetică nu mai
îrumpă nestăvilit în afară, ci este filtrată de pânzele
unduloase ale unei maturități lirice în plină afirmare.
Cu *Visurile*, putem considera că „formula” Philipide
s-a constituit, următoarele cărți de poeme aducând
prețioase nuanțe și cizelări ale expresiei, dar nu
modificări fundamentale.

Elegia evoluează pe drumul ce duce în *marile
singurătăți*. Aici sălăștuiesc deopotrivă eul empiric și
eul creator dar întâlnirea lor este mereu amănată:
„În marile singurătăți din mine / Aud de mult un
cântec. Dar e cântec / Ceva ce nu se poate auzi /
Decât cu urechea sufletului: Sunete stinse, susur de
astre, / Vârtej de vis și amintiri de vânturi, / Sonoră-
nchipuire ce poate fi lumină, / Prezență care-nlătură

cuvântul? încercările eului empiric de a-și cunoaște alter-egoul fără nume sunt mereu supuse eșecului. „Tainicul cântăreț” este de negăsit și de câte ori poetul a încercat să-l caute urcând în „luntrea somnului” și navigând „pe mările tăcerii dinăuntru”, de tot atâtea ori a fost azvârlit din nou „Pe țărnul vieții zilnice și treze, / Naufragiat al somnului”.

Nelinștea devine acută în momentul în care ea se extinde nu doar asupra biografiei omului, ci și a biografiei creatorului Philippide, acesta din urmă ' întrebându-se dacă mai poate stăpâni în totalitate forțele-i lirice și dacă mai are mijloace a le exprima în afară. Altfel spus, dilema ce se profilează vizează chiar statutul poeticului ce trebuie a-și găsi o întrupare verbală și pentru aceasta are de optat între modelul comunicării uzuale („zgomotoasa plasă de vorbe efemere”) și contrariul ei, limbajul „spălat” de „zgura vorbelor, amară”, un limbaj cu adevărat nou și original, adică limbajul poetic. Este și opțiunea lui Al. Philippide: doar prin poezie pot fi învinse limitele, conjuncturile trecătoare și se poate împlini destinul creator: „M-atâm de tine, Poezie, / Ca un copil de poala mumi, / Să trec cu tine puntea humii / Spre insula de veșnicie / La capătul de dincolo al lumii” (*M-alarm de tine, Poezie*).

Marea întrebare a *Visurilor* este, în fond, dacă menirea poetică își găsește firești împliniri „În limpezimea unei statornice amiezi / Cu zări strălucitoare și cer uscat de vară”, adică în orizontul unui prezent etern sau, dimpotrivă, în vârtejul apelor trecutului, acolo unde „Visurile tale clipeșc în amintire / Ca stele văzute în funduri de fântâni” (*Cântec de amiază*).

Adică, din nou și acum, poetul nu se poate decide a se afilia definitiv cunoscutei sale mișcări retractile (coborârea în sine, în amintiri, în vis) sau a asculta de impulsul înaintării în afară, al ieșirii în întâmpinarea noului, timpului necunoscut. Deși cea

dintâi tendință este prioritară în *Visuri*, ca și în *Aur sterp* sau *Stânci fidgerate*, cea de a doua este, totuși, anunțată prin *poeme* precum *O întâlnire ciudată* sau *Cântec din anii blestemați*.

Ne aflăm în fața, poate, a celei mai caracteristice „teme” din poezia lui Al. Philippide, punctul înalt al volumelor *Monolog în Babilon* (1967) și *Vis și căutare* (1979), tema călătoriei. După lectura a numai câteva poeme ne dăm imediat seama că termenul este în mică măsură adecvat, călătoria fiind mai degrabă viziune, cu bogate și neliniștitoare accente.

În primul rând, priveliștile. Ele au o extrem de originală înfățișare, prin starea lor ne-naturală, părând mai degrabă construcții alegorice ale imaginarului decât peisaje. În *O întâlnire ciudată*, câmpia împrejmuată de dealuri galbene de lut este pustie și stearpă. Deasupra se cerne o lumină „lăncedă și albă” iar pe lângă drum se înalță brusturi, cucută, ciomăfale și alte „buruleni otrăvicioase”, rămase, parcă, după arhaice molimi, cutremure și urgii. În *Tălnicul ței* (din *Monolog în Babilon*), decorul este format dintr-un „vălmășag imens de scări”, scări de lemn, de marmură, de lut, de fier, acoperind haotic cerul și orizontul fără a duce, însă, nicaieri. Alături, la mică distanță, o vâlcea edenică plină de lunci, crânguri și grădini printre care șerpuieste o zveltă alee, străjuită de mari și albe coloane, având, însă, în vârf, „ca niște sperietori”, capete de oameni vii: „Și ce pocite chipuri! Strâmbe guri, / Tumefiate buze, nasuri roase, / Obraji cu negi cât niște nuci, frunți joase, / Ochi storși, urechi pleoștite, tot figuri / Dintr-un muzeu de monștri parcă scoase”. În *Pe un papirus*, tărâmul descoperit la capătul unei „lungi călătorii ciudate” este de o somptuoasă, calmă frumusețe dar oamenii ce îl populează au chipurile marcate „de-o sălbatecă tristețe” iar în ochi o „cruntă deznădăjduire”. Ei refuză a vorbi și cu „fețele-mpietrite” de o suferință fără leac. „Cum mă vedeau,

din depărtare, / Cu mâna-mi făcea semn să tac, /
 Temându-se de vreo-ntrebare". în *Alai*, pe „tărâmul
 de glod și de fum / Bătut de vânturi și uitat de
 soare", însoțitorii îi sunt oameni în lanțuri și cătușe,
 înaintând tăcuți, cu „chipurile parcă înmuiate-n
 scrum". în *Prin niște locuri rele*, „ciudatul oraș", o
 încălceală de clădiri ciclopice, „sucite-arhitecturi
 arborescente", este traversat de o mulțime amorfa,
 un furnicar în care nu se poate distinge nici o
 individualitate: „Parc-ar fi fost o mare viețată, / Ca
 mugurii aceuiași polip, / Un trup în mii de trupuri
 îmbinate / Și-n mii și mii de fețe-același chip". în
Legenda, „Decolorată ca o zugrăveală / Pe un perete
 prins de umezeală, / Priveliștea se ofilea-n azur",
 ochii abia pot distinge pe un tâpșan „o adunare cam
 ciudată" care privity mai de aproape se dovedește a
 fi o grămadă de clopote. Nici munții nu au un aspect
 mai liniștitor, fiind cutreierați, de făpturi „Cu-
 ncețoșate chipuri și trupuri deșirate", căfărându-se
 pe steliuri și refugiindu-se în văgăuni, amestecate
 într-o hăituială „Ca niște păsări care adulmecă
 furtuni" (*întălnire în munți*). Iar apele foșnitoare au
 un mal înșorit, împodobit cu statui și colonne, iar
 celălalt mecat în ceață și bântuit de înghețate
 vânturi. în sfârșit, *Viziune* (din *Vis și căutare*)
 plasează în obișnuitul, acum, peisaj antinomic
 vechea temă a luptei dintre *eu* și *celălalt*. Despărțiți
 de „Un zid gigantic de sticlă, vast cât zarea, / Un
 munte de cristal, nemărginit", cei doi trăiesc
 claustrați în două tărâmurii net diferite. De o parte
 (de partea *eului*) este piatră seacă, nisip, pustiu
 sterp și crunt, un cer galben și murdar cu zarea
 învaluită în ceață vânăta, dincolo (de partea
celuilalt) „e primăvară paradizică", cerul e adânc și
 clar, văzduhul străbătut de un „vânt albastru",
 lumina caldă dezvăluind imaginea unui „tărâm
 miraculos" în care visul și realitatea se confruntă cu
 precizia și imprecizia pe care am mai aflat-o în opera
 și în gândirea poetică a lui Al. Philippide: „Ciudat

tărâm! În el s-au adunat / Zeci de priveliști de
odinioară, / Pe care le-am văzut sau le-am visat / Și
care-acum trăiesc a doua oară / Și-n fața mea se
schimbă ne-ncetat". Bariera transparentă a muntelui
de cristal nu va putea amâna, însă, prea mult
inevitabila confruntare, ce scapă de sub controlul
eului, învins sigur, fără drept de apel: „Și-atunci tot
dorul meu de bucurie / Se spulberă și se distramă, /
Și-această dureroasă feerie / Mi-aduce o măhnire, și
mi-e teamă / Că-n clipa când omul ce sunt cu-
adevărat / Se va-ntâlni cu celălalt eu însumi, /
Ispititor, puternic, adânc, nemăsurat, / Acesta-n
luptă care se va-ncinge / între-amândoi, în mine, va
învinge...”

În astfel de lumi, călătoriile modemului Odiseu
sunt marcate de ispite, curse primejdioase,
neșteptate întâlniri și nu o dată, dincolo de lumina
insuportabilă, egală, a soarelui alb se ghicesc umbre
malefice. Ecoul lor este cu atât mai penetrant cu cât
călătoria se desfășoară în singurătate, poetul
neavând o călăuză, în cel mai bun caz, în *Râul fără
poduri*, simțind îndemnul unui prieten, ce nu e
însă o „făptură” ci doar o „prezență”. Excepție,
splendida poemă *Palatul* (din *Vis și căutare*) unde
hățișurile pădurii sunt traversate alături de iubită.

Rătăcirile, kafkiene parcă, se opresc mereu în fața
necunoscutului, dar instrumentele adecvate a-l
elucida nu se află la îndemână. Țelul se depărtează
morganic așa că „alungat” și „chemat” totodată de
lumea în care a intrat, animat de teama de a ști, dar
și de dorința de a cunoaște, poetul rămâne mereu cu
un pas în afara careului magic al enigmei și deși
întrebările persistă, „secretul negurii” e de
nepătruns. Recitind poemele amintite, găsim
aproape pretutindeni aceeași abandonare a
investigațiilor. „Captiv” al angoaselor priveliști
dar și al propriei singurătăți, poetul face mereu
calea întoarsă „fugind mereu de mine însumi / Și
întâlnindu-mă mereu în cale”. Visul căutat e cu

neputință de găsit, transcendentul niciodată atins
așa că singurele care rămân neschimbate,
dimpotrivă se amplifică, sunt. neliștiile creatorului.

O singură drumeție se dovedește a fi benefică,
neamenințată de nici o primejdie. Este călătoria,
innobilând spiritul și liniștind sufletul, în timpul
etern al culturii, unde, coborând pe treptele
hexametrilor „fără moarte”, poetul se bucură a
depăna „vitoare amintiri” cu marii săi prieteni din
cărți și istorie.

Ar mai fi o soluție. Cea din poema *Vis și căutare*,
datată 1978. în loc a colinda printre stele,
cosmofantezii și amăgiri, „Mai bine să ne-ntoarcem
pe pământ / Și părăsind călătoria-n vid, / Să cultivăm
grădina lui Candid, / Lăsând inchipuirea să
măsoare / Iluzia-n continuă mișcare / A telurilor
drumurilor lungi, / La care să visezi, să nu ajungi... /
Și poate-aici s-ar întâmpla să fie / Și mult râvnita
poezie / Isplătoare - / Căci totul este vis și căutare”.

Altfel spus, dezlegarea eternelor *Secrete și mistere*
(simptomatică această ambiguitate sinonimică!) este
accesibilă prin construcție și poezie, concepte de
care am avut prilejul a vorbi: „Dar ce să dezlegăm?
Doar totul pierde / în timpul fără sens, fără-
ncheiere. / Ajunși în lună n-am găsit decât / Un plat
pustiu, sărac, steril, urât. / O să ajungem oare și la
stele, / Cu gândul să descoperim în ele / Secretul
universului și-al vieții? / / Da-n stele nu ajung decât
poetii”.

în *Poarta de corn*, al cărei moto "din *Eneida* („Sunt
două porți ale Somnului, din care una e de corn; pe
acolo ies cu ușurință umbrele adevărate”) ne
recheamă în memorie gândul lui Nerval („Visul e a
doua viață. N-am putut pătrunde fără să mă
cutremur pe aceste , porți de fildes sau de corn care
ne despart de lumea nevăzută”), Al. Philippide
incrustează datele principiului său poetic: „Pe
coarde vechi un sunet nou să-ncerc, / S-ajung la
zona timpului în cerc, / Să intru iarăși în eternitate /

Pe poarta viselor adevărate”.

**Ajungem din nou la o invariantă a universului
liric edificat din *Aur sterp* spre *Vis și căutare*. Gândind
visul nu ca pe o temă, ci ca pe un pivot al creației
sale, Philippide își manifestă**

atașamentul față de romantism nu în (sau nu numai în) accepțiunea sa de curent literar localizabil în timp și spațiu, ci în accepțiunea sa tipologică, de tendință fundamentală a artei de pretutindeni și de totdeauna.

Discuții literare desfășurate după 1930, în care va interveni și poetul *Visurilor în vîntul vremii*, urmăresc definirea conceptului. În *Romantismul ca stare de spirit*, astfel, Tudor Vianu înțelege romantismul nu ca mișcare istorică ci ca structură permanentă a spiritului omenesc, fiind, în raport cu dominanta clasică, defmită prin predilecția pentru temporalitate, prin atenția acordată lumii ca devenire, prin interesul pentru artele succesiunii, dintre care muzica este categoria supremă. După numai câțiva ani, glasul lui Philippide se ridică în *apărarea romantismului*, pentru ca în *Romantismul permanent*, teoria să fie pe larg reluată: „înainte de a fi o mișcare literară, romantismul este un mod de viață suflătesc”, exprimând una dintre marile tendințe ale spiritualității omenești adică „adîncirea, pe calea visului și a contemplației, în lumea dinăuntru”. Spre deosebire de spiritul realist, cel Romantic este atras de propria lume, are nostalgia chinuitoare a altei vieți, simțindu-se, în consecință, exilat în viața de toate zilele. Primordială este înclinarea spre vis și, prin el, spre poetic. Iată de ce „dacă aceste considerațiuni corespund adevărului, atunci trebuie să afirmăm că un artist este întotdeauna mai mult sau mai puțin romantic în momentul creației”.

Romantice sunt, în acest sens, și *Visurile* și căutările poetului Al. Philippide.

ANTOANETA TÂNĂSESCU

1900 20 martie /1 aprilie. Se naște, la Iași, Alexandru A. Philippide, fiul lui Alexandru (1859-1933) și al Lucreției (n. Nemțean, 1880-1933). Tatăl, „cel mai bun profesor pe

care „am avut” a exercitat o influență decisivă asupra viitorului poeziei românești, care de obicei se conciliază greu cu poezia. Toată viața mea am încercat să împac aceste două însușiri, aceste două atitudini. Nu știu dacă am reușit sau nu, dar rezultatul este, pe de o parte, poezia – care n-a fost, cred, o simplă efuziune lirică, inconstentă, nestăpânită de mine-și, pe de altă parte, studiile literare pe care le-am început cam o dată cu poezia. [...] Tatăl meu tradusese și el în tinerete din Horațiu, în ritmuri originale, dar mai târziu, preocupat și pasionat-pentru că știința era la el o adevărată pasiune –, a lăsat poezia deoparte, afectând chiar, câteodată, un ușor dispreț, o ușoară îngăduință cam ironică față de ea, ceea ce era, cred eu, o atitudine mai mult voită decât adânc simțită de el” (12). Profesorul A. Philippide s-a născut la Bârlad, la 1 mai 1859. În 1881 își ia licența în litere la Universitatea din Iași, este, apoi, bibliotecar la.

* Pentru redactarea acestui *Tabel cronologic* au fost cercetate numeroase surse, dintre care cităm, în continuare, pe cele mai importante:

I. CONFESIUNI ALE SCRITORULUI

1. *Cărțile copilăriei* (text datat decembrie 1936), în *Scrieri, Studii și eseuri*, III, Ed. Minerva, București, p. 343-345.
2. „Vocația mea poetică s-a ivit la 14 ani...”, „Manuscriptum”, an. I, nr. 1, 1970, p. 7-10.

Biblioteca Centrală (post în care va fi urmat de Eminescu). După moartea lui Al Lambrior, ocupă, în 1884, prin concurs, Catedra de limbă română la Liceul National din Iași. Frecventează cercul Junimii. În 1888 scrie o *Introducere* în istoria limbii și literaturii române. Pleacă pentru doi ani la Universitatea din Halle. În 1893 este profesor suplinitor la Catedra de filologie română a Universității din Iași, în 1896, profesor titular. Publică *Principii de istoria limbii* (1894) și o *Gramatică elementară a limbii române* (1897). Membru corespondent al Academiei în 1898, membru titular în

1900. Timp de opt ani (1897-1905) lucrează la Dictionarul ~~CRONOLOGIC~~ ^{CRONOLOGIC} ~~CRONOLOGIC~~, inițiat de Academie, redactând, pe baza unui impresionant material de specialitate, literele A-D. Pentru elaborarea acestei opere, la care în cele din urmă a trebuit să renunțe, Philpide și-a concentrat toată puterea lui de muncă, ducând viață de schimnic, întrerupând în chip radical orice agrement al vieții și orice relație socială. În al doilea rând puterile lui spirituale au mai fost consumate și de cursul său universitar, pe care îl ținea copios și cu o rară punctualitate. (22), în 1906, face parte din grupul de fondatori ai „Vieții românești”, în fotografiile de epocă putând fi deosebit, între C. Stere și N. Gane și alături de G. Ibrăileanu și Paul Bujor, un bărbat „scund, cu capul mic și rotund, cu figura brăzdată de mustăți exagerat de lungi, depășind, stufoase, ovalul feței. Stă sprijinit în baston, în poziția degajată a unui păstor ce se odihnește. [...] Oameni ca

3. Câteva amintiri jară urmare, *Considerații confortabile*, II, Ed. Eminescu, București, 1972, p. 289-298.
4. B. Fundoianu - schiță de portret din amintire (text datat noiembrie 1973), în *Scrieri. Studii și eseuri*, IV, Ed. Minerva, București, 1978, p. 442-446.
5. Călinescu (text datat iunie 1974), în *Scrieri, Studii și eseuri*, IV, Ed. Minerva, București, 1978, p. 450-454.

II. BIOBIBLIOGRAFII

6. *Tabel cronologic*, cuprins în Al. Philpide, *Visuri în vultuț vremii*, E.P.I., „Biblioteca pentru toți”, nr. 499, București, 1969, p. XXXVII-XXXIX.
7. Dinu Pillat, Al. Philpide - fișă biobibliografică, „Revista de istorie și teorie literară”, an. 24, nr. 2, 1975, inclus în *Înținerii istorico-literare*, Ed. Minerva, București, 1978, p. 261-264.

Philpide erau cunoscuți de toți intelectualii lașului. Aceștia îi venerau, salutându-i cu un fel de sfîcîune, indiferent dacă îi cunoșteau sau nu. Salutul banalizat de obișnuință era, în asemenea cazuri, un omagiu și căpăta un caracter solemn. În special Alexandru Philpide, prin seriozitatea și franchețea lui, impunea un mare respect, ba chiar și un fel de teamă. Avea oroare de protocol și de orice ipocrizie a politeței, ba chiar de formulele obișnuite în

raporturile dintre oameni. Firea lui bruscă, directă, agrava tot acest climat rece pe atunci multe anecdote, poate că lipsite de teme, [...] Ieșenii îl puteau întâlni pe drumul dintre casa lui și Universitate. Mergea totdeauna pe jos, repezit, aruncând bătaios din picioarele lui scurte, secundate totdeauna de un baston gros. îl vedeai mereu cu o geantă mare, foarte umflată de hărți, ca un uger, pe care îl tinea strâns subțioară. Avea totdeauna un aer infuriat, pornit parcă să lichideze nu știu ce socoteală gravă care nu mai putea răbda întârziere. Lucra pe vremea aceea la dicționarul limbii române al Academiei, cu o tenacitate extraordinară, închis în casă ori de câte ori nu era obligat să plece la Universitate, la cursuri. Munca aceasta îl izola și mai tare și îl făcea și mai irascibil" (18). După 1906, „trăia izolat, între cărțile lui, vizitat, când și când, foarte rar de altfel, de către prieteni vechi și de foști elevi" (20). „Bătrânul filolog era un grec cu suflet gotic" (G. Călinescu). În 1925-1928, cele două volume din

9. *Biobibliografie*, „România literară”, an. XII, nr. 7, 15 februarie 1979, p. 13.

III. INTERVIURI, CONVORBIRI

9. *De vorbă cu d. Alexandru A. Philippide* (semnat A.Z.), „Adevărul literar și artistic”, an. IX, nr. 443, 2 iunie 1929, p. 1-2.
10. „*Talentul și sensibilitatea se adâncesc prin cultură*” (semnat Boris Buzălă), „*România liberă*”, an. XXIII, nr. 6385, 25 aprilie 1965, p. 2 *Inclus în Măturii în amurg*, Ed. Dacia, Cluj, 1974, p. 152-154.
11. „*Scutul discreției*” (semnat Ana Blandiana), „*Viața studentescă*”, an. XIII, nr. 1-2, 10 ianuarie 1968, p. 3.
12. „*Potolita cale de mijloc*” (semnat Ana Blandiana), „*Amfiteatru*”, an. X, nr. 2 (110), februarie, 1975, p. 115. *Inclus*, cu modificări, în *O discuție la masa tăcerii și alte convorbiri subiective* de Romulus Rusan în colaborare cu Ana Blandiana, Ed. Eminescu, București, 1976, p. 41-51.

lucrarea fundamentală *Originea românilor*. „*Din cele două priveriști care uimeau sufletul lui Kant: «Bolta înstelată deasupra noastră și legea morală în noi», Philippide o înălțurase deplin pe cei dintâi - menținând însă intactă pe cea de a doua, căreia i se închina necondiționat, pe care o*

practica fără sovărire și, am putea spune, fără elasticitate. Desperechind eticele kantiene de tovarășia unui spectacol care - oricum - putea să vorbească și sensibilități, și-a boltit pe vecie deasupra capului, în locul cerului cu stele, un cer abstract, cenușiu „ (23). La moartea profesorului, un portret al celui pentru care „lăcomia de studiu, desigur, era patima lui dintâi și din urmă”, este făcut, cu alese sentimente de recunoștință și prețuire de unul dintre foștii săi elevi: „în liceu ne făcea apologia omului cu sânge rece, și mare prigoană ducea împotriva poeziei pe care o numea turburare a minții. Însă știu că în biblioteca lui cărțile de poezie - acele de poezie elină mai ales - aveau marginile pline de exclamații entuziaste. Vorbea cu groază de imagini; lecțiile lui mișunau de metafore, de comparații, de ironii și hiperbole. Nu cred să se poată însuși materia filologică mai captivant decât o făcea Philippide. Natură combativă la extrem; natură oratorică, poate și poetică, îndreptată cine știe de ce în carieră de erudit. Pesimistul veșnic irlat, mizantropul acesta suspicios, hapsân și arțăgos din palmă pentru adevăr, era un om de un rar farmec; vorbăreț, entuziast, ușor la râs, deși aducându-și pare că totdeauna aminte că omul trebuie să fie fință posomorâtă. A fost, probabil, regretul ascuns, fundamental, al vieții sale, că natura

13. Valori românești în univers. Alexandru Philippide la 75 de ani (semnat George Arion), „Flacăra”, im XXIV, nr. 12 (1033), 29 martie 1975, p. 5.
14. Trebuie să ne gândim cu recunoștință la țărani aceia anonimi care s-au încăpățânat să vorbească în salete lor neștiute (semnat George Arion), „Flacăra”, an. XXVI, nr. 52 (1177), 29 decembrie 1977, p. 24.
15. Convorbiri neterminate (semnat George Munteanu), „România literară”, an. XIII, nr. 13, 27 martie 1980, p. 12-13.

IV: STUDII, AMINTIRI, EVOCĂRI

16. N. Bănescu, Viața și opera lui Daniel (Dimitrie) Philippide. Cartea sa despre pământul românesc, Ed. Cartea Românească, București, 1924.

nu-l făcuse om cu sânge rece și fără fantezie. Cumpătarea nu putea să aibă un om făcut astfel. Pe mulți i-a necăjit, sau

i-a ofensat rău, fără bună dreptate. Dar în cuget cinstit a ieșit din gura lui, oricare vorbă, cât de rea să fi fost. Iar om mai curat de lingșire decât acesta nu am cunoscut. în clasele de liceu citea elevilor din «Moftul român», îl recomandase, de la început, ca cel mai serios ziar românesc. A și fost dușman instinctiv al mofturilor, până la ferocitate. Ura lui de minciună și frivolitate nu avea margini” (26).

Familia Philippide se mai poate mândri și cu renumitul strămoș Daniel (Dimitrie) Philippide (1770-? 1832), unchi după frate al bunicului profesorului Al. Philippide. Născut în satul Milies situat pe muntele Pelion din Tessalia, Dimitrie este fiul lui Philippos Argyriu „și cel întâiu în familia noastră care „și-a luat numele Philippide” (24). „Doritor de a învăța mai departe „, pleacă din Grecia, călătorește în Europa, ajunge și în țara noastră, unde revine de mai multe ori. în 1810 este însoțit de nepotul său Neculai Philippide, cel care se va însura cu o fată de răzeș din Nicorești: „Această străbunică, de viță țărănească, / Și-a învățat copiii să vorbească / Cea mai curată limbă românească, / Pe care-apoi toți cei din neamul meu / S-au întrecut cu răvnă s-o cinstească : / Tradiție-n familie, mereu „ (din poemul Omagiu unei umbre, scris de poetul Philippide în primăvara anului 1978). Dimitrie Philippide publică la Lipsea,

17. Geo Bogza, *A la recherche du temps perdu*, „România literară”, an.XII, nr. 12 și 13,22 și 29 martie 1979, p. 7.
18. Demostene Botez, *O prietenie de câteva decenii*, „Viața românească”, an. XXIII, nr. 3 martie, 1970, p. 44-46.
19. Victor Crăciun, *Confesiuni sonore. O istorie a literaturii române la microfon*, Ed. Cartea Românească, București, 1980, p. 234-236.
20. Iorgu Iordan, *Alexandru Philippide*, Ed. Științifică, București, 1969.
21. Iorgu Iordan, *Alexandru A. Philippide, omul*, „România literară”, an. XII, nr. 8, 22 februarie 1979, p. 8.
22. George Muntean, *La ce lucra poetul*, „România literară”, an. XII, nr. 7, 15 februarie 1979, p. 8.
23. Ioan Petrovici, *Alexandru Philippide în evoluția culturii românești*, Răspuns C. Rădulescu Motru, 28 mai 1935, Seria „Discursuri

de recepție", LXVI, București, 1935. Reprodus în *Discursuri de recepție la Academia Română*, Apăr. îngrijită de Octav Păun și Antoaneta Tănăsescu, Ed. Albatros, București, 1980, p. 202-220.

În 1816, o Istorie și o Geografia României, fiind primul savant care încetănește într-o lucrare științifică acest nume pentru . teritoriul patriei noastre. Titlul complet al cărții: Istoria României sau expunerea celor mai însemnate întâmplări amintite în stânga Istrului de jos, de la năvălirea egiptenilor până la așezarea conducătorilor români în Țara Românească și în Moldova, acum alcătuită întâi și tipărită în Lipsea Saxoniei, în tipografia lui Tauchnite, tomul J, partea I-a; și Geografia României ca mijloc pentru o mai bună și mai deplină înțelegere a istoriei ei, acum etc., tomul I, partea a II-a, text urmat de trei hărți. Călugărit sub numele de Daniel, moare ca egumen la o mănăstire din bălți.

1903-1907 „Amintirile mele din prima copilărie se perindă între . 'biblioteca tatălui meu și privilegiile de natură, care, în lașul de la începutul secolului, pătrundeau aproape până în inima târgului. Cutreieram, de cum se desprăvărea și până toamna târziu, împrejurimile cu dealuri acoperite de podgorii și păduri, împrietenindu-mă temeinic și trainic cu natura „ (3). Biblioteca profesorului Philippide îi oferea șansa întâlnirii cu mari cărți: Homer, Sofocle, Vergiliu, Plaut, Shakespeare (în traducerea lui Schlegel și Tieck), Balzac, Flaubert, Poe (în traducerea lui Baudelaire)... La patru ani este dus de tatăl său la operă și a doua zi fredonează ariile auzite, „deși mai târziu vocea mea a devenit tot mai interioară, până ce în exterior s-a estompat de tot“. Cu ajutorul fratelui său vitreg; Ștefan Philippide, învață să citească, devenind „unul din cei mai precoci cititori de ziare din

24. A. Philippide, *Notă biografică și bibliografică asupra lui Dimitrie Philippide*, „Arhiva“, an. IV, nr. 3-4, martie-aprilie 1893, p. 162-167.

25. Marin Popescu-Spineni, *România în Izvoare geografice și cartografice*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 216-218.

26. Paul Zorilescu, *Alexandru Philippide*, „Adevărul literar și artistic”, an I, nr. 633, 20 august 1933, p.1. Inclus în *Pentru arta literară*, II, Editura Minerva, București, 1971, p. 64-65.

La sfârșitul citatelor se indică, între paranteze, numărul de ordine al surselor conform datelor de mai sus.

lume; la 4 ani îmi luasem obiceiul de a parcurge ziarele și revistele ce intrau în casa noastră „(15).

1907-1911 Școala primară la Iași. „M-am împrietenit de timpuriu cu cărțile prinzând gustul lecturii”. Seara îl ascultă pe tatăl său povestindu-i *Odiseea* și *O mic și una de nopti*. Citește cărți de aventuri și călătorie, *Poveștile și Amintirile lui Creangă*, „cântecel” comice și vodevilurile lui Alecsandri, „Cred că cea dintâi carte de literatură pe care am citit-o a fost un *Robinson Crusoe* într-o traducere românească. Amintirea trebuie să fie foarte veche, pentru că își are locul în memorie alături de alte întâmplări care sunt sigur dintre cele mai vechi ale vieții mele. Cartea era un cadou de Crăciun și venise probabil împreună cu niște soldați de plumb și vreo locomotivă de tinichea, de care însă nu-mi mai aduc aminte. Mai cred că acest *Robinson*, a fost prima mea -carte pentru că în biblioteca mea de copil ea purta, scris de mine pe-o etichetă, numărul 1. Era o carte cartonată, cu file groase și lucioase, cu litere mari și rânduri rare. [...] întâmplările nemaipomenite ale lui Robinson au umplut de farmec și de neliniște multe zile ale copilăriei mele. Desigur că am citit și am recitat de multe ori cartea. Am fost multă vreme Robinson în jocurile mele de copil, războindu-mă de sălbătici, îndurând neazurile naufragiului și bucurându-mă de găsirea credinciosului Vineri. Dar Robinson a însemnat mai mult decât ' patronul spiritual al visurilor mele de copil: el mi-a trezit pasiunea lecturii. Fără îndoială, în locul lui putea fi oricare altă carte - și rezultatul ar fi fost la fel. Cam tot în aceeași vreme am găsit în biblioteca tatei pe *Cei trei muschetari*, într-o traducere ' din 1857, în două volume, groase și late cât niște evanghelii, tipărite cu litere chirilice amestecate cu latine. Am consumat tot pe-atunci comediile, vodevilurile și cântecel comice ale lui Alecsandri și așteptat de poveștile din *O mic și una de nopti* pe care, câteodată seara, mi le istorisea tata, m-am căznit să învăț bine chirilicele ca să citesc în *Halima* lui Gherasim Gorjan *Istoria lui Savah* călătorul pe mare. [...] Toate acestea lărgeau cu

repezițiune perspectivele închipuirii. Bietul Robinson cu insula
 lui era încetul cu încetul pierzându-se din partea și noile mele lecturi îl
 exilau într-un tînut mai puțin umblat al memoriei.

Totușiîn amintirea mea el se fixa ca un început, ca întâia
 carte ' a bibliotecii mele „ (1).

1911-1918 Elev la Liceul Național din Iași. În cl. I are printre
 profesori pe V. Bogrea, iar printre colegi pe Ionel
 Teodoreanu și B. Fundoianu de care este legat de „o
 simpatie simplă și adânc umană și totodată de pură
 intelectualitate. Împotrivirea - noastră la îngustele
 judecăți de valoare aplicate poeziei își făceau loc la orele
 de literatură de la liceu. Profesorul nostru de franceză
 din clasa a șasea era un francez. [...] Erau într-adevăr
 versuri frumoase acelea pe care le remarcă el, dar
 Fundoianu și cu mine mai descopeream și altele de
 exemplu «Cette obscure clarté qui tombe des étoiles»,
 vers pe care profesorul, urmînd „părerea multor critici
 celebri pe vremuri, îl considera drept îninteligibil. Ce
 înseamnă acea lumină obscură? a exclamat el cînd a
 ajuns la versul acesta. Fundoianu ridică mîna și ceru
 voie să vorbească. Lumina obscură, spuse el, nu este un
 nonsens, ci înseamnă numai o lumină slabă, difuză,
 crepusculară și misterioasă. Profesorul a dat din umeri și
 i-a spus să stea jos.

Noi, care ajunsesem la Stéphane Mallarmé și care
 culegeam din reviste vechi și prăfuite pe la anticari
 puținele poezii publicate pînă atunci de Arghezi. nu
 ne împăcăm cu îngustimea unui clasicism fals și a
 unei limpezimi superficiale ce nu erau decît principii
 găunoase ale lenei de-a gîndi și ale unui conformism
 comod, "principii care mai domneau pe vremea aceea
 într-o bună parte din istoria literară și din critica
 literară și la noi și în alte părți" (4).

Lecturile se înmulțesc: „Tata cunoștea bine
 romantismul german. în biblioteca lui am găsit și am
 cercetat cartea capitală a lui Rudolf Haym, Dic
 romantische Schule. Curiozitatea lui
 , literară mergea astfel de la clasicism antic la mișcările

LIBEL CRONICĂ

literare moderne. în proporții reduse, pe la șaisprezece-șaptesprezece ani, eu și eu/ într-un spirit analog . pasiunea lecturii, traducând în afara programului de liceu în care nu figurau, din Bucolicele lui Virgil, precum și, sărind peste nouăsprezece secole, Moesta et errabunda a lui Baudelaire, cea dintâi poezie de Baudelaire pe, care am încercat s-o transpun în românește" (2). Din această perioadă datează

primele preocupări literare Interesant, la început este atras de proză și de teatru. „Versuri am început să citesc mai târziu și mi-au plăcut mai târziu. Pe la 13 ani visam să scriu romane și piese de teatru, și nu poezii" (3). Cu altă ocazie, noi precizări: „Mă văd la 15 ani compunând (și terminând!) o dramă în cinci acte, alexandrinii perfecți și, probabil, sonori. Chestie de ureche. Cam tot pe atunci am scris și două-trei romane. Asta n-a durat mult. La. 17 ani, deja, intrat la școala lui Flaubert, mi-am restrâns debitul și am început să văd, să observ și să simt înainte de a scrie. Această simplă regulă estetică am urmat-o cu sfințenie de atunci încolo. Am început prin a celi aproape în întregime pe Balzac, cu pasiune. Am făcut, în ultimii ani de liceu, mi-aduc aminte, o veritabilă cură de Balzac. Balzac m-a ajutat să intru în viață. [...] Și pe urmă Balzac e și un mare profesor de energie. Revii mereu la el" (9). în toamna lui 1914 face, împreună cu părinții, o călătorie în Germania și Austria, după care „vocația poetică se ivește cu putere". „Impresii acestei călătorii au fost adânci și ecouri ale ei se găsesc în primul meu volum, Aur sterp, din 1922, între altele poezia Lied, cu amintirea zânei Lore lui, a cărei stâncă o văzusem pe malul Rinului cu câțiva ani mai înainte. „ De asemenea, în Cântec de orologiu „apar ecouri din aceste prime puternice impresii și-mi amintesc și acum (în 1976, n. ed.) orologiul medieval din München care m-a impresionat, un orologiu dintre acelea cu cei 12 apostoli, cu figuri care se învârt și apar la anumite ore fixe și la care lumea vine și se uită ca la un spectacol" (3). Libertățile și restricțiile prozodice îl preocupă încă de pe acum pentru semnificația lor în definirea expresiei poetice: „ Ca să înfrângi în chip înnoitor regulile trebuie mai întâi să le fi studiat adânc și să le cunoști temeinic. în spiritul acestui fel de înnoire am lucrat și eu. Am învățat să fac versuri regulate, de o mare corectitudine formală

(pe la şaisprezece-saptesprezece ani alcătuisem versuri în toate formele fixe de poezie, după aceea am cultivat poliritmia cu toate varietăţile ei şi chiar versul liber. Veţi spune, poate, că toate aceste inovaţii privesc forma, nu fondul, expresia nu conţinutul, în artă în general şi în poezie îndeosebi înnoirile se produc în primul rând, şi în cea mai mare măsură, în expresie" (10).

1918-1921 Facultatea de Drept din Iaşi. Paralel urmează cursuri de la Facultatea de Litere şi Filosofie. „M-am împrietenit de Juarc timpuriu cu cărţile, cu cititul şi cu scrisul, chiar cu «scrisurile», căci m-au interesat toate alfabetele lumii, nu spre a le cunoaşte şi folosi (îl ştiu pe cel elin, gotic, chirilic, întrucâtva pe cel arab şi evident, pe cel latin), ci pentru a le vedea şi dibui cumva tălcul, din simplă curiozitate. O curiozitate, dacă vrei, estetică" (15).

1919, 25 (12) mai. Al. A. Philippide debutează în literatură cu poezia Cântecul câtorva publicată în nr. 15 din „Însemnări literare", în acelaşi număr: versuri de Ionel Teodoreanu şi Al. O. Teodoreanu, proză de M. Sevastos, G. Topârceanu, N. N. Beldiceanu. În continuare, până la 21 decembrie: Cântecul unui „singur, Clopotele, Odihnă, Privelişte, Fereastra, Păienjeniş, Apus de soare, Conversaţie, Seninătate, Pastorală, Prohod, Pastel, Pastel pustiu, Muzică, După-amiază, Decor. Demostene Botez este cel care ne creionează portretul artistului tânăr: „În 1919, când au apărut «Însemnările literare», Ionel Teodoreanu, cu care eram prieten din liceu, era nedespărţit de un tânăr de o vârstă cu el, cu o faţă mai chinută, un băiat de aceeaşi statură cu el, dar cu gesturi bruşte, mergând apăsat, repede şi cu capul în pământ şi parcă mereu copleşit de gânduri. [...] Mi-a făcut impresia unui băiat cam închis, dificil, puţin comunicativ. Am făcut în gândul meu imediat o apropiere între el şi tatăl său, încercând de data aceasta să-i înţeleg mai bine pe amândoi. [...] Mi-a trebuit mult timp să mă deprind cu el şi cred că l-am înţeles: un băiat care avea rezerve preconcepute asupra oricărei noi, cunoştinţe, reţinut din fire, cu o aparenţă de răceală şi detaşare. Era, în orice caz, cu totul diferit de toţi ceilalţi prieteni care

formau un grup constituit prin preocupările noastre comune de literatură, în aceleași lecturi și aceleași preferințe, f...] Mi-am dat seama mai târziu că poate fi un om apropiat, de o mare delicateță și cu enorme disponibilități de prietenie, deși acestea nu se manifestau niciodată cu ostentație obișnuită în special între tineri, poate pentru că el trăia foarte intens și într-o altă realitate personală, în lumea lui fantastică „ (18).

1920 Legături statornice cu cerul „Vieții românești”. „Rezerva, mai exact spus reținerea lui, pe care l-a remarcat-o, cu siguranță, oricine a venit în contact mai apropiat cu el, se manifesta încă de pe atunci, în ciuda vârstei abia ieșită din adolescență. Nu-i plăcea mult «societatea» și de aceea era tăcut, în general, și nu, în primul rând, din pricina tinereții. Dovadă în acest sens stă faptul că în afara redacției, el se mișca liber, putea fi expansiv, glumind și apreciind glumele partenerilor. Aceștia erau, cel mai adesea, frații Teodoreanu, dintre care preferatul săli era Alexandru, adică «Păstorel», (21). în „ Viața românească”, nr. 1, Cântecul nimănui și Crinul, apoi, în nr. 3, o extrem de interesantă bucată de proză prevestind marile teme ale operei sale: Chronos. Studiu de obsesie. Continuă ani de-a rândul să publice poezii; din 1923 începe seria Considerațiilor confortabile.

1921 Licența în filologie și drept. De acum datează una dintre întâlnirile esențiale ale devenirii sale spirituale – cea cu Goethe: „De la 20 de ani l-am tot citit și de atunci mi-a servit drept călăuză. Aceasta a fost însă o întâlnire imaginară. Dintre contemporanii mei m-am înțeles foarte bine cu Tudor Vianu, cu care cred că mă și asemănam structural. La 27 decembrie, anul acesta (1977, n. ed.), s-ar fi împlinit 80 de ani de la nașterea sa. Mai putea trăi. Ca de altfel și G. Călinescu, un om mai dificil, dar care nu s-a certat niciodată cu mine, în ciuda temperamentului său. în tinerețe era mai sociabil, mai puțin agresiv în judecățile sale. Cu timpul a devenit mai arțăgos. Dacă Vianu era un om sigur, Călinescu era imprevizibil. Rămâne însă unul dintre cei mai mari și mai interesați oameni pe care l-am

cunoscut. Sunt convins că dacă Vianu și Călinescu mai trăiau, chipul lui Călinescu ar fi fost altul. [...] S-a fi evitat experiențele sterile" (14). Asupra lui Călinescu, Philippide se pronunțase și cu alt prilej accentuând și atunci urma tulburătoare pe care relația cu acest mare contemporan a lăsat-o asupra propriului său destin: „Prietenia e mai adâncă atunci când își întinde rădăcinile în intelect, nu numai în afectivitate. În intelect ne întâlneam, între treizeci și patruzeci de ani, Călinescu și cu mine, și chiar deosebirile de păreri ne apropiau, tocmai pentru că se iscau și trăiau pe înaltul podiș de cristal al ideilor. Tot la această altitudine mai stau și acum de vorbă cu el (în 1974, n. ed.), de data asta numai în amintirea mea, cu un zâmbet - care poate că ar fi fost și al lui - față de ultima iluzie plăcută însă între toate, a permanentei „ (5).

1921-1922 Serviciul militar la Timișoara.

1922 Apare **Aur sterp**, în Editura „Viața românească”. Debutul editorial al poetului suscită opinii critice diverse, nu o dată contradictorii, lucru recunoscut de Philippide însuși: „Poeziile mele au stârnit surprindere, uimire chiar, dar puțină simpatie, înțelegând aici prin simpatie sensul primordial al cuvântului, adică simțire comună, afinitate de simțire. Dovadă pentru aceasta este faptul că despre primul meu volum de versuri, **Aur sterp**, din 1922, nu s-a scris în «Viața românească» nici un rând. S-a scris în schimb în alte publicații ale timpului. [...] Cu privire la **Aur sterp**, părerile critice au fost foarte deosebite. Multe dintre ele au fost potrivnice, într-un caz chiar, critica a fost exprimată cu vehemență răuvoitoare și cu expresii menite să jignească. Păreri deosebite între ele s-au exprimat și cu privire la al doilea volum de versuri, **Stânci fulgerate**, din 1930. Lucrul acesta m-a bucurat, fiindcă injuria unanimă și lauda unanimă, în literatură, sunt suspecte, și una și cealaltă, de neadevăr“ (2). Pleacă la Berlin, unde urmează două semestre de filosofie și economie politică. „Viața era aventuroasă și plină de surprize, ceea ce unui tânăr iubitor de întâmplări neprevăzute îi plăcea. Timpul pe care l-am petrecut acolo ar forma desigur un capitol bogat din

memoriile mele, mereu nescrise" (3). La Berlin se întâlnește
cu Ion Barbu, pe care îl cunoșcuse la București cu un an
înainte, și cu Tudor Vianu.

1924-1928 Fără a se mai întoarce în țară, pleacă de la Berlin
la Paris pentru studii de economie politică, literă, filosofie.
Citește enorm. Aici se reîntâlnește cu fostul său coleg de
liceu, B. Fundoianu. Este prieten cu Ilarie Voronca. îl
vizitează adesea pe Brâncuși, al cărui atelier era „în plin
Paris o oază de primitivism rafinat”. „Mi-aduc aminte de
altă idee a lui Brâncuși. Aici cred că voi reproduce chiar
cuvintele lui, pentru

că îmi sună și acum în minte și cum le rostea vocea lui ce ieșea puțin înăbușită și mormăitoare din stuful bărbii și al mustăților. Îmi spunea: «Am studiat 12 ani anatomia, dar la un moment dat am uitat tot și m-am luat la luptă corp la corp cu materia». Era, aici, desigur, o exagerare voită din partea lui. Brâncuși nu uitase nimic. Dar tocmai pentru că cunoștea la perfecție regulile putea să înfrângă regulile cu succes” (3). Climatul artistic parizian se afla sub semnul suprarealismului. Tânărul Philippide receptează cu luciditate fenomenul: „Am trăit și eu acest climat, dar nu în centru, ci mai-mult periferic, adică, mai exact, păstrându-mi față de această mișcare o distanță ce mi-a permis s-o judec cu înțelegere critică „ (3). Este și ceea ce va face, douăzeci de ani mai târziu, în articolul *Pe urmele suprarealismului*. Dar, revenind la urmările momentului cultural 1920-1925 asupra formației lui Philippide, să cităm propriile sale mărturisiri: „Acesta era climatul exterior, obișnuit, pe alunei, al modernismului, care, totuși, în esența lui, a avut o valoare spirituală adâncă, fiind expresia unei nelinești înnoitoare, care, după 1918, cuprinsese cultura Europei și care avea să lase urme adânci în dezvoltarea literaturii secolului nostru, urme vizibile și azi (textul este datat aprilie 1970, n. ed.), mai ales că peste ele s-au întipărit urmele celui de-al doilea război mondial. Cu efecte de detaliu diferite, nelineștea de la 1920 s-a repetat la 1950. Dar acestea sunt considerații care aici nu-și au locul. În ce mă privește, această nelinește, am simțit-o . . . stul de des și desigur că o bună parte din scrierile mele s-au născut în mijlocul ei, chiar dacă o nevoie, poate chiar o innăscută tendință de armonie, de echilibru și de măsură, a izbutit de multe ori să exprime furtunile și cutremurele în forme clare, chibzuit lucrate, în vederea unui efect de artă literară „ (2).

1928 Se întoarce în țară „Am scris puțin cât am fost în străinătate. Dar cred că am adunat mult” în *Antologia poezilor de azi realizată de Ion Pillat și Perpessiciu sunt reproduse 7 poezii din Aur sterp*.

1929 „în 1929, întors în România, m-am stabilit la București.

în cei șase ani cât lipsisem din țară, cei puțini care mă cunoscuseră

XL

nu se făcuseră mai mulți, ba chiar dimpotrivă; a trebuit să-mi încep din nou cariera literară și a fost nevoie de un an sau doi de publicistică până să intru iar în mișcarea V '→ra de la noi" (2). Lucrează (până în 1947) la Direcția presei di Ministerul de Externe. În Capitală, „poetul nu și-a schimbat aproape deloc viața. A trăit, în continuare, retras și fizicește și, mai ales, ca intelectual autentic, cu lecturi bogate și felurite, cu preocupări serioase legate nu numai de literatura și cultura proprie, ci și de rostul omului ca membru al colectivității în care viețuiește „ (21). Începe colaborarea la postul de radio București cu eseuri și conferințe despre Claudel, Georges Courteline, Romane de război, apoi, Literatura fantastică, Mistral, Cenacluri literare de altădată, Boema romantică, 50 de ani de la moartea lui Flaubert, N., Filimon. Va rămâne toată viața un fidel al radiofoniei. În iunie, anunță într-un interviu din „Adevărul literar și artistic": „Mai am două sute de pagini dintr-un fel ue roman a cărui publicare voi începe-o în curând într-o revistă. Un amestec de analiză sufletească și de senzațional - de senzațional, însă, foarte verosimil și, cred, destul de trăit" (8). Tot aici, un edificator tablou al preferințelor sale literare: „Prefer o obscuritate bine scrisă (Mallarmé e în acest caz) unui talaj de limpezimi mediocre. Am trecut și am poposit pe rând pe la toți poeții. Am păstrat câtorva o statornică admirație și dragoste. Pe unii i-am părăsit ca să mă întorc din nou la ei, pocăit. Câteva nume? Racine (te miri? știu pe de rost pagini întregi din Bérénice); Goethe (cel din primul și al doilea Faust); Hugo, al da, Hugo care îmi apare, ca poet, din ce în ce mai prodigios; Baudelaire, veche dragoste a ■ adolescenței; Rilke; ' Claudel, pentru care denumirea de poet e prea strămtă; Francis Jammes, câteodată, și mai sunt și alții, poeții sezonieri, acei pe care nu-ț reiei decât din când în când, la anumite timpuri și locuri „ (9).

LI

1930 *Apare volumul Stânci fulgerate.*

1930-ri1945 Colaborator la „Adevărul literar și artistic”, „Viața rămânească”, „Revista Fundațiilor”, „Gândirea”, „Cuvântul liber”, „Vremea” (peste 80 de articole între 1942-1944), iar, din 1945, la „Victoria „. „Poezia nu se scrie toată ziua. Mi s-a întâmplat, uneori, să nu scriu poezii ani de zile, am scris articole, am făcut gazetărie, publicistică literară, reportaje, de toate. Îmi amintesc și acum de un reportaj, Cartierele Cișmi- giului, pe care l- am publicat prin 1930-1932, în «Adevărul». Da, oricât de poet ar fi cineva, poate să scrie și alteceva în afară de poezie, important fiind să nu confunde planurile, să nu uite că una e reportajul, una e articolul, și alta, complet alta, e poezia „ (12).

1931 *Citește la radio poezii din volumul Aur sterp.*

1934 *Traduce Flori alese din „Les Fleurs du Mal”. Tradiția difuzării poeziei baudelairene în limba rămână împlinea 64 de ani, drumul fiind deschis de V. Pogor care publicase, în „ Convorbiri literare”, nr. 3 din 1870, Țigani călători și Don Jüan în infern. Au urmat destul de numeroase traduceri de poeme izolate, pentru ca în 1932 să apară Les Fleurs du Mal- tălmăciri de Al. Westfried, cu o prefață de Tudor Arghezi, glasul tălmăcitorului fiind, însă, considerat în unanimitate de critica literară drept inexpresiv, la fel ca și cel al lui Al. T. Stamatiad care, oprindu-se asupra prozei, dă, în 1934, Pagini din Baudelaire.’ în aceste condiții, inițiativului Al. Philppide este cu atât mai relevantă, calitatea echivalentelor lirice găsite de poetul român impunându- se autoritar de la bun început și rămânând până astăzi, un important punct de referință.*

1939 *Apare volumul Visuri îiLyuietul vremii.*

1940 *Publică, în traducere, Poeme de Hölderlin, Novalis, Mörke, Rilke. „Am păstrat o dragoste statormică lui Novalis, iar romantismul german e pentru mine o*

*grădină interioară a cărei cheie întotdeauna mă voi feri
s-o pierd" (9).*

1942 *Vede lumina tiparului singurul volum de proză al
scriitorului: Floarea din prăpastie. Se căsătorește cu
Paraschiva Nichimș, originară dintr-un sat de lângă
Alba-Iulia.*

1943 Traduce **Povestirile fantastice** de E.T.A. Hoffmann. în iulie, evocă la radio personalitatea lui G. Ibrăileanu.

1946 Delegat la Conferința pentru pace de la Paris. Activitate în cadrul publicațiilor pentru străinătate.

1947 Lucrează în redacția revistei „îndrumătorul cultural”.

1949-1960 „Momentul” traducerilor. Dintre cele mai importante: Anatole France, Goethe (**Egmont**), Voltaire (**Povestiri**), Schiller (**Don Carlos**), Th. Mann (**Mario și vrăjitorul**), Baudelaire. În 1951 primește ' Premiul de Stat pentru versiunea română a poemelor lui Lermontov. „Pentru mine, traducerea reprezintă încă o modalitate de cunoaștere. Am tradus enorm, uneori însă pentru că a trebuit să trăiesc din astă. în anii '50 ajunsesem să fiu socotit «traducătorul numărul 1». Dacă ar fi să adun paginile traduse sau stilizate s-ar aduna vreo șapte-opt mii. în anii aceia am ținut de altfel la Școala de literatură și o conferință intitulată **Arta traducerii**. Pe vremea aceea despre poetul Philippide se vorbea mai puțin » (13).

1955 Este ales membru corespondent al Academiei. Raportul de recomandare este semnat de G. Călinescu: „Într-adevăr Philippide este uitat de mulți dintre contemporani fiindcă uită să reclame un loc. El însă nu trăiește într-un turn de fildeș. [...] De aceea propun din toată inima pe Al. A Philippide ca membru activ al Academiei [...] convins că el va face cinste acestei instituții. . ” Scriitorul primea o recunoaștere pe care o merita cu prisosință. „Din acea vreme, îmi aduc aminte - notează l/e» Bogza- privirile mute, de o imensă și desnădăjduită consternare, pe care le schimbam cu Camil Petrescu peste masa în jurul căreia se țineau ședințele Academiei. Va fi înregistrat, în acel an!, vreo ureche extrem de fină a universului scrâșnetul lui Philippide? Filndcă nu se poate că - oricât de imperceptibil - să nu fi scrâșnit. Când l-am revăzut, arăta, ca și atâția oameni superiori care trecuseră prin

nedreptăți mult mai mari, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca și cum n-ar fi avut de adus nimănui nici un reproș. Totul în ființa lui dovedea cumpătare și netulburată înțelepciune. Din tot ce se găsește în cuprinsul țării noastre, cioplituri maramureșene și coloana infinitului, eu aș așeza la mormântul lui capul de marmoră al șarpelui cu plete de fată, descoperit acum vreo douăzeci de ani la Constanța, devenit simbol al tezaurului arheologic de pe țărmul mării. Veghind somnul lui Philippide, el ar redeveni ceea ce a fost, pentru multe popoare, timp de milenii: simbolul înțelepciunii" (17).

- 1960 Philippide continuă prestigioasa sa activitate de traducător (Goethe, Suferințele tânărului Werther, 1960, apoi, până la sfârșitul deceniului, Cehov, Doamna cu câțelul, Lermontov, Un erou al timpului nostru, Th Mann, Lotte la Weimar, Voltaire, Naivul și Candid...), dar un adevărat eveniment nu numai al destinului său creator ci și al întregii noastre vieți literare este întoarcerea poetului la uneltele sale.
- 1962 într-o ediție de Poezii, prima după cel de al doilea război mondial, adună poeme din volumele mai vechi (Aur sterp, Stânci fulgerate, Visuri în vuetul vremii) dar și poeme publicate în periodice sau inedite.
- 1963 18-21 martie, Al. Philippide este ales membru titular
- 1965 în anul în care poetul împlinește 65 de ani, apare în „Viața românească” (nr. 3) poemul Monolog în Babilon. Tot acum vede lumina tiparului volumul Poezii de Al. Philippide în colecția „Cele mai frumoase poezii”.
- 1966 Primește Ordinul cultural cl. 1. La 8 aprilie, la Academie, adunarea generală confirmă în unanimitate componența Prezidiului Academiei din care face parte și Al. Philippide, ca președinte al Secției de literatură și artă. Va îndeplini acest mandat până în 1975. „în această calitate - subliniază acad. Iorgu Iordan - plină

de răspundere profesională și, mai cu seamă, umană, în
sensul înalt al cuvântului, s-a comportat așa

-XLIV

cum era de așteptat: serios și modest, cu grijă la tot ce
ținea de obligațiile impuse de importantul loc pe care îl
ocupa în conducerea celei mai înalte instituții de
cultură a țării” (21). „Iar alegerea lui Philippide- adaugă
și acad. Geo Bogza- nimerindu-se- într-o vreme când se
pregătea centenarul Academiei și când, pe plan mai
vast, căutam să reinnodăm firele atâtor nobile tradiții,
iarăși mi-am îngăduit să semnalez că în persoana sa nu
alegem în fruntea secției noastre numai un
academician, ci un academician fiu de academician,
ceea ce pentru o cultură, tânără, care își caută
blazoanele, nu e puțin lucru (17). La Editura Tineretului
îi apare volumul Studii de literatură universală.

- 1967 *Monolog în Babilon. De la Visuri în vuietul vremii*
trecuseră 28 de ani. Poetul primește Premiul Herder
pentru literatură. Evenimentul este comentat, printre
alții, de acad. G. Oprescu: „Poetul Philippide a primit
mul din cele mai însemnate și mai prețioase premii în
literatură europeană - Premiul Herder - iar acest
eveniment, remarcabil pe teren cultural, ne-a bucurat
pe' toți prietenii săi într-un grad pe care numai rareori
l-a atins cineva în lumea noastră academică. Austriecii
au fost simțitori la felul strălucit cum poetul Philippide
a tradus în românește opere celebre de tot felul,
începând cu prozatori germani iluștri, pe urmă poeți, ca
să facă cunoscută românilor o literatură care nu e chiar
așa de ușor de cunoscut, din pricina limbii. [...] La
aceste însușiri rare au fost simțitori austriecii și pentru
aceasta i-au acordat premiul, care face o mare onoare
nu numai traducătorului Philippide, ci întregii noastre
literaturi. Știrea acestei j mari distincții a coincis, în
ceea ce mă privește, cu o altă mare bucurie- lectura
ultimului volum de versuri al lui Al. Philippide „.
- 1968 *Apare volumul de eseuri Scriitorul și arta lui, cu o*
prefață

- a autorului. Al. Philippide face parte din Comitetul de coordonare a Istoriei literaturii române, voi. II, De la Școala Ardeleană la Junimea, Ed. Academiei, 840 p. La 7 iunie, Radiodifuziunea organizează un bogat recital din opera poetului.
- 1969 în colecția „Biblioteca pentru toți” a Editurii Minerva vede lumina tiparului, aproape în întregime, poezia și proza lui Al. Philippide. Opera scriitorului pătrunde în chip decisiv în conștiința unei largi categorii a opiniei publice.
- 1970 Primul volum din *Considerații confortabile*. Următorul, după doi ani, tot la Editura Eminescu. în continuare, relevante colaborări radiofonice.
- 1971 Este membru în comisia pentru cultivarea limbii din cadrul Academiei.
- 1972 La Editura Eminescu Al. Philippide, interpretat de..., antologie de George Gibescu.
- 1973 Editează culegerea Flori de poezie străină răsădite în românește.
- 1974 Nicolae Balotă publică Introducere în opera lui Al. Philippide.
- 1975 Vârsta scriitorului este marcată de idealul „căii de mijloc”, al îndrăzneții de a fi echilibrat: „consider că au apucat pe această cale de mijloc toți poeții mari, adânci ai lumii. Indiferent de unde au pornit, au ajuns la apogeul împlinirii lor poetice aici. De exemplu, Victor Hugo, care a pornit revoluționar în *Feuilles d'automne*, să zicem, a păstrat mereu o măsură, un echilibru. Poate că la asta a contribuit și spiritul francez, cartezian: se știe că, în romanticul francez, francezul clasic n-a murit niciodată. Nu mai vorbesc de Goethe, care a avut multe îndrăzneții, dar, mai presus de toate, a avut marea îndrăzneală de a fi echilibrat. Arghezi al nostru, care la vremea lui a uimit, a scandalizat, citit acum îi descoperi peste toate inovațiile o constantă măsură - un spirit mereu prezent al construcției și ordinii, lori Barbu, oricât de ermetic ar fi - deși ermetismul lui, privit cu seriozitate și în

adâncime, poate să devină transparent - este un poet cu foarte multă pondere" (12). La 3 februarie, Philipide rostește alocuțiunea de răspuns la discursul de recepție prezentat la Academie de Șerban Cioculescu despre Viața și opera lui Teodor Vărnăv. într-o discuție amicală cu câțiva jurnaliști și

critici aruncă o rază de lumină asupra vieții sale private:
 „Nu, la mare nu-mi place, cu marea. mă împac mai puțin, și așa nu din pricină că nu știu să înot. Îmi place însă să urc, mai bine-zis până nu demult îmi plăcea să urc în fiecare vară și toamnă pe munți. Am îndrăgit câteva locuri pe care le socotesc mai apropiate de structura mea sufletească și acolo mă duceam. În Bucegi, în Munții Neamțului, de pildă. Și nu în grupuri zgomotoase, ci singur. Până pe la 60 de ani urcam de la Sinaia la Vârful cu Dor, coboram la Peștera, apoi seara mă aflam din nou la Sinaia. Cu telefericul nu-mi place. Băncile acelea care urcă în cer nu-mi inspiră încredere’.

1976 *La Editura Minerva începe tipărirea seriei de Scrieri. Primul volum va fi dedicat poeziei, cel de al doilea, prozei, iar următoarele vor aduna studii și eseuri.*

1977 1 octombrie. Are loc ședința publică a Secției de științe filologice, literatură și arte a Academiei, unde Al. Philippide vorbește despre Neliniștea și, expresia ei în literatură (text publicat în „România literară” din 27 octombrie sub titlul *Despre neliniștea în literatură*). La discuții iau parte Șerban Cioculescu și Geo Bogza. Dintr-un interviu apărut în ultima săptămână a anului reținem reflecțiile: „Veacul în care trăiesc îl accept așa cum acceptă un copac terenul în care a fost sădit. Dar imaginația mea zboară- și spre alte epoci. Spre, epoca literară a romantismului german de la 1800, când îl puteai întâlni pe Novalis. Sau spre cea a romantismului francez de la 1830. însă nimic nu mă poate despărți de fapt de secolul XX”. Și în continuare: „Cred că tehnica, procurându-ne confortul material, ne oferă timp liber pentru meditație, pentru literatură și artă. Nu m-am temut niciodată de dezvoltarea, uneori poate excesivă, a tehnicii și nu mi-a fost deloc teamă că idealurile umaniste s-ar putea să nu mai supraviețuiască în această lume continuu supusă prefacerilor. Un om care a Le în el germenale
 ’ vieții spirituale și îl cultivă nu va fi niciodată un rob al

tehnicii" (14). Altădată va reveni asupra aceleiași chestiuni, cu referiri - deosebit de interesante - asupra uneia dintre cele mai discutate poezii ale sale: „Am avut și am o curiozitate vie și pentru știință, cu unele răsfrângeri și în scrisul meu. Să-ți dau două exemple: nuvela îmbrățișarea mortului și poezia Incomunicabilul. Ultima am scris-o după ce am citit într-o gazetă că un cercetător, american mi se pare, a izbutit să ție câțeva vreme în stare de funcțiune un creier ufan complet separat de restul organismului. Creierul este cel ce replică, simbolic, mașinilor și cercetătorilor: «Mai este/Până s-aveți din miezul meu vreo veste. // V-ar trebui o nouă născocire, / în așa fel ca, fără mijlocire, /De-a dreptul să se-atingă gândire cu gândire, /Iar eu să pot în voie să cutreier / O omenire toată numai creier./Dar pân-atunci, misterios și mut, /Rămân un exilat în absolut.»» (15).

1978, 14 ianuarie. Lui Al. Philippide i se acordă Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1977. Textul hotărârii este citit de Laurențiu Fulga, vicepreședintele Uniunii: Apreciind că întreaga operă literară a poetului Alexandru Philippide se înscrie printre valorile de autoritate ale literaturii noastre contemporane, că spiritul care a generat această operă s-a dovedit dominat de un puternic și generos umanism, afirmat într-o expresie de autentică originalitate, care-l așază cu strălucire alături de spiritele alese ale liricii actuale universale, Consiliul Uriunii Scriitorilor, în plenara din 4 noiembrie 1977, a hotărât în unanimitate să acorde academicianului Alexandru Philippide, în semn de respectuos omagiu și ca semn al duratei sale printre clasici, Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor-1977". La adunarea festivă mai iau cuvântul: George Macovescu, președintele Uniunii, Geo Bogza, Constanța Buzea, Șt. Aug. Doinaș, Vasile Nicolescu. Sărbătoritul răspunde cu o emoționantă confesiune, Caut ceea ce durează. În această primă parte a anului scrie poemul Omagiu unei umbre, marcând astfel intrarea într-o nouă etapă a destinului său liric. „Era neliniștit, nu mai scrisese

versuri de mai mult de un deceniu, se documenta intens, încât perspectiva unor confesiuni libere, care să-l destindă, părea a-l atrage. Ele s-ar fi desfășurat oarecum paralel cu lucrul la un film de televiziune, ce urma să fie gata la cea de a 80-a aniversare a nașterii lui și cu memoriile, pe care îl hotărâsem să le începă în vară, la Căciulați. Deocamdată, însă, lucra la un poem, care inițial «trebuia să fie o povestire, dar de la o vreme versurile au început să vină singure, impunându-se». La un moment dat și-a amintit că citise în tinerețe în Păusanas că cei din Tesalia aveau un zeu al râsului. I-am adus de la Biblioteca Academiei versiunea franceză a cărții (cea în două volume, apărută în 1731) și cea românească realizată de Maria Marinescu Himu în 1974 (Călătorie în Grecia, vol. 1), le-a citit (ar fi vrut chiar să scrie despre ele în «România literară»), iar rezultatul au fost versurile. [...] într-o dimineață din mai m-a vestit că poemul era gata și m-a chemat la el. Ne-am așezat față în față, în fotoliile din sufragerie, și fără altă introducere, mi-a întins 7 pagini, pe care le transcrisese îngrijit (cu 2-3 rectificări), în cerneală. Pe margine, numerotate, din 5 în 5 (după tradiția clasică), cu creionul, versurile -154.[...] Poemul îl istovise, dar îl și stimulase într-un chip neașteptat. Au urmat, peste vară și în toamnă, celelalte 9, dintre care 8 apărute în «România literară», în paralel, i-am «dezgropat» din presă altele, pe care le revedea și le republica, tot mai convins că poate alcătui un nou volum „ (15). Acesta va fi Vis și căutare.

1979, început de an. Lucrează intens: Scrieri, vol. V și VI sunt

■ - pregătite pentru tipar; îl preocupă o ediție Argezi. Eseul

întâlnire cu poezia lui Arghezi (datat ianuarie 1979) va apărea postum în „Luceafărul” din 10 februarie. Aceași extraordinară putere de muncă, scrupulozitate profesională, respect pentru cuvântul scris: „înainte de a

se stinge îl citise integral pe Théodore de Banville în vederea unui articol (pe o ciornă la o înuă versiune a poeziei Palatul e și un titlu provizoriu -Théodore de Banville sau fantezie, haz și poezie). La fel proceda cu autorii români, fie ei clasici, contemporani sau începători, care pot fi siguri că dacă a scris despre ei i-a citit în întregime. Chiar dacă scria a doua sau a treia oară, procedeul era același" (15). în „România literară” din 8februarie, ultima colaborare: Considerații confortabile: „De la critica (deseori fondată) a poeziei demonstrative (și care este numai demonstrativă) s-a ajuns la înlocuirea acesteia cu contrariul ei, tot așa de criticabil: de la poezia construită se ajunge la o

poezie neconstruită, care pășește pe o pardoseală de nouri și se scufundă repede în vid. În acest caz (singurul de altfel la care se ajunge cu asemenea raționamente și argumentări) poezia nediscursivă nu este altceva decât poezia care nu spune, nimic. O poezie însă, ca să-și merite numele, trebuie să spună ceva (subl. Al. Ph.). Cu cât spune mai puțin este ea oare mai puțin discursivă și deci mai poetică? Chiar un joc, în poezie, trebuie să spună ceva. Aceasta nu înseamnă de fel că poezia trebuie să demonstreze, să dovedească, să convingă, să fie pledoarie sau predică. Nu. Ceva însă trebuie să spună, trebuie să exprime. Aceasta, de asemenea, Mi înseamnă că ce spune poezia trebuie să fie clar ca o propunere din domeniul științelor exacte. Poezia nu trebuie să fie rațional clară. Rațiunea nu are ce căuta în poezie, sau mai bine zis: ce caută ea nu găsește în poezie. Chiar obscuritatea în poezie poate să fie frumos construită și să ne uimească în chip plăcut”.

1979, 8 februarie. În zorii zilei, Al. Philippide se stinge din viață la spitalul Elias. Este înmormântat, la 10 februarie, la cimitirul Bellu. La 9 februarie are loc Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor dedicată omagierii memoriei celui dispărut. Adunarea este deschisă de George Macovescu, Președintele Uniunii Scriitorilor. Iau cuvântul: Geo Bogza, Șt. Aug. Doinaș, Mircea Zăciu, Ana Blandiana, Mircea Radu Iacoban, Aurel Rău.

1979, sfârșit de an. Apare postum, la Editura Cartea Românească, volumul de poeme Vis și căutare.
1980-1985. Noi ediții ale operei scriitorului și trei monografii semnate de George Arion (Alexandru Philippide sau drama unicității - 1982), Horia Avrămuț (Alexandru Philippide. La răscrucile memoriei - 1984), George Gibescu (Alexandru Philippide).

ANTOANETA TĂNĂSESCU

Din

AUR STERP

1922

CÂNTECUL CĂTORVA

O, Soare, cu aripa ta alungă
Cât mai departe noaptea noastră lungă;
Și sprijină pe stâlpi de flăcări largi tot golul, Să nu se
surpe, copleșind pământul,
Atunci, când vântul Prin golul mut se dă de-a
rostogolul.

Desfășurându-ți-aripile largi,
Tu, vechiul cer îngust și scund să-l spargi Și să-i împrăștii
țândările-albastre În vid, deasupra capetelor noastre,
Pentru-a privi pe vasta lui ruină îndemnul tău de aur și
lumină.

Și dă-ne, Soare, suflet nou, alt vis!
Ne-am săturat de vechiul nostru vis! Văzduhul tot tu fă-l să
între-n noi;
De tine până-n creștet să fim plini;
Polenul tău să ne preschimbe-n crini! Și zămbitori să stăm
în preajma ta, și goi!

Mai dă-ne, Soare, jar nestins, și toarnă Pe fruntea noastră
aurul nădejzii, - Și-n ochii noștri cântă ca o goarnă
învingătoare de primejdii!

Și sufletelor dă-le foc, să ardă bine,
Ca niște jertfe, pentru tine!

**DIN TOAMNA PRIMĂVERILOR DE
IERI**

MUZICĂ

O rază intră ca o strună Prin
geamul poleit de lună.

în aer șerpuind cu lenevie,
Tremurătoarea rază albastrie
Melodios s-așterne pe covor
Ca un fior.

Fior albastru...

Străvezia strună
Aduce mute melodii de lună,
Și pe albastru-i lunecus,
Ca un fior scăpat dintr-un arcuș,
Din lună vine-aiunecând ușor
Un zâmbet, ca un flutur, pe
covor.

Fiori albaștri curg de-a lungul
strunei în muzica surâsurilor
lunei.

Fereastra ondulează ca o apă
Când razele într-însa se
îngroapă; Din mobile tăcerea se
desprinde; Covorul, ca un lac de
fulgi, întinde înmărmurite valuri
albaștrii;

Fulgi albi, ușori, se prind de
draperii, O, vis, și draperiile simt
pline De somnul mătășos al lunei
pline.

Al meu mi-e sufletul, ori mi-e străin?

Mie-e sufletul de vechi amurguri plin, Și-n mine
plânge-un cântec fără grai,

- Așa cum într-un vechi amurg pe
Rin Cânta pe-o stâncă zăna Lorelei.

Dar cântecul, de l-am știut demult,
Să-l spun acum nu știu, știu să-l ascult. Nu pot
să-l cânt, dar cântă-n mine-acum, Așa cum apa
curge lung, sau cum Clipește-o stea, ori
șerpuiește-un drum.

Al meu mi-e sufletul, ori mi-e străin, Pătruns în
mine parcă fără veste?

- Mi-e sufletul adânc ca o poveste în
care e un vechi amurg pe Rin,
Și un luntraș, îndrăgostit de-o zână.

Sunt cântecul pe care îl cântai Luntrașului pe
Rin odinioară,
Sunt cântecul cu care îl chemai Să moară,

- Și sunt luntrașul,
Lorelei...

BERCEUSE

Pe crengi, aceleași cuiburi vechi de ciori, Pe
care, seara, le frământă vântul!
Și soarele! s-a dus de-atâtea ori,
Ca astăzi, să încunjure pământul!

Știi pe de rost și crengi, și vânt, și
ciori. Și-un clopot iarăși a-nceput să
sune.

Nu-i bine, seara, să-l asculți ce spune.
Așa răsună-n fiecare seară,
Și vântul frânge sunetul - de-ți pare
Că-i o ghitară
Cu arii singuratice și rare.

Ți-e sufletul - cum se frământ-un vânt.
Te-alungi pe tine singur c-un cuvânt.
Te cauți mult - și nu te mai ajungi.

Și-ți cade-n suflet umbra vremii lungi.
Dormi...

Fie-ți viața veșnică poveste,
Cu începutul veșnic nenceput;
Să nu mai știi ce-a fost, nici ce mai
este; Să curgă-ntr-una basmul neștiut.

Să fii mereu la mijloc de poveste!

Pe crengi, aceleași cuiburi vechi de
ciori, Pe care, seara, le frământă
vântul!

Și soarele! s-a dus de-atâtea ori,
Ca astăzi, să încunjure pământull.

Nu-i bine să privești de multe ori
Amurgul aiurit de vânt și ciori.

ASTRALIS

Oglinzi! adânci firide fără fiind, în voi
statui de stafii se ascund!
Pe apa voastră cu flori de stâncă Un
zbor de vechi priviri plutește încă
Și-alunecând din gol, în voi
coboară Năluca vremii de-

odinioară.

- Pe drumuri care vin din

Nicăieri,
Din toamna primăverilor de ieri,
O, veșted vis, te-ntoarce mai
curând, Doboară-n mine viață,
simț și gând,
Și potolește-mi sufletul flămând.

Prin lumi de nouri vom călători!
Văzduh mai nou-din noi va înflori.
La căpătâiul cerului o stea
înnugurită pentru noi va sta,
Din raze limpezi să ne facă drum
în lumea unde negurile iernii
Clădesc albastre mănăstiri de
scrum în care lima toacă de
vecernii.

...C-un crin la cârmă, altul la catarg,
O luntre albă să ne ducă-n larg.

în haina lor de gheață cristalină
Să salte-n aer albe baiaedere.
Și cerul să ne fie-o cupă plină Cu
picături albastre de tăcere.

Deasupra noastră vântul își
coboară Din zări în zări aripa lui
tăcută,

- Și-atunci
nemărginirea se-nfioară Ca o
enormă harfa nevăzută.

...Și-acum - oglinzi adânci! mari ochi
pustii, De sub pleoapa serilor târzii,
Străpungeți cu privire de cristal
Pe totdeauna visul meu astral!

Străvechiul vis, cărunț și obosit,
La țărnul vostru n-a mai poposit.

Si-n voi, adânci firide fără fund,
Pe veci statui de stafii se ascund.
**POPASURI PE MARGINEA
VREMII**

DECOR VECHI

Mătasea unui nimb s-a
destrămat în pulbere
albastră prin unghere.
Boltit, tavanul scund e
înpumat De stele moi ca
picături de miere.

Fereastra-și frânge arcul
învechit Pe-o râpă unde
soarele apune;
Și lângă vatră foaie vechi
înghit . În gușe largi
amurgul de cărbune.

Tăciuni sfioși clipesc în
vatră blând Și-n mijloc, cu-
o nuia strălucitoare. Piticul
vrăjitoarei, fluierând,
Amestecă ciolane-ntr-o
căldare

Pe când, cu vânător trup și
craniul ros De vremi și
pleșuvia lor schiloadă,
împintenat cu stele, slab,
ghebos, Satana râde,
sprijinit în coadă.

DESEN MURDAR

Un cronicănit răzleț
răsună crunt Și-mpărăștie
neliniște pe drum;
Iar seara-n câmp se deapănă
mărunt, Țesând cu fulgii
vănăt giulgi de scrum.

Strivit în pumni de nouri, cerul des
ingenunchează, mohorât, pe zări;
Și drumul singur, rătăcit pe șes, S-
afundă, șchiopătând, în depărtări.

Trecu - de când! — și ultimul drumeț!
(A mai rămas vreo urmă prin noroi?)
Un biet copac se clatină, răzleț,
Cu trupul frânt și crengile vâlvoi.

Văzduhu-n zdrențe-atămă pe câmpie.
Se-ncruntă-n zări sprânceană unui
dămb. Pe-aceia vântul suflă veșnicie,
Și Timpul, prin noroi, pășește strâmb!

CÂMP.

înfășurată în văzduhul moale * Lumina
cu picioarele pe cer Pășește-agale.
Copacii rătăciți pe câmpuri cer Cu
crengi flămânde muguri de pomană.
Când'stă s-apună, soarele e-o rană Din
care curge-amurgul din belșug. Pe-
aicea vremea se destramă-n vânt.
Și, iată, tot văzduhul se stinge ca un
rug, Când noaptea-ngenunchează pe
pământ.

Apusul fâlăie din zdrențe ude. Țărâna-
mpărăștie miresme crude.
Miros străpezitor de paie arse Plutește

peste brazdele întoarse,
Și brazdele lăsate să se zvânte Sunt
buzele pământului răsfrânte,
Care cer
Sărutul rodnic de la cer!
în falfăiri tăcute,
Zăbranic orb pun corbii pe șesurile
mute. în goană noaptea trece spre
apus. Văzduhul surpă umbre pe
câmpie, înfașurând în veșnicie
Pământul care doarme dus Cu fruntea-
n poala zărilor de sus.

PASTEL PUSTIU

*O noapte senină, fără lună.
Drumul, adormit La marginea lui, Mesteacănul.
Dintre frunze, departe, clipește Steaua albastră.
Parfumul, nedeșlișit încă răătăcitor.
Vântul.*

VÂNTUL (alunecând deasupra drumului)

**Vin de departe, în mâna
mea aduc ecouri moarte.
Și trupul meu fluid sexlesfășoară Ca o
albastră mantie ușoară.**

DRUMUL

(trezindu-se)

**Tu zbori, și niciodată pe pământ Nu te
scobori, iugarnic vânt! Dar eu sunt
drumul ostenit, Din cine știe ce ținut
pornit,
Ca un pârâu cu-ncremenite unde Spre
nu știi unde.**

în sufletul meu
mut, acum,
ascult Ecoul
pașilor trecuți
demult.

**De-atâta timp în spate port Trecutul
mort!**

VĂNTUL
(nepăsător)

**Pe urma
pașilor
alerg Și
amintirea
lor o
șterg:**

**Și pașii morți
și
moar
tele
ecou
ri
Leia
nme
in
nour
i!**

(Parfumul care plutea ici și colo, în neștire, se
lămurește din ce în ce. Și cântecul lui se înalță,
tremurător, spre steaua albastră).

PARFUMUL

Ca un fior,

**Din florile-
adormite mă
scobor Și
rătăcesc... Din
viața mea de-o
clipă,**

Pe care vântul o-nfioară,
Ca praful care

doar
me
pe-o
aripă
De
flutu
r
zboa
ră.

Din leagănul de-
argint al unei
flori M-am
ridicat... și pașii
mei ușori
înflorau, în
liniștea grădinii,
Crinii.

Ca un fluid
arcuș pe flori s-
așteme Fiorul
zâmbetului tău
senin,
Și-n muzica
privirilor
eterne E-o
liră albă
fiecare crin.

Din somnul

florilo
r de
visuri
pline
Mă-
nalț
spre

tine.

(Dar vântul suflă; parfumul șovăie)

VĂNT
(percasiv)

**Biet flutur care te-ai pornit în
infini!**

PARFUMUL

**Nu pot să plâng, căci sunt surâs de floare;
Dar ca un plâns surâsul meu mă doare.**

STEAUA
(clipind încet)

**Spre tine în zadar m-aș îndrepta,
Căci prea îndepărtată sunt;
Dar zâmbetul meu trist spre fruntea ta
Coboară, nimb albastru, pe pământ.**

PARFUMUL
(aproape stins)

**În giulgiul zâmbetului meu eu mor;
Mormântul meu e vântul călător;
Și-n cea din urmă clipă de iubire Eu nu
mai sunt decât o amintire.**

(Dar parfumul moare. Vântul îl culege)

VÂNTUL

E mult până la steaua de cristal,

Sărman parfum sentimental!

(Vântul pleacă. Mesteacănul, cu crengile întinse, îl oprește.)

MESTEACĂNUL

**Vânt care treci și hohotești într-una,
Spune-mi și mie, dacă știi,**

**Când are să se-
ntoarcă luna în zările
albastre și pustii!**

VÂNTUL

**Nu știu, nu-mi pasă de
nimic; Pământul pentru
mine-i mic! Sentimentalele
suspine N-au nici un
farmec pentru mine,
Mărturisesc... Rămâi cu
bine!**

(Vântul se îndepărtează, Drumul, o clipă, tresare.)

DRUMUL

**Tăcere... Nici un pas, nici un ecou.
O clipă, ochii mei străbat
departe. Dar, pustnic
obosit, adorm din nou, în
praful visurilor mele
moarte.**

(Liniște desăvârșită. Drumul adoarme. Steaua se stinge.
Mesteacănul plânge.)

ÎN PREAJMA VEȘNICIEI

CLOPOTELE

Duminicile-n fiecare săptămână ,
Când clopotele-n mantii de bronz se iau de mână

Și-ncep ca să colinde

Cât văzduh poate glasul lor cuprinde,

- Umflați de vânt,

Buimaci, târându-și umbra greoaie pe

pământ, Toți nourii aleargă cu clopotele-n

zbor Pe urma lor;

Iar când în zare ca-ntr-o văgăună .

S-au prăbușit cu toții împreună,

Din ce în ce mai limpede răsună,

împodobind cu aur proaspăt crinii,

Goarna luminii!

Și-atunci tot cerul se preschimbă În clopot
nalt cu soarele drept limbă Care bate Clipe
de lumină

Pentru cei a căror inimă se zbate Ca limba
unui clopot rostogolit în tină.-

în hohote sonore văzduhul se destramă
Când clopotele-n tropot de copite îndeamnă
sufletele toropite . . .

Și le cheamă

Cu ele către soare să s-avânte,

Sărmane clopote cu-aripe frânte!

Și-atunci nebunii care-ntr-una urlă Cu

suffetul la gură ca o surlă Când clopotele-n

fiecare turlă Cu ură-și mușcă frânghille,

botniți,

-

Nebunii intră pe furiș în casă,

Și tac din gură, și s-ascund sub masă; Căci
trebuie să știți că din clopotniți îndată
clopotele au să zboare în cavalcadă către
soare,
Și-au să se-ntoarcă liniștit, la trap, .
Să ne cadă pe cap,
Să ne cadă pe cap!

Dar eu, care nu sunt nebun,
Vă spun:
Că clopotele-n fiecare săptămână
Se iau de mână;
își suflecă mantalele-ntr-o horă
Sonoră;
Și-apoi pornesc ca să colinde Cât văzduh
poate glasul lor cuprinde. Dar vă mai spun,
Eu, care nu sunt nebun,
Vă spun ce toate clopotele spun:
Că, dintr-o dată preschimbate-n goarne. Au
să răstoarne
Văzduhul peste noi ca un puhoi De cer
albastru și lumină multă,
- Și-atuncea noi,
Care suntem acei ce tac și le ascultă,
Stăruitori vom sta cu fruntea boltă De
revoltă,
Cu ochiul cupă de nădejde multă,
Cu zdrențele azurului pe noi,

Surăzători - cu clopotele-n noi!
CALEA LACTEE

Din albe lacuri de demult pornit,
Un zbor străvechi de lebede astrale Pe
luciu cerurilor boreale Odinioară s-a
odihnit.

Fiorul zborului străbate încă înmărmurită
liniște adâncă

Din care ochiul nostru soarbe Surăsul
alb al nopții oarbe, Deasupra sufletelor
noastre-aprins, O, nimb răcoritor pe suflet
nins!

Flor al zborului de-odinioară,
Sărut curat pe fruntea noastră cerne! Pe
frunte albe sărutări coboară,
Flor senin al penelor eterne!
Scară cu trepte albe, prinse-n cuie De-
argint, pe care visul nostru suie! Punte de
puf surăzător și moale

Pentru visurile noastre goale.

Pânză rămasă fără de catarg, Desfașură-ți
aripile mai larg,
Desfa din lanțurile-i ruginite Bătrânul și
hodorogitul vânt, îndreaptă-l către mări
nemărginite Cât mai departe de pământ,
Și du-ne sufletele ostenite De căutarea unui
cer mai sfânt!

Și veșnic ca o binecuvântare A unor albe
mâini odihnitoare, Deasupra noastră
fluturând să stee Calea lactee.

PROHOD

*Facilis descensus
Avemo! Ușoară-i
coborârea în Infern*

Ne-am scoborât din ce în ce mai jos,
Tot mai adânc, tot mai adânc - sub
vreme! în gol boltindu-și craniul
găunos,
Un cer bătrân deasupra noastră geme.

Din veșnicie, fără să ne-ajungă, în
urma noastră veacuri noi se rup.
Dar noi pășim prin propriul nostru trup;
Și viața noastră e o clipă lungă.

Aice nu-i nici capăt, nu-i nici drum!
Nici scop, nici grijă - dar nici nădejde nu-i!

Și sufletele noastre sunt acum
Firide-n care-au fost cândva - demult - statui.

Dar câteodată gânduri vechi străbat
Sub fruntea noastră și ne înfioară;
Și-n pasul nostru de acum se zbat
Toți pașii noștri de odinioară.

Și-atunci în noi simțim cum se
adună Măhnirea stearpă-a vechiului
pământ;
Și inimile noastre împreună Atât
de-adânci și de sonore sunt,
Că cel mai mic cuvânt rostit răsună
Vijelios prin ele ca un vânt.

Cândva de-a fost în suflete furtună,
Din ea nimic n-a mai rămas acum.
Pastrăm în noi talazuri mari de scrum,
Asemenea acelora din lună.

Ne-am scoborât din ce în ce mai mult
Din timp, ca dintr-un piept adânc, ne-am
Smult,
Și rătăcim acum prin noi,
departe. Căci veșnicia-n noi
s-a năruit,
Și-n veci pe sufletele noastre
moarte Funinginea tăcerii s-a
sleit.

CÂNTECUL NIMĂNUI

Deo ignoto!
Zeului
necunoscut.

Revolta-i stearpă, visul e schilod!
De vorbă vreau să stau acum cu tine,
Tu, care-ai plămădit pe om din glod!
Mi-am aruncat nădejdlile în mine,
Credința să mi-o prind ca-ntr-un năvod;
Dar n-am găsit decât străvechi suspine.

Am râs atunci de visul meu nerod,
Și-nspăimântat m-am ridicat din mine.
Tu, care-ai plămădit pe om din humă,
Spre tine-acum nădejdea mea se-ndrumă.
Adânc și mut te-am căutat: nu te-am găsit.
Belșug de vis în mine port - și-s obosit.

Prăpăstii largi în mine au deschis
Mormânt adânc belșugului de vis.

Mormântul *tău* în mine s-a deschis!
Mi-e sufletul o năruire de statui.
Le-aud cum cad, fărâșă cu fărâșă.
Vecii de vis în mine se dărâmă,
Făclii aprinse-n templul Nimănu!

Sătul de-ăvântul van, de visul mic,
îmi voi ciopli statuie din Nimic,
Gândind la cei ce inima în două Și-au
frânt-o, și ne-au dat din ea și nouă - La
cei cu zâmbet bun de mucenic, Ce-au
plămădit din soare pâinea nouă.

Mormânt adânc belșugului de vis,
Prăpăstii lungi în mine s-au deschis,
Făclii aprinse-n templul Nimănu,
Vecii de vis în mine se dărâmă.
Le-aud cum cad, fărâșă cu fărâșă.
Mi-e sufletul o năruire de statui.

VEGHE

Mi-e sufletul în hrube-adânci boltit:
Tăceri străvechi s-adună prin unghere,
Ca niște șerpi bătrâni ce m-au pândit.
Ascult în noapte, gârbov de veghere,
Cum cade fiecare gând, gândit.

Tăcut ca vremea, orb ca un mormânt,
La căpătâiul meu de veghe sunt.
în preajma mea, prin somn, pământul geme.

Un glas în mine prinde să mă cheme,
Și simt cum din adânc de suflet greu,
Tânguitorul glas de veghe geme.
Chemând mereu.
Și mă scobor în mine și în vreme
Pământul... .
Spasm puternic de dragoste și ură! în fiecare
bulgăr un pumn ascuns se zbate.
Și cerul orb, deasupra, deschide-n gol o
gură Cu vineți dinți de stele, sclipind
sălbatic toate!

Cu ochi de mări, cu gura vulcanilor, cu
frunți De stânci, cu nări de peșteri, cu braț
de munți,

cu-avântul

Cutremurului urlă îndurerat pământul!
în rug de ger se-nalță, pe culmi, ghețari
cărunți,

Și alba lor dojană o știe numai vântul.

Pământul.

L-aud și-acum, mereu, prin somn cum
geme. Și-un glas în mine prinde să mă
cheme.

Și simt cum din adânc de suflet, greu,
Tânguitorul glas de veghe geme,
Chemând mereu:

„în preajma veșniciei zăbovit,
Din nou zăvor de vis pe cuget pune,
îndemn dă iar avântului strivit, întoarce
gândul tău spre rugăciune,
De gândul tău te lasă izbăvit.

Apleacă-ți sufletul cum cade-un trunchi
Bătrân, în tihna țamei iertătoare;
Și dacă-ndurerarea pământului te doare,
Cu fruntea pe genunchii lui să-î ceri iertare.
- Tu, care n-ai nici idoli, nici altare,
Apleacă-ți fruntea, roagă-te-n genunchi
Pământului.”

VÂNT

Hau! Hau!
Cum urlă-n vânt toți câinii văzduhului!
ascultă... Se zvârcolesc copacii buimaci de
vânt, și dau Din crengi, și clănțănesc de
spaimă multă.
Hau! hau!

Cum urlă-n cap toți câinii văzduhului!

ascultă... 18

În astă-'seară vântul s-a năpustit pe cer,
Și trupul lui de taur cu coada-n căi lactee
S-a povămit pe boltă ca s-o iee în coarne
Și s-o răstoarne!

Dar ceru-a scârțâit prelung și vântul De-
atunci în coame vrea să ia pământul,
- Și-aleargă-acum sălbatic pe câmpie,
Rănit și orb, iar cornul lui stingher E luna
care tremură, pustie, înfiptă-n cer.

Hau! Hau!

În astă-seară vântul s-a strâns în cap și
urlă. Și gândurile, șerpi, plesnesc din
coadă,

Și se târăsc prin cap în lung și-n lat,
Si suieră si-nceo să roadă.

Hau! hau!

Și suieră și urlă și se zbat!

Și iată, vântul și-a făcut din hom Un corn

Din care sună,

Chemându-mă să mergem împreună.

De lunga lui chemare cum să scap?

Hau! hau! Cum râde vântul cu hohot și mă
cheamă! Se sparg în cap lungi hohote de-
aramă,

Și șerpil vântului pătrund în cap!

Hau! hau! și vântul râde cu hohot și mă
cheamă!

ODĂ BLESTEMATĂ

într-un tărâm de stânci de
aur, Cândva, copil, în vis am
pomenit Pe pajiști largi, cu
flori falfăitoare

Ca niște curcubeie destrămate-n soare,
Am pomenit trecând prin mine Convoitul
lung și ostenit Pe care-l mână către
soare Cu biciul ei de stele sunătoare în
infinite Necontenit Gloria hohotitoare.

Ca o fiară
Cu coama de-apusuri roșii în vânt,
Cu dinții ca niște pumnale de-argint,
Gloria zbiară.
O simt mereu în mine cum se zbate Și
gheara ei sub fruntea mea străbate Ca
un cuțit!
Și-mi răvășește gândurile toate.

Mă scurmă gheara-i otrăvită și adâncă;
Și sufletul, bucată cu bucată, mi-l mănâncă;
Și-n mine-ntemnițată ca-ntr-o cușcă Zbiară
și mușcă.

O, fiară, zvârcolește-te mereu!
Și mușcă-mi inima! să nu rămână Decât un
bulgăr rece de țărână în pieptul meu.

Să-mi calc eu singur sufletu-n picioare Și ca
un stârv să ți-l arunc drept hrană;
Să știu că-n veci de-acum nu mă mai doare
De-a pururi netămăduita rană A bietei
omeniri șovăitoare.

în visul meu neprihănit și clar Ca un ghețar
Din cei care plutesc în ierni eterne,
O, glorie, de-a pururi te așterne.

Și-asa mereu, o,
glorie, în mine Ucide
tot ce-i rău și tot ce-i
bine:
Dispreț și ură, milă și iubire,
De-a valma în aceeași năruire.

Dar când, târziu, în viața
mea pustie, Deasupra
visului nebun și sfânt,

**Avântul deznădejdlor din urmă,
Dezlănțuit prin mine ca un vânt,
Va izbucni;**

**- Cânt freamătul luminii
supreme și lucide, Pe
totdeauna mă va stăpâni - La
rândul meu, atunci - te voi
ucide!**

IZGONIREA LUI PROMETEU

Pe vârful Caucazului. Alături de vulturul veșnic flămând care îl scurmă, Răzvrătitul, de pe stânca pe care Zeus l-a forecat odinioară, privește neclintit în zare. La picioarele stâncii, o mare mulțime de oameni. Prometeu a răpit focul din cer și l-a aruncat pe pământ. Zeus, mâniș că Prometeu l-a păcălit, a trimis în omenire pe Pandora,' care a adus într-o cutie o sumedenie de necazuri și de rele. Oamenii iau în seamă numai cutia Pandorei și uită binefacerile focului, și în loc să-i mulțumească lui Prometeu pentru binele ce l-a făcut, îl fac «inovat de răul pe care el nu l-a vrut. Au venit acum să-l huiduiască și să-l lapideze.
Huo, Prometeu!...

PROMETEU
(neclintit)

**Un urlet surd, adânc ca o
furtună, îmi geme în
urechi necontentit,
E vântul care prin prăpăstii sună,
Ori stânci din vârfuri s-au rostogolit?**
**Când vremea încă nu s-a împlinit,
Pe Prometeu cine-ar putea să-l cheme?**
**E muntele, bătrânul, care geme.
Adormi din nou, tovarăș ostenit.
Voința vremii nu s-a împlinit.**
**Nu s-a sfârșit nimic. Mai este încă.
Nu crește veșnicia, nici nu scade.**

Abia mai simt eă vulturul mă roade;
Abia mai simt că rana mi-e adâncă.

Mi-e trupul stâncă-n lanțuri pe o stâncă!
De multă vreme nu mai știu să simt.
Spre cer de veacuri fulgerând mereu,
E-atâta vreme de când ochiul meu Și-a-nfipt
adânc privirile în zare Că m-ar durea să mi
le smulg! și, greu,
S-ar povămi, prelungi și orbitoare,
Ca niște drugi de aur zvâcniți din ochiul meu.

MULȚIMEA

Huo! Prometeu...

PROMETEU

(tresărind)

Cine-a strigat pe Prometeu?

S-a împlinit sorocul Sorții, oare?
De-abia câteva veacuri călătoare S-au stins
de-a valma în nemărginit Și drumul vremii
s-a și împlinit?

De-atâta neclintită veșnicie
Mi-s ochii grei, și-abia mai văd pământul.
- E vântul care urlă prin prăpăstii.
E vântul.

Huo! Prometeu.

PROMETEU (tresărind mai tare)

Același glas!

MULȚIMEA (în timp ce azvârlea cu pietre)

Huooo! Prometeu.

La strigătul mulțimii, Prometeu, zguduit de un cutremur
adânc, și-a întors privirile spre pământ. Privirile lui au izbit
mulțimea, făcând-o să șovăie, o clipă. Dar urletul care
începuse din nou s-a stins, când Prometeu, zvârcolindu-se, și-a
rupt lanțurile, pe care acum le ține în mână, fluturătoare.

PROMETEU

(În picioare pe stâncă, cu o mână ținându-și lanțurile, cu
cealaltă gătind vulturul, ca pe un porumbel.)

**O, urlet, te-așteptam!
Zvâcnește, sânge!
Cutremură-te-n mine,
viață! Șfarmă- Te-n
mine iarăși, răcnet de
alarmă!
O, inimă, în pieptul
meu te strânge Ca un
pumn! .**

(Spre cer, hohotind.)

**Ascultă, Zeus! Omenirea zbiară...
N-ai auzit?... în cerul
tău ascuns Străvechiul
răcnet încă n-a ajuns?
Trezește-te!**

(Mulțimea huiduie; spre ea.)

**Da, urlă, urlă, fiară!
Mugește, turmă!
Ai timp destul să plângi, pe urmă.**

(Spre cer.)

**O, Zeus! Omenirea-i ca un câne,
Sătulă de izbavă și osândă,
Ascultă-i urletul adânc, „Stăpâne!”
„Părinte!” frânge-ți trupul ca o pâne,
Și zvârle-l omenirii - că-i flămândă.**

**Columnele templelor tale,
Ca niște gâturi albe, zbucnite din pământ,
De mii de ani spre cerul-tău zadarnic își
răsucesc flămândul lor avânt.**

**Mulțimea, Zeus, nu te mai așteaptă!
Blestemul ei prin mine spre tine se
îndreaptă. Prea mult întârzii, zeu nebun!
Acum, când lanțurile mi-au căzut,
Coboară lângă mine, zeu de lut,
Să-ți spun:**

**Să tremuri, Zeus! Trăsnete-le-s sparte
Vulturii - morți!
Spre tine vremea vine de departe Cu huruit
de roți să-ți bată-n porți.**

**Dă-mi mâna, Zeus! Singur ești, ca mine, în
cerul tău pustiu și zdrențuit.
Spre stânca unde-am stat înlăntuit Privește-
n jos puhoiul care vine.**

**Ne blestemă mulțimea deopotrivă.
Ești singur, Zeus! Singur sunt și eu.
De ce înlături mâna milostivă Pe care ți-o
întinde Prometeu?**

**Cu mine, Zeus! zvârle-te în larg.
Acolo unde zările se
sparg Spre haosul cu
mii și mii de ceruri în
care se vor naște aștrii
noi.**

**De ce nu vii cu mine-n larguri, Zeus,
Să cucerim nemărginirea amândoi?**

Mulțimea zbiară. O clipă, Prometeu pare că așteaptă. Apoi,
glasul lui amenințator și puternic umple văzduhul, în timp ce
el își aruncă lanțurile spre cer.

**Ia-ți, Zeus, lanțurile înapoi!
Au ruginit de vânturi și de ploii,
Dar sunt destul de trainice și grele.
Păstrează-le - dacă mai crezi în ele!**

(Către mulțime.)

**Iar voi, flămânde fiare, înapoi!
Pomană vreți?... Așa
e: se cuvine S-aveți și
voi o urmă de la
mine.**

(Le aruncă vulturul gătit.)

**Luați-1! E destul de proaspăt încă.
E plin la trup și gras de nemurire.
Te pune-n patru labe și mănâncă,
Omenire!**

(Insinuant.)

**E-un stârv mai sfânt ca
alte, un dar Ceresc...
E vulturul lui Zeus,
doar!**

(Spre cer.)

**Nu te scobori!... Ți-e fică,
zeu nemernic! Păstrează-ți
bine lanțurile.**

Eu

**Mă voi urca spre soarele
puternic, Să-ntâmpin
vremea nouă-n drumul
meu.**

**S-adun în mine fulgerele toate,
Să mi le-aprind priviri în ochi! să sorb în
ochii mei întreg văzduhul orb,
Și cerurile toate să le sorb!**

**Și inima luminii s-o smulg din Haos vie, S-o
prind pe veșnicie-n pieptul meu.
Si, pân' voi izbuti să mor și eu, întemnițat în
veșnicie,
Mereu să sufăr și să lupt mereu.**

(Cu brațele întinse în gol.)

**în nicăieri, o, Nimeni, te salut!
Vă năruți de-acum, statui de lut,
Religii, zei, apostoli, mucenici,
Credințe mici.**

**Izbește-te eu creștetul de soare,
Pământ.
Cer, înapoi! Drum larg despieă-n zare, O,
Mare!**

(Spre cer.)

**Iar tu, tu cel de sus, cel „bun” și „sfânt”,
Coboară iarăși pe pământ, în țama-n care
trebuie să vii,
Tâlhar al Soartei, Hoț de veșnicii! în glodul**

de la care te-ai zvârlit,
Săgeată frântă în nemărginit, în glodul slut
din nou rostogolit!

(Spre mulțime.)

M-ați izgonit!

Mă-ntorc în nemurire,

Să-mi caut altă omenire-n loc;

Să-i dau și ei mistuitorul foc;

Și ferecat de-o nouă-nlănțuire

S-aștept să se mai năruie un

cer, .

Să mă mai latre încă-o omenire.

Și-așa, din izgonire-n izgonire,

Să-mi port prin Haos răsul meu

stingher.

Urlați!... în deznădejdea

voastră nu e Decât izbânda

strigătului meu Care de-a

pururi tot mai sus se suie,

Din cer în cer! din Dumnezeu în

Dumnezeu!

- Căci cine va putea cândva să

spuie Ca l-a văzut plângând pe

Prometeu?

Urlați!

Rămăi în urma mea, Pământ!

Pe fruntea ta, lovită de-un cuvânt,

Pe veci de veci de-acuma se

ăsterne *Pedeapsa așteptărilor*

eterne.

Și-acum-

intr-un vârtej cotropitor,

Ca un vulcan lumina-n mine fiarbă!

Avânt, o, Cer! o, vânt, aripi! să zbor!

Să simt cum crește-n mine

nemărginirea oarbă Bulboana

soarelui clocotitor Pe veșnicie

să mă soarbă!

Se aruncă. Golul îl înghite. O clipă, tăcere. Apoi, la poalele
muntelui, jalnică, mulțimea.

Prometeu...

ÎNDEMN LA DRUM

De-acum îngroapă-ți sufletu-n
pământ: ƒ

Spini veștezi îi vor crește pe
mormânt, Cu frunze-nfipte-n
vânt ca niște gheare.

- Vor răsări flori albe de turbare,
Ca niște crini mucegăiți, murdare.

E vremea. Noaptea va veni curând. Si vântul
urlă ca un lup flămând, fngroapă-ți inima în
drum:

E vremea să te duci de-acum.

Stele de păcură pe cer.
Vin îngerii de smoală să te prindă. Rămâi
cu bine, suflete stingher. Și-ascute timpul
coasa lângă tine.

Dă pintenii morții. E târziu de-acum.
îngroapă-ți inima în drum.

Nu zăbovi. Tăcerea vine.

Ghețarii nopții s-au topit în scrum...

Ohe! Mai este mult? Nimeni nu știe. O
veșnicie

S-a isprăvit, când ai făcut un pas. în urma
ta tu singur ai rămas.

Nu zăbovi. Tăcerea vine.

Se prăbușește noapte de catran. Și-

mbrățișat cu moartea laolaltă,

Tot mai aproape găfăie Satan.

Din

STÂNCI FULGERATE

1930

FRONTISPICIU

Mi-am plăsmuit un suflet din tândări de
bolid, Aerian și aspru, cu nostalgii de vid.
Sori stinși și-au stors cenușa din hăuri să
închege Năprasnicele așchii de mii de ani
pribege.

Ecouri adunate din haosul astral
Mai gem și-acum în asprul meu suflet mineral,
Cu fire de-aur smulse solarelor sisteme,
Mai repede ca vremea alunecând prin vreme.

Fulg de nemărginire în coajă de pământ, în
inimă port dorul pustiilor senine.
Când clipa pământească apasă greu pe gând
Desfașur albul viscol al stelelor în mine.

Mi-e dat să-mi caut timpul zburând din eră-
n eră Și să colind, eratic, prin secolii
glodoși.
Tot ce-i contrast m-atrage, și-n mine, ca-ntr-
o seră Cresc palmieri alături de cactușii
buboși.

Am aruncat la hărături cântarul nemuririi Și
ciutura cu gloriile banale de cișmea,
Și cumpănindu-mi visul cu rânjetul satirii
Fac lumea după chipul și-asemănarea mea.

Sunt cel dintâi Geneza-n batjocură să-mi ieu.
Eu singur îmi sunt șarpe în paradisul meu.
Cu inima-nclășată în coama unui
vers îmi joc pe Prometeul gonit din
univers.

Îmi bat în piept țărșuri făcătoare de rugă.
Schimb perlele-n grăunțe și fac din inger
slugă, în balta omenirii scuip larg și
liniștit.
Viața cu trup de aur și solzi de glod mi-i

dragă, Cum drag îmi va fi vântul ce-mi va
deschide, largă, Poarta pe care intri, culcat,
în infinit.

SCHIȚĂ PENTRU UN AUTOPORTRET

Lumea începe și sfârșește-n mine.
Ca algele din spumă de oceane,
Dospite-n măr albastru de ceruri
sfărâmate Cresc cântecele mele
subterane.

Mi-i inima la adăpost Ca un culbec în
fiindul unei grădini pustii Hotarele
mele sunt: cel care-am fost Și cel ce voi
fi - hotare pustii.
Căci viața mea de adineaori Mi-i tot
atâta de departe Ca viața celei mai
uscate mumii,
Și pentru mine tot ce nu-i prezent - e
moarte.

Singur? Ce vorbă lipsită de-nțeleș!
Sunt *tu și ei* și *voi* așa de des!
De-atâtea ori Sfinx și Edip!
Trăiesc în mine ca o pădure-n mii de
frunze, Ca vântu-n mii de fire de nisip.

Dacă-aș fi vrut (pe vremea când visam)
Să fi fost altfel decât sunt,
Aș fi vrut să mă fi născut pământ,
Cu răme-n mine, rădăcini și iarbă Pe
fruntea mea boltită către soare.

Sau poate... aș fi vrut să mă fi născut soare.

PROCLAMAȚIE

Viața-i răul acesta cu ceru-ntors pe dos
Pe care îl beau boii blajini, cu gâtul gros,
Unde noaptea se scaldă stelele și strigoii
(Și cerul nu-i cel răsfrânt, pe care-l beau
boii).

Cerul de sus? Poveste care-o spui când te
culci. Viața-i făcută din fulgere și cenușă
Și, când o muști, cu gust sălcii ca o
scorușă Pe care o mănânci putredă, cu
viermi dulci.

Vremea nu are-odihnă ca o cumpănă
șchioapă. Veșnicia? N-o știi, ori merge
cu tine-mpreună. Alungă vracii de ieri cu
ochii în lună.

-> Viața-i cu drumuri și gropi, cu pâine și apă.

Suflete pline de plopi, prieteni de mâine,
E turbure cântecul meu, ca vinul nou.
Ziua de azi e ca o dumbravă de
mesteceni, Soarele-i lângă voi, aur și
pâine.

Clipele simt semințe și flori. Ochiul sunt
noi. Lăsați-le să moară, florile. Semănați.
Fără grijă. Lumina trăiește cât și voi.
Moartea-i poarta închisă la care nu mai
bați.

Viața-i răul acesta cu ceru-ntors pe dos
Pe care îl beau boii blajini, cu gâtul gros,
Unde noaptea se scaldă stelele și strigoii.

Beți din cerul de jos, din care beau boii.
Ce vechi sunt vorbele, ce greu e gândul!

Mi-am tulburat fântânile-ntr-adins
Pe care le săpasem ani de-a rândul,
Și-n suflet ruguri roșii mi-am aprins:

în văgăuna mea când stau la pândă
Să-mi fie roșii focuri de osândă.

Ohe! îndrăgostiții de nirvane,
Jefuitori de cripte fără morți, în

lungi, clănțanitoare caravane"
Când veți veni să-mi bateți pe la porți,
Pustiul meu altar fără icoane Și
rugurile mele ca de sânge bi flăcări
de venin se vor răsfrânge Pe
chipurile voastre vane.

O, bieții vânători de vânt pe culmi!
Aripi de noun, inimi de argilă,
Făptura voastră-i vrednică de milă.
Voi, care-aveți neantul la picioare Si
să-l priviți n-ați cutezat, pe culmi,
bi noaptea mea profundă ca moartea unui
soare Veți izbăvi, o, vânători de culmi,
Osânda mea atotizbânditoare.

...Tu, însă, Suflet, care, poate,
Vei fi vreodată viața mea cea plină,
Când viitoarea ta singurătate Va
căuta singurătatea mea străină,

Când gândul meu de-atunci, gonind prin
vreme, Pe gândul meu de-acum, demult
trecut,
Va încerca din vreme să-l recheme
Ca un frățesc ecou necunoscut;
Ca două flăcări fără chip Sorbite
de același soare,
Ca două ape în nisip Lucide și
nepăsătoare,
(Pe care drumuri vom veni,
Din care vânturi vom renaște?) în
ziua-aceea chiar de ne-am
cunoaște Noi nu ne vom mai
întâlni.

INVOCAȚIE

1 -

Mephistopheles
Tronează-n mari singurătăți zeițe.
În jurul lor nu-i spațiu și nu-i timp;

*Și greu îți vine să vorbești de ele;
Sunt Mamele.*

FAUST, II, actul 1.

**Mă-nduplec vouă, Chipuri sub pământ,
Măestre Mame, Zâne fără țară,
La care drumul e un lung mormânt,
De care chiar Satan se înfioară!**

**De m-am învrednicit de drumul
lung E că mi-i gândul fără de
prihană.**

**- Vă voi ajunge fără să v-ajung
Ori voi pieri în bezna subterană,**

**Nu știu decât că dor îmi e de voi,
Zeite reci la fire, dulci la nume,
Și-n slava voastră, slobod peste lume.
Și gândul și genunchiu-mi încovoi!**

**Ce aprig vânt iscoditor de stânci
Dărămă-n mine poartă după
poartă?**

**De ce mi-s zilele fântâni adânci
în care apa vieții doarme
moartă?**

**Robit mereu de clipa care vine,
De ce vreau veșnic clipa cea de-acum Și-
alerg rodită s-o culeg în mine,
Crin răsărit în pulbere de drum?**

**Mi-i dor de dezlegarea cea adâncă.
Vreau în trudit-mi suflet de pădure
Cheia pe care nici un diavol încă N-a
izbutit neantului s-o fure.**

**Vreau să trezesc lumina ce-a rămas
Neiscodită încă-n adâncime (Căci e
lumină-n orice-ntunecime Cum tot
tăcere doarme-n orice glas).**

**Din jugu-atător ieri și azi și mâne Să-mi
dezrobesc vreau visul meu cel lung. - Vă voi
ajunge fără să v-ajung Ori apa vieții moartă**

va rămâne,

Nu știu decât că dor îmi e de voi,
Măestre Mame, Zâne dulci la nume,
Și-n slava voastră, slobod peste lume,
Și gândul și genunchiu-mi încovoi!

PIETRELE

Mi-s vremurile tot mai mult străine Și ochii
mei se-nchid nepăsători,
Și iată, azi mă-ntorc din nou spre tine,
Norod bătrân al pietrelor surori.

în haine de verdeață-ngenuncheate în
cimitir, pe margini de morminte;
Sculpate-n drum și-n temple sărutate;
Prundiș de rând sau lespezi sfinte;
Tovarășe cu șerpilor și cu spinii;
Statui zglobii sau gârbovite stânci;
La gâtul inecaților în mare Rostogolite-
n văgăuni adânci;
- De pretutindeni vă cuprind și vă culeg,
' Și vorba voastră mută o-nțeleg,
Vă strâng pe toate-n suflet și ascult
Tăcerile care vorbesc în voi, demult.

în ritmul odihnit al veșniciei Cum clipă
după clipă se alungă,
Tăcerea voastră-i limpede ca moartea Și
moartea voastră-i clipa cea mai lungă.

Spre fruntea voastră fruntea mea se-
ndreaptă, Si lângă voi mă simt din nou
atom, ai când v-ascult povestea înțeleaptă
Nu-mi mai aduc aminte că sunt om.

Odihna voastră, pietre, mă-nspăimântă, în
voi o vlagă nouă se frământă,
Sî ca un ochi înmărmurit și greu atât *Cineva*
la pândă-n voi, mereu.

Și totuși azi când vremea mi-i străină și
ochii mei se-nchid nepăsători,
Tot către voi mi se întoarce drumul,
Și-mi sunteți dragi, o pietrelor surori.

COMENTARII

Am început să mă despart de mine,
Mă simt mai liniștit. E frig. Afară Nu știi, e
toamnă ori e primăvară.
Iar plouă? Nu. E vânt pe străzi. - E bine C-
am început să mă despart de mine.
M-am săturat de mine până-n gât.
Privesc în suflet - casc - și mi-i urât.
Mă plimb prin mine ca un exilat,
Și mă cutreier iar în lung și-n lat,
Și caut iar și caut iar, și știu Că nimeni nu-i -
și fluier a pustiu.

Pe uliți umblă iar toamna leproasă;
Deschide ușa și dă-i drumu-n casă.
E frig și vântul bate în obloane.
Dă drumul toamnei. Vine de departe,
Ți-aduce iar în sac povești persane,
Șeherezade moarte.

Hai, intră, zdrențăroasă cerșetoare!
Și spune-mi dacă ai văzut trecând departe
Cortegiul vânătorilor de soare Cu ochii vii și
inimile moarte.

Mucegăită, seara ne cuprinde... îmi suflu-n
suflet ca-n tăciuni.
S-aprinde? Bate vântul. Nu s-aprinde.
Începe dar... „Pe vremea califului Harun,
Cel mai puternic prinț de pe pământ...”
- Iar plouă. - Da... pe vremea
califului Harun.

-

Dă-ți singur foc și spulberă-te-n

vânt, Caricatură de Hamlet nebun! ■
- Nu. Taci. Ascultă...
„De pe marginea verandei Saadi cu
barba albă ca un crin Privește caravanele
ce vin Din depărtări, pe drumul
Samarkandei...”
- Ei, mai departe?
- Da. Un muezin...
„Un muezin se roagă-n minaret.
Și în amurg havuzul din grădină

Ca o dănțuitoare de purpură se-
nclină, Surzător în fața
moșneagului poet...”.

- Pe urmă?

- Nu-i nimic. Saadi

adoarme.

- Pe urmă?

- Stai, ascultă.

- Te urmez.

„Cocorii trec departe pe lanuri de
orez. Și-o fată cu parfiim de
mirodenii,
Cu cerul cald ascuns în dosul genii,
Să-i poți privi în ochi ca pe-o
fereastră Sufletul, apă
albastră...”.

- Ei, ai sfârșit?

- Nu. Fata-i

blondă... blondă... „Cocorii trec
departe pe lanuri de orez”...
E blondă...

-Hai...

- E blondă... Nu.

Mi-i lene... Stai... blondă... ca un vers
de Demostene Botez.

Citez!

- Iar plouă -

Hai, ia-ți sacul și fugi,
caricatură! Vreau să-mi recapăt locul

CEASUL
GREU

în natură. De-acuma fac literatură
Serioasă.

Mi-era pustiu în suflet. Plin de trudă
Mergeam pe malul unei ape,
Și blestemam în gândul meu cu ciudă.

Blestem era nu de necaz ori ură;
De nici un om n-aveam ca să mă plâng;
Dar îmi mușcam din suflet să nu plâng.
- Și parc-aș fi mușcat din zgură.

Și doar pornisem blând de dimineață,
Cu ochii mari și gândurile-n vânt!
Mă bucuram de flori, de vânt, de viață,
Și mă simțeam la mine-acasă Oriunde pe
pământ.

în urma mea orașul ca o fiară Cu solzi de
smoală și aripi de fum își clocotea urgia
seculară.
Dar eu pornisem singur, din zori, blajin, la
drum.

Nu mă aveam decât pe mine-n minte.
Mă bucuram de mine ca de-o plantă Pe
care-o crești cu grijă, zi cu zi;
Și-un singur gând aveam: tot înainte.

Mai mult decât oricând eram departe De
orice gând nemernic, de orice dor
milog...

De unde-atunci venise ca un fior de
moarte Dorința asta crudă: *să mă rog?*

Lăsasem în orașul de piatră și metal
Biserici proaspete de cărămidă Cu-
nfățișare roșă de spital Și clopote ce sună
cu scârbă și obidă.

Dar gândul nu-mi fusese niciodată Să-
ngenunchez pe lespedeaua lor tristă,
Iar Dumnezeu lor, dacă există,
Mă îndoiam în ele să fi intrat vreodată.

CEASUL
GREU

Cu pumnul-n inimă-mi dădeam, spunând:
„Dorința mi-i nevolnică și mică.
Cui să mă rog? De ce? Te rogi de frică:
Nu tremură în mine nici un gând;
Și sufletul mi-l simt ca-ntotdeauna Pe-
atât de mândru pe cât e de blând.
Cât despre Dumnezeu cel de-acum, în
fața lui dorința mi-o măsur prea adâncă.
E drept că-n el se scaldă atâția oameni
încă,
Dar eu sunt singur, nimeni nu m-a-nsoțit la
drum!

Cum aș fi vrut un fir de adevăr!
Un adevăr - o, fie cât de mic - Să mi-l
culeg și să mi-l prind în suflet,
Să mi-l culeg... Dar nu găseam nimic.

Mai ieri aveam atâtea adevăruri,
Savante mingi cu care mă jucam!
Pe imul singur le-aș fi dat pe toate!
Pe-acela numai aș fi vrut să-l am.

O, ceasul greu - o, ceasul rău - o, ceasul
Pe care-ai vrea să-l sari în timp, să-l
treci,
- Când nu e clopot să-i rostească glasul _
Și să vestească clipele lui reci.

...Fusese drumul lung și obosisem.
Mi-am așternut truditul trup Pe-o păjiște
la care poposisem.

Spre-un fir de iarbă m-am plecat, să-l rup.
Dar mâna-mi șovăi o clipă, oarbă,
Și far-a-l rupe-l mângâia ușor
Când gândul meu deodată frânt din zbor
Se agăță de firul zvelt de iarbă.
Nu știu... dar nu mai cugetam
acum La firul meu de adevăr

CEASUL
GREU

fără prihană.

Trecuse ceasul greu?

Pomii la drum,
Cu firul meu de iarbă pe suflet, ca pe-
o rană. Mergeam din nou pe mal ca
dimineață Cu ochii mari și gândurile-
n vânt.

Mă bucuram de flori, de vânt, de viață.

Și-n loc ca să mă rog, am început să cânt.

ODĂ SIHASTRĂ

Suflete, povestește amurgul în păduri,
Sihla cu fagi și ferigi, brazil cu
miros tare, Dmmul pitit prin iarbă
cu jderi la cotituri. Șipoturi cu
jghiab putred și șopot de răcoare.

Vremea-n trecut, părâu în munți, cu
prund de aur, Pe care uiți întotdeauna
să-l culegi.

Buciume bocitoare au vuit seri de-a
rândul Gândul păstrează încă
vaielele pribegi.

Suflete povestește vremea cu clipe
simple Ca o călugăriță cu mătânii
de lemn.

Și tot ce-i amintire stă iarăși să se-ntâmple,
Cum cauți în cărți foaia - la care n-ai pus
semn.

Din scorburi noaptea iese ca o
viețuitoare Flămândă, cu trup negru
și mers împleticit.

Păsări cu chiot dulce au trecut, s-au rărit.
Când ajungi în poiană, printre brazil,
pe cărare, Vezi lima care vine, goală,

CEASUL
GREU

din răsărit.

Suflete, povestește vremea cu clipe simple.

EXERCIȚIU

Privești-tea-i ciudată și naivă Ca
hărțile cu case și copaci.
Drumul aleargă, alb, de jos în sus,
Sărit, ca un ogar, din perspectivă.
Burgul e-n fund, cu creștetu-n apus,
Mai jos, mai sus.
Cum vrei, așa sau dimpotrivă.

Vârfuri de turnuri zgârie-n
amurg Cerul cu geamuri
turburi și plesnite.
Veacul de mijloc falfăie pe burg
Cu-aripi de mucava, mucegăite.

Iar au trecut leproși cu zurgălăi.
Spinii pe deal sunt mari cât niște plopi.
Nouri cu chip de păsări s-au încălțit
prin plopi. Vântul cu solzi de fildeș se
tărăie prin văi.

Și-așa privești-tea cum este ea
Strămbă sub cerul vertical,
Soarele-n chip de bubă rea Se
sparge-n ceafa zărilor, peste deal.

MEDITAȚIE

Te plimbi prin cimitirul acesta cu
cruci mari - Și albe în târziul toamnei
ca niște mâni. Vorbești să n-auzi
morții guralivi și murdari. Și liniștea e
falsă printre copacii spâni.

Tăcerea ca o frunte se încrețește
glas. în ochi privirea-i chiot, zilele
țipă soare. Noaptea gălgăie hulpav în

urechi cobitoare. Neadormită,
vremea clipește-n ochi de ceas.
Rupi timpul, crește hidră și clipa
face două. Nu-i nicaieri tăcere,
sau - dincolo de timp. Gândul
declamă singur, sărguitor și
simplu, Așa cum plouă.

Amurgul se desprinde de pe cer ca
o coajă Putredă cu mușchi vânat
și scârțâit de vânt. Inima morților
bate-n pământ.

Dar, știi, tăcerea printre copacii spâni e
falsă.

STIL

Pe poarta cu stâlpi rumeni în parc
când ai intrat, Castelul e istoric și
lacul e pătrat.
Cerul cu mâini crăpate de vânt
deapănă noapte, Și aerul e proaspăt,
pe lac, cu gust de lapte.

Amintirea cu miros de colb pătrunde-n
nări.
Ni-s sufletele două țări - pe aceeași
hartă.
Cât pământ ne desparte acum și câte
gări!

Nemărginirea gâtu-și întinde între
noi. Amintirea-i cu miros de colb și
de gunoi.
Cu gândul cerci adâncul trecutului
să-l măsurî. Pe apă vântul trece cu
foșnet de mătăsuri.

De-aici pădurea-ncepe cu scorburi și
cu cerbi. Tac când mă-ndemni la
vorbă, răspund când nu mă-ntrebi.

Nepregătite vorbe s-adună-n colțul
gurii, îți dau înapoi gândul din
marginea pădurii.
Și sufletul pe care, zălog, ți l-am păstrat.

Castelul e istoric și lacul e pătrat.
Bisericile fără
turle Cu-
nfățișare de
spital,

Bursele cu stâlpii de templu și cu
creștet de metal, Temnițele-
mprejmuite de castani,

Statuile-n muzee cu gesturile
strâmbe, Literaturile de
drâmbe,
Și noaptea omenirii ce nu mai are ani:
Nu!

Nu! - Tu cunoști vântul doinit în
alte părți. * Drumul în jurul tău
înfășură-l cingătoare.
Plecăm. Azvârle-n gărlă mormanele de
cărți Cu suflete presate în file ca-n
ierbare.
Vrem pădurea întreagă, nu frunza cu
nervi subțiri. Suntem sături de iscusite
tălmăciri.
Singuri vrem să ne fim ascultare și
legi Păcat de cei rămași în urmă și
betegi.

Lumina cade strâmbă pe viața noastră
de-azi.
O, să ne-adăpostim de trâmbița ei

barbară!
Iarba crească-ne-n inimi, nu zgură
amară.
Ce bună era steaua păstorilor nomazi!
Sculpă când pleci. Nu te uita-napoi.
Toate cântecele sunt străine,
Proaspete zările, plămâni noi.
Vom rătăci sub alte zodii.
Steaua cea bună ne va răsări Să ne
păzească de jigodii.
Prietenului încă
negăsit închină
cântecul acesta
Vorbă cu vorbă
agonisit.
Lumina cade steapă pe viața noastră
de-azi. La drum! Tu cunoști vântul
doinit în alte părți, Sculpă când pleci.
Azvârle cele din urmă cărți.
Ce bună va fi steaua păstorilor nomazi!

FEERIE

îmi joacă-n ochi apusuri zburlete-n
coame roșii, Ca o năvală de oștiri
barbare Cu sulii sângerate gonind
cotropitoare Așa cum au văzut cândva
strămoșii.
Arc de triumf din piatră-albastră cerul
înaltă peste soarele-asfințit.
Tăcerea nopții, iama, e rea ca un cuțit

Când în văzduh se încleștează gemi Și
stelele sclipirea și-o țărăie-ascuțit.

Arc de triumf am înălțat în mine Cu
creștetul nesărutat de gloriile.
Pentru cine?
Vin noaptea-n el să doarmă cerșetorii
Și bufnițele vin ca să se-nphine.
Când suflă-n mine vântul cel curat
Venit din Alpii cugetării pure,
Sunt în adâncul meu ca o pădure Din
care păsările guralive au zburat.

Și-atunci alung din mine tot ce-i
dușman ideii, Vremelnici idoli și-alte
ilustre pocitanii.
Când peste gând incalec, să urc să-mi
răstorn zeii, Cum munte peste munte
puneau cândva Titanii.

Prieten cu ghețarii și zările polare,
Când am ajuns, pe vârfuri, stăpân pe
visul-meu, - Ca niște torțe-aprinse în
noaptea iernii clare Apusurile roșii
îmi joacă-n ochi mereu,
Barbare!

SPOVEDANII

Omizile pe soare s-au cățărat șiroaie.
Mi-i gândul ac pe creier și inima-n
eclipsă.

Cu șolduri lucii cerul pe zări se
încovoiaie Când trece iama albă cu
degete de ghips.

În suflet ca-ntr-o apă când am privit
văd strâmb Acum marmura vremii s-
a isprăvit sub daltă Și se destramă-n
aer statuia fără trup.

Cuvântul vine gângav sub gând și-l
spun pe dos Cum băjbăie prin ornice
minutele mioape.

Vreau sufletul să-mi fie ca versul, de
prisos,
Și imnul vieții calme să-l sfarm în ritmuri
șchioape

Ca vorbe dintr-o limbă pe care n-o
mai știu îmi vin în minte gânduri de
altădată, triste;
Se smulge din durată plâns după
plâns pustiu Și-n tactul vid al clipei

POPA
S

rencearcă să existe.

îmi mint patetic lenea de-a mai simți
și-aud Cum cântă fals vioara
trecutului neroadă.
Să tacă! Bate-n suflet trecutul ca un surd:

îl zvârl pomana stearpă a versului din
coadă!
Cerul, ca zugrăveala pe lemn, s-a
învechit.

Dănțuitor pe frânghii și păpușar vestit,
Cu zările pe umăr și vântul de
căpăstru, Sufletul meu colindă și-acum
sufletul vostru.

Copii ridicau zmele în drum, când am
purces. Domoală era vremea și lungă
ca un șes.

Pașii mei din țărână lăsau urme pe
nouri. Ocheam când era lună, cu
praștia, ecouri.

- De-atunci au trecut zile ca luntri fără
cârmă, în podul palmei dăra norocului
se curmă. Și-am căutat zadarnic în
gând de-atâtea ori Vorba care deschide
peștera cu comori.

își mână noaptea câinii negri la
vânătoare. Tăcerea-i înșesată de
glasuri viitoare,

Cum timpul tot e-n clipă și lumea după
frunte. Și viața-i nencepută ca apele de
munte.

Mâni plec din țara asta cu cerul învechit.
Din

POPA
S
**VISURI ÎN VUIETUL
VREMII**

1939

PROMONTORIU

Silită poezie-a vremii noastre,
într-adevăr prea mult a vremii
noastre Și prea puțin a vremii
vremurilor toate,
Rugină nefolositoare
Sufletelor viitoare,
Te văd în timpuri foarte-
apropiate Zăcând printre
unelte demodate,
Mașină cumtrebuițări uitate
Mai nebagată-n seamă în giulgiul tău
de praf
Decât montgolfierii sau primul
hidroscaf!

Cântăm clăbucii clipelor de-acuma,
Slăvind în fiecare din ei un
univers Și ne fălim că bietul
nostru vers,
Mai șubred decât este spuma,
Oprește lumile din mers.

în piața public-a simțirii
noastre Răcnesc trompetele
tembele.

Dar unde-s visurile-albastre,
Rănite vechi violoncele Care
cântau în sufețele noastre?

Deschideți iară vechile atlase;
Pornim spre zările miraculoase.
Dar nici un vers pentru

POPA
S

contemporani!
Și poate-așa din nou ne vom
deprinde Să socotim cu
veacuri, nu cu ani.
Și-acum destul! De-aici
se-ntinde Tărâmul țărilor
necercetate,
Terra incognita,
Mari spații albe
Pe harta sufletului meu din acest an.

Pe cel mai sudic
promontoriu Stă
ultimul tasmanian.

ÎMPĂCARE

Din nou cu glas de stăfie-n urechi
Singurătatea murmura și cântă,
Și drojdii de amurguri vechi În
fundul sufletului se frământă.

Sunt seri păstrate-așa, adânc sub gând,
Ca niște lacuri de azur și de aramă
Pe care neguri dese și grele le
ascund...

Dar vine-un vânt deodată pornit de nu știi
unde,
Și negurile moarte le destramă...

E-atăta timp în tine de când nu te-ai
întors!

Ca niște pietre grele dai clipele-ntr-o
parte,

Dărâmi porți ruginite și sufl-n
visuri moarte. Păianjenii-amintirii
tot n-au sfârșit de tors.

Te mai cunoști? Te-ntâmpini ca pe-un

POPA

S

străin, departe. Ești tot numai răspântii
și drumuri fără-ntors.

Pătrunde-n tine vântul cel nou de
primăvară.

Pe săniuș de nouri și pârții de azur

Coboară iarăși visul cântat odinioară:

Mireasmă fără nume și fără glas murmur.

În fața ta desfășuri drum după drum ca
fire Din încălțitul caier al vremii pân-
acum:

Orașe mari, privești mărunte, cimitire

De piatră și verdeată și gări de fier și

fum, Plecările-n amurguri, pierdute-n

amintire...

Și sutele de drumuri nu fac decât un
dram.

Pe vechile amurguri de-aramă și azur

Lași negurile grele din nou să se-

nfiripe,

Zidești la loc lăuntricul cavou

Și-ngropi trecutul iarăși în giulgiul lui de
clipe...

Și, împăcat cu tine, te părăsești din nou.

PRIVEȘTI CUM ZBOARĂ NORII

Privești cum zboară ca niște

continente Desprinse dintr-o

veche planetă istovită. E-o vreme

pentru visuri potrivită.

Cu seri adânci și vânturi indolente.

Lumea de azi, gheboasă de trecut,

Clipa de-acum, bolnavă de-

amintire, Te-ndeamnă să te

smulgi din cunoscut.

POPA

S

Dar unde oare să mai pleci acum,
Cu sufletul deșert și mintea arsă,
Când însuși cerul este-o hartă
ștearsă . Pe care nu mai poți citi
vreun drum?

Un singur gând ca o mireasmă tare:
Să te desprinzi din tine și să
zbori Asemeni continentelor de
nori Pe valuri de văzduhuri
viitoare;

Și-ntr-un tărâm de neștiut azur,
În care nici o amintire nu
vibrează, S-ajungi în calea ta
văzduhul pur: Miraculoasă,
veșnică amiază...

O, gând anarhic și amar,

Pe care vorbele nu-l pot
cuprinde Atunci când ca un
meteor bizar în noaptea
inimii adânci s-aprinde!

ADÂNCIRE '

Sfarâmături de glasuri în suflet
răspândite,

Din prăbușiri trecute vechi rămășiți
pustiil,

De ce să vă mai vântur în cântece voite?

Trăiesc din voi, vă știu în mine vii...

Cu vorbe vechi nu vreau să tulbur încă

Durata voastră tainică și-adâncă.

Pustile uitării s-aștem în mine-acum.

Învălmășite-n ele dorm sute de izvoare

Și nici un fluviu încă nu le-a cules în

POPA

S

drum Mânându-le, voinice și sprintene,
spre mare.

Din sufletu-mi acumă să-ncerc s-adun
din nou Frânturile de glasuri, ecou
după ecou?

Să caut drum spre mare izvoarelor
pierdute?

Sau, liniștit, s-aprind un cântec nou
Din pulberea tăcerilor trecute?

Să-ți fur sinistra coasă, o, Timp, mi-a
fost mereu Cea mai nepotolită din
dorințe...

De ce? Mă simt în centrul cât și-
mprejurul meu Asemeni unei largi
circumferințe...

Și nu mai am nevoie de ajutorul tău!

Când sunt trudit oișce mi-e bun: un nor,
Un cer senin, un vers, un trecător,
Să-mi dorm adâncul somn de prund pe
care Nu-l mai azvârle nimeni către
soare.

Iar cât despre speranță, uscată pâine
vană Pe care clipele flămânde-o rod,

O dau cu bucurie de pomană
Nemernicilor vieții, muncii de-un vis
nerod, Această pâine veche rostogolită-
n glod Și care niciodată nu mi-a slujit
de hrană...

Și totuși, frânte glasuri cu lungi ecouri
grele, Voi izbuti în clipa culesului
suprem Să vă adun în mine și iarăși să
vă chem, Sfarâmături ale tăcerii mele,
Zdrobite fulgere din vechi furtuni,
O, singurele mele rugăciuni...

MIRAJ

Ce dup-amiezi ciudate învăluite-n vis!

Izvoarele-amintirii în suflet s-au deschis,
Râni vechi cu sânge proaspăt mocnind sub clipă,
treze. Și doruri mginite prind iarăși să vibreze
Când vremea-ncetinită și-ntinde apa grea.
Simt cum întreaga-mi viață alunecă în ea Si cum
eu insumi vreme mă fac, magie rară!
În mine-atunci o lume vrăjită se coboară:
Amestec de- anotimpuri, de dimineți ^i seri,
Alcătuind o lume găsită nicăieri, în care se-
ntreataie ca niște zvonuri line Atâtea visuri toate
câte-au trecut prin mine De la-nceputul celei
mai vechi copilării.
Prin vinete meleaguri cu ceruri brumării,
Pe-un drum mereu același și altu-ntodealina
Pornesc cu Păsărilă să strâng în brațe luna...
Dar mult nu stau în țara poveștilor, și-
acum Mă-ntâmpină o toamnă cu
despletiri de fum: Văzduhu-ngălbeneste
ca o mătase veche,
Flașnete ofilite îmi țiue-n ureche

Și simt miros de frunze ce ard, grămezi, prin
curți... Durata mea de astăzi cu anii tot mai
scurți Mă-ndeamnă-n amintire să fac mai lungi
popasuri; Și vremea n-o mai măsur cu clipe și
cu ceasuri,

Căci Hronos mie însumi îmi sunt și, mag subtil,
Schimb timpul meu de-acuma cu timpu-mi de
copil.

O, farmec fără nume, feerică năframă,
Pe care-o ridicare de gene o destramă,
Răscruce-ă zilei între amiază și-nserat,
Gând în aceeași clipă rostit și spulberat!
Ajunge-voi vreodată pe căi nemijlocite Să aflu
tâlcuri nouă cuvintelor tocite Și să cuprind
statornic cu tainice dovezi Miracolul acestor
ciudate după-amiezi?

CÂNTEC DE AMIAZĂ

S-adună-n tine timpul și stă, nesocotit,
Ca mii de orologii de veacuri neîntoarse.
E prea târziu și-atâtea cuvinte s-au rostit,
Uscate-n foc de patimi și-n iad de gânduri arse!

Te-ajungi pe tine însuți din urma și te vezi,
în locul dimineții de-azur de-odinloară, în
limpezimea unei statornice amiezi Cu zări
strălucitoare și cer uscat de vară.

întors în tine însuți, ce tristă nălucire!
Te simți chemat din umbră de mii de voci și
mâni; Și visurile tale clipeșc în amintire Ca
stelele văzute în funduri de fântâni.

Au fost acele visuri inchipuiri nătânge,
Un paradis de vorbe, fantasme fără grai,
Un zbor de nori albaștri plutind pe-un cer de
sânge Sau numai niște biete armuri de
mucegai?

**Străine-ți par acumă rimate spovedanii, Visări
întortocheate, dorinți fără ecou, Si-atâtea stele
moarte pe care le rod anii.... în giulgiul lor de
clipe le-nvăluie din nou!**

**Cu cât te vezi în apa trecutului mai rar, Cu-atât
amiază clară mai mult te va cuprinde Și până la
amurgul suprem și funerar Cristalul ei pe suflet
mereu se va întinde.**

**Vrăjitoresc deliciu, din praf de stele moarte Să
făurești o nouă armură pentru gând!
Dă drumu-n tine vremii, zăgazurile-s sparte;
Târziu nu-i niciodată și totu-i prea curând.**

MĂRTURISIRE

Vreau să-mi aduc aminte acum cât de ușor Lăsam atâtea
clipe dragi să-mi scape
Când de pe țărnul vremii zvârleam nepăsător Sulfina
visului în turburi ape.

Cu vântul înserării mă împrieteneam Sufilând în pânza
cerului albastră;
Corabia lui Sindbad mă aștepta la geam Cu pasărea numită
Roc, măiastră

În suflet numai vâsle, în cuget numai dor!
Dar nu știam în faptul dimineții
Că vâslele se sfarmă și dorurile.dor Când la zenit
e soarele vieții.

iar mai târziu când viața m-a scuturat din vis Cum un
puternic vânt alungă norii,
G mână nevăzută în mine a deschis , Cutia cu păcate a
Pandorii.

Cu duhurile rele luptat-am îndelung
Pân' le-am cuprins în mreji de gânduri
clare; Deși supuse, totuși nu pot să le alung,
Strigoi ciudați cu măști surzătoare.

în horbote de vorbe călite-n ideal Furtuna
dinăuntru se încheagă Până se naște spuma
pe coama unui val

Se zbuciumă-n adâncuri marea-ntreagă.

De ce să-ncerc s-astâmpăr cutremurul din fund?
Mai bine alba spumă trecătoare S-o-ncremenesc
statornic în gerul unui gând: Zăpadă cu
străfulgerări de soare.

, LA MARGINEA DE NOAPTE A VIEȚII

La marginea de noapte a vieții m-am oprit.
De multă vreme tot voiam s-ajung La
țărnițele somnului cel lung!
Și iată-mă cu sufletu-nnegrit De pulberea
atâtor clipe moarte în care visuri mari s-au
oglindit - (Acele visuri care dorm departe
Prin funduri de trecut neizbutit).

Ce sunet plin dau vorbele străvechi Rostite-
acuma parcă-ntâia oară!
Mă-ntorc din nou la fluviile vechi Din care
am băut odinioară.

Ca melcu-n răsucită lui chilie M-ascund în
falduri de melancolie, Croindu-mi cum îmi
place drumul meu. Culesul amintirilor
începe.

Trecutul își întinde albastrele lui stepe învăluite-
n negură mereu:

Ciudat tărâm de seară și de toamnă în care
Sora Somnului e Doamnă Și vremea e o apă
stătătoare.

Dar eu trec mai departe spre vechile izvoare.

ÎN VUIETUL VREMII

**Când m-oi întoarce iarăși pe pământ Cu
florile, ycu viermii, cu vulturii, cu iarba, în lutul
trandav și-n azurul sfânt, împrăștiat în mii și mii
de vieți Și-ajung atunci în pragul eternei
dimineți, Păstra-voi poate încă vreun strop din
cel ce sunt!**

**în marea clipă fără viitor M-oi despărți de mine
ca de-un străin cu care M-am pomenit alături
pe-un drum ostenitor, Schimbând din mers cu
dânsul cuvinte vagi și rare**

**Ce bun prieten, totuși, voi fi pierdut atunci!
Și cât de rău îmi va părea
Că nu l-am cunoscut mai bine
Pe-acel fidel tovarăș de grele drumuri lungi!**

**în proaspetele mele vieți și firi Voi duce în
neștiire mai departe O existență fără amintiri,
Mai moartă decât cea mai neagră moarte.**

**Un strop din sufletul meu cel de-acum Va
îngheța prin depărtări astrale,
Vrăjit mărgăritar de scrum Și pulbere de arse
catedrale.**

**Din glasul meu un fir va dăinui în vuietul de vânturi al
vremii care trece Și-un cântec fără nume mereu se va
trezi Cu fiecare toamnă rece.**

**Si cântecul acela fără țel Aș vrea să fie-acesta pe care-
acum îl spun, Miraj sonor cu care îmi înșel Nencrederea în
visul meu tainic și nebun Tot încercând s-acopăr cu spuma
lui ușoară Neostenitul vuiet al vremii care zboară.**

SEARĂ DE FULGERE

Primește-acum această închinare A unor versuri crâncene
și-amare Cu strofele ca niște drapele zdrențuite în bătălia
rimelor rebele Dezlănțuite
Asemeni unor ploi de stele Pe ceru-nchipuirii mele!

O, vino printre fulgere cu mine,
Printre ghețari de nouri să ne croim un drum Și de pe
culmea serii bătută de furtună Să contemplăm un univers
de scrum!

Odată mi-era frică de tăcere:
Simțeam cum bate vremea-n pieptul meu Și-o
zgomotoasă plasă de vorbe efemere M-acoperea cu
vrăja ei mereu.

De-atuncea câte nu s-au lămurit și câte N-au început a se
ne lămuri!
Să~mergem către zările urâte Și să scăpăm de grija de-a
dori!

Ascultă tunetul, furtuna-ncepe;
Se clatină albaștrii văzduhului pereți.
- Trăim acum, dar nu ne vom pricepe Decât
în viitoare lumi și vieți.
în catedrala despletită-a ploii Declamă
vântul imnul lui păgân,
Și visurile noastre răzlețite,
Ca niște păsări ameteite
De vuietul furtunii, în urmă-ne rămân.
Spălați de zgura vorbelor, amară,
Când oare vom ajunge, plutind în nesfârșit, Să
stăm în fața vremurilor iară Cu suflet fără
margini, limpezit Ca după ploaie un văzduh de
vară?

CÂNTEC DE NOAPTE

îmi plac cartierele băncilor seara, întunecate,
stranii cartiere!
Cu ochi adânci ferestre pustii te urmăresc,
Mirate, spălăcite și severe.
O, câte lucruri n-aș putea să spun Despre
colțurile-ascunse ale marilor orașe! Dar n-aș voi
să mă încurce-acum Anevoioase ritmuri și rime
nărăvașe.
Aș vrea numai atât: să pot rosti în vorbe înțelese
vraja acestor străzi Fioros de răsunătoare
noaptea Și spaima pe care ți-o dau aceste clădiri
Cu ferestre zăbrelete,
Ghemuite în umbră ca niște bolizi gigantici, Mai
mult îngrămădire de pietre decât case, Și care
parcă nu-s făcute pentru oameni
Ci pentru niște foarte vechi divinități
Amenințatoare și răutăcioase,
Ca monștrii din povești ascunși în peșteri.
Nici o vitrină nu surăde galben,
Chiar felinarele s-ascund prin colțuri, zgribulite.
Pe-aici e bursa dragostei cu plată Și raiul
dezmiardărilor grăbite.

La cârciuma Beției Albe S-adună neguroșii
mușterii Și în disprețul Venerei venale Se
pregătesc de reci călătorii Spre paradisese-
artificiale.
De la o vreme însă, plictisite De larmă și din
somnia Jor trezite,
Marile clădiri zăbrelete Vor ridica etichetele lor de
piatră.

BALADA VECHII SPELUNCI

Stăteam la mese-ngrămădiți,
Lipite trupuri, suflete stinghere,
Ca niște emigranți, trudiți în pânțele unei
vechi galere Spre vreo Americă de vis porniți
Fata cu ochi de diamante negre Tuma-n pahare
băutura tare Și lungi priviri scormonitoare În
piept ca niște sulii negre Ne pătrundeau pe
fiecare.
Ce sculptor scâpătat și neguros Lăsase
cârciumarului drept plată
Statuia-aceea barbară, lucrată Parcă din
smoală, Veneră ciudată Cu creștetu-n tavanul
unsuros?

Fata cu solduri dolofane Pe care o iubisem rând
pe rând Cânta romanțe suburbane Cu glasul
răgușit și blând Al unei vechi toxicomane.

Urlau în viforul de-afară Toți musafirii la sabat
Și ne chemau neîncetat Să ne-avântăm cu ei
afară Pe coama vântului turbat.

Dar noi priveam cu gândul ostenit Printre
banalele refrene Pe-un nou tovarăș chiar atunci
venit (Și presimțiri subpământene Ne-nvăluiau
domoale și viclene).

De unde răsărise printre noț?
Nici unul nu-f văzuse la intrare.

Ce adunare de strigoi!
Statuia ne tuma-n pahare Și sta la masă lângă noi.

Să te mai miri de noul musafir, De-
mbrăcămîntea-i demodată?
Purta un frac verzui cusut cu fir, Pantofi cu
copci de-argint, cravată lată Cât un ștergar,
manșeta fin'brodată.

Cu ochi sticloși în fundul feței slabe Ne măsura
tot învîrtind încet în degetele lungi ca niște
scoabe Un ascuțit și fin stilet Cu teaca plină de-
ncrustări arabe.

L-am ascultat vorbind apoi în glas cu
mlădieri feline;

La vorba lui dorințe noi Și crâncene-
aprindeau rubine În întunericul din noi.

Vorbea despre-o oștire mare, De-ntunecatul
împărat,
Și despre-o stranie-njghebare Cu suflete de
cumpărat:

Răsplata nu e viitoare.

La brațe ne-am crestat pe rând Și-am iscălit
apoi cu sânge.

Statuia ne turna cântând Cu glasul răgușit și
blând.

Rachiul avea gust de sânge.

Ha! Ce duhoare de pucioasă!

Unde-i tovarășul ciudat?

Nu l-ai văzut jucând pe masă Cu ffacu-n coadă
verde ridicat? Copita din pantof ieșea
lucioasă...

Câți au plecat, câți au rămas Din ceata noastră
de atunci? Trecut-a timp - un veac? un ceas? -
Blestemu-acelei vechi spelunci Ne urmărește
pas cu pas.

ÎN MARILE SINGURĂȚĂȚI

în marile singurătăți din mine Aud de mult un cântec, Dar e cântec Ceva ce nu se poate auzi
Decât doar cu urechea sufletului:
Sunete stinse, susur de astre,
Vârtej de vis și amintiri de vânturi, Sonoră-
nchipuire ce poate fi lumină, Prezență care-
nlătură cuvântul?
De câte ori nu m-am urcat în luntrea
sommului, crezând că poate Voi izbui,
plutind la întâmplare Pe mările tăcerii
dinăuntru,
Să dau de-acel prea tainic cântăreț (Un
cântăreț tot trebuie să fie!),
Frățește să-l întâmpin și să-i spun; „Prietene,
deși te port în suflet,
Eu încă nu te-am cunoscut în viață!”
Atât de slab s-aude câteodată,
Parcă-i pierdut prin depărtări de stele,
Iar alteori îl simt aici aproape Ca o vioară
după un perete
Și doar o ușă parcă ne-ar desparte,
Dar nici n-am apucat să fac un pas / Și mă
găsesc zvârlit din nou Pe țărnul vieții zilnice
și treze, Naufragiat al sommului.
Dar alteori, pornind să-l caut, iată,
O spaimă mă învăluie deodată Și sunt silit de-
un jurământ ciudat Să-mi duc cu trudă visul
pân-la capăt. Cumplite gânduri
amenințătoare!
Mi-e frică să nu aflu cine știe Ce taină
însălmântătoare!
Cum pot să cred că e la fel cu mine Ceva ce
poate-a coborât din astre?
Ce chip să dau necunoscutului din mine? Și-
atunci mă zhat să scap din visul meu, Dar el
neînduplecat m-aduce-n preajma Enigmei către
care mă simt atras mereu,

De care mă desparte mereu o spaimă nouă. Și-
așa mă lupt cu spaima și dorința, Statornice,
zadamice-amândouă.

Trec câteodată zile lungi în care Pe neștiute
cântecul dispare,
Și amintirea lui atunci, mai vie Chiar decât
prezența lui, mă doare,
O, dulce vânt prin inima pustie!
La fiecare grea răscruce-a vieții L-am auzit
vestindu-mă frățește,
Și morții mei când vin să mă întrebe El ca un
greier vorba, le-o nsotește.

În dup-amiezi de-ntoarceri în trecut Și-n nopți
adânci când tot ce m-a durut În viață se
trezește-n suflet lară,
Simt cântecu-adiind în preajma mea Așa cum
într-un vis odinioară Mi s-a părut c-aud vorbind
o stea.

O, cântecul acesta *fără* nume Am să-l aud și-n
pragul morții oare?
Voi izbuti în clipa mea din urmă Să pot cunoaște
fără dor și spaimă Pe cântărețul cel ascuns în
mine?

M-ATÂRN DE TINE, POEZIE

M-atâm de tine, Poezie,
Ca un copil de poala mumii,
Să trec cu tine puntea humii Spre insula de
veșnicie La capătul de dincolo al lumii.
Mă vei lăsa acolo singur Alături de toți morții
lumii?
Și în Egipt, acum cinci mii de ani,
Va fi fost poate un poet Care și el încerca să
măsoare Hăurile vremii viitoare Și care căuta să

potrivească Gândirea lui cea pământească Pe
ritmul deșirat al veșniciei.

Ce fericit era acel poet Când se gândea că după
moarte Unul măcar din cele trei suflete-ale lui
Va rămâne să plutească mai departe Pe valurile
viitorului!

Cu neclintire el credea Că după mii și mii de ani
de zbor Sufletul cel călător Se va statornici pe-o
stea Cu care-apoi va hoinări prin haos.

Mumia lui mai zace poate încă Și-acuma în vreo
tainiță adâncă,
Privind cu ochi uscați de așteptare Tavanul cu
inscripții funerare.

Și poate noaptea când șacalii latră Rencepe viața
robilor de piatră.

O stafie de torță se aprinde;

Scot robii milenarele merinde;

Străvechile bucate pe vatră fierb în bliduri;

Dănuitoare roșii coboară de pe ziduri Și-și

farmecă stăpânul, fantomă ca și ele,

- Și sufletul cel veșnic plutește printre stele.

Dar eu, vlăstar al unei lumi bătrâne,

Ros de-ndoieli, bolnav de nostalgii, Zadarnic

caut o cerească pâine în raftul vechilor mitologii.

Zadarnic caut să privesc și eu Spre singurele

limanuri viitoare; în peșterile sufletului meu

Torța nădejdiei pălpăie și moare.

(O, blestemat să fie gândul care Mă-ndeamnă s-
o aprind mereu!)

Nimic în mine nu mă-mbie Să cred în viitoarea
mea mumie.

încerc să-mi făuresc din îndoială,

Din visuri și melancolie,

O amăgire-originală.

Ajuns în preajma ultimului prag,

Mai ști-voi oare c-am trăit în Terra, Prin veacul
al douăzecilea din era Numită după un ilustru
mag?

Voi fi atunci unul dintre Acele anonime duhuri
Care se-nghesuie să intre Pe poarta marilor
văzduhuri.

Se mai cunosc între ei morții?
Ce singur trebuie să fi Când treci pe totdeauna
pragul porții în ceea ce alce numim noi veșnicie
Dar care-acolo poate este O nouă înșelătorie
Cu spațiu și vreme și vechea poveste!

Se mai cunosc între ei morții?
Dar dacă dincolo vom deveni Niște făpturi
hidoase și mișele,
Noi care ne iubim ne-om dușmăni, Iubind pe cei
ce-au vrut să ne înșele, Prieteni cu vrăjmașii
noștri de-astăzi, Vrăjmași ai celor care azi ni-s
dragii?

O prea ciudată nălucire în noaptea inimii învie!
Văd o străveche mănăstire în preajma anului o
mie în care-un scrib extatic scrie Pe-o foale veche
de psaltire, Cu gând Sfios de veșnicie: E-aproape
marea ispășire, M-atâm de tine, Poezie!

VIAȚA ALĂTURI

Zilele mele, rupte drapele,
Smulse se duc în vântul mare-al vremii.
Pitagora, ce auzai
Când plâsmuiai muzica sferelor?
Ecoul uraganelor stelare Și-al câilor lactee ce-n
haos se respiră Venea până la tine să te-ndemne
Ca un acord prelung de liră,
Un curcubeu desunete solemne.

Duhul acelei muzici stinse Nu mai răspunde
gândurilor noastre Și hora sferelor aprinse A-
ncremenit pe pajiștile-albastre.

Te vei topi și tu în vântul mare,
Duh nemilos al vremii mele,
Fantomă de-ndoială și-ngâmfare!

Din timpul meu aș vrea să sar Pe-o rază rece de
lumină Să-nconjur cosmosul stelar.
Credințe vechi și încercate,
Fiți diguri neînduplecate,
Zadarnic să vă tot lovească Dorința mea cea
diavolească.

Viața e-alături, alta mereu
Și totuși este una care mereu veghează;
Voi mai găsi-o oare-n drumul meu?

Caut ceea ce durează.

Miliardele de frunze care tremură în vânt, Altele
mereu și-aceleași.

SUNTEM' FĂCUȚI MAI MULT DIN NOAPTE

Suntem făcuți mai mult din noapte.

Prezentul cu scântela lui nu poate Să lumineze-
abisurile toate Și veșnicul amurg din noi.
Din când în când doar ies din adâncime Ca niște
vietăți din fund de mări Necunoscute amintiri Ce
parcă nu sunt ale noastre,
Fragmente dintr-o viață pe care n-am trăit-o,
Crâmpoie care-ncearcă zadarnic să se-adune: Un
braț, o țeastă, lacul unui ochi Cu nuferi pe care
nu-i cunoaștem Și-o luntre ce ne cheamă cu
vâslele de vis.

în marii munți de-ntunecime Sunt osândit să sap
necontenit:

**Ce voi găsi în adâncime,
Comoara unui gând nemărginit Sau vechea
stearpă-ntunecime?**

**1
2
0**

Dar dacă noaptea mă va birui Și negre
avalanșe grele Din muntele cel mare se vor
rostogoli Și mă vor nărui cu ele?

Trecutul meu și alte trecuturi și mai vechi Ca
niște continente scufundate Sub suflet stau
necercetate Cu urme anonime și străvechi:
Sunt visuri ale stâncii ancestrale,
Sunt amintiri din viața mea de plantă,
Fiori de viermi și nostalgii astrale (Și poate-o
tainică prefigurare A vieții mele viitoare).

Dezgrop în mine rădăcina lumii; în pieptul
meu ce amintire grea!
O umă-n care veacuri de vis și-au pus cenușa
Luna sau inima mea?

CÂNTEC DIN ANII BLESTEMAȚI

Eu multă vreme n-am mai privit cerul.
Mergeam cu sufletu-nvelit în ceață Pe
străzile-unui vechi oraș în care Stau veacurile
unul lângă altul.
Acolo printre miile de oameni Am fost mai
sigur decât niciodată:
Un Robinson cu insula în suflet.
Și totuși eram omul cu-o sută de prieteni.
Vedeam amurgu-n geamuri de biserici Și
stelele în ochii femeilor nocturne.
Prin piețe largi de marmură lucioasă Zăream
vrun fir de veștedă mătăasă Din rochia ruptă a
lunii.
Ploaia cădea, întotdeauna neagră,
Si vuietul de trenuri subterane îmi amintea de
tunete uitate.
Amiaza zilelor dogoritoare
Se prelingea cleioasă pe trotuare
Și când priveam copacii pleșuvi pe bulevarde,
Știam c-am mai îmbătrânit cu-o toamnă.

Aşa mă stăpânea oraşul mare.
în vremea asta, dincolo de el, în libera natură
creatoare,
Ştiam că toate au rămas la fel:
Pădurile sălbatice prin care Nestingherite
umblă căprioare,
Şi munţii mari în care numai vântul înfige
zdrenţuitul lui drapel,
Şi drumurile multe ce-nvăluie pământul în
mreaja lor de vis şi de mister,
Corabia verzuie a zorilor pe valuri, Amurgurile
sângerânde pe dealuri,
Şi peste tot, statornic, neistovitul cer.

Dar eu, captiv al marelui oraş,
Rătăcitor prin funduri de foburguri,
Uitam de vraja vechilor amurguri,
Simţind cum creşte-n mine un cântec uriaş,
A cărui fire simplă şi adâncă Nu izbutisem s-o
dezvălui încă.

Fugind mereu de mine însumi Şi întâlnindu-mă
mereu în cale,
Delaolaltă liber şi robit De zidurile vechii
capitale,
Eu căutam în labirintul ei Un vis cu neputinţă
de găsit Şi-al cărui dor aveam să-l uit odată,
Când anii blestemaţi aveau să plară,
Luând cu ei robia mea ciudată.

PESTE CÂTE MII DE ANI

Peste câte mii de ani natura Va scoate iarăşi din neanţ
Alcătuirea de celule în care sufletu-mi visează Asemeni
unui împărat captiv?

O, frate, tu mai mult decât un frate, Replica mea-n
eternitate!

Nu te cunosc şi nu mă vei cunoaşte. Vorbele mele scrise-
acuma Vor fi de multă vreme spulberate în ziua când tu te
vei naşte,

Și limba chiar în care sunt rostite Va fi pierit atunci și doar
un singur Crâmpei de manuscris într-un muzeu Va chinui
pe'erudiții vremii,
Și îngropat în el pe veșnicie Dormi-va fără nume gândul
meu.

Mă-ndeamnă totuși către tine O neclintită năzuință Si scriu
acest poem zadarnic Mănat de strania credință Că
gândurile noastre înrudite Se vor pricepe peste vremi și
oameni, În limba fără țară a visului rostite.

Să știu că-ntr-adevăr vei exisia,
O, n-aș mai fi atunci atât de singur
- Singur chiar lângă vechi prieteni, Singur
chiar lângă dragostea mea
- Dragostea mea cu care stau alături Așa
cum amândoi ne-am reflecta
în aceeași oglindă,
Fără să ne privim unul pe altul în ea...

**Dar pentru ce să te mai caut oare,
Vis fără chip al învierii mele,
Prin neștiute vremuri viitoare?**

**Tu poate de pe-acum alergi prin lume, Duh care
n-ai nici patrie, nici nume,
Și poate nevăzuta ta aripă Mi-atinge sufletu-n
această clipă...**

**Amăgitoare nălucire A unui dor amar de
nemurire Ademeneste biata omenire.**

**Dorința noastră de neîntrupare Ne chinuiește în
zadar.**

**Să ne mândrim că fiecare Din noi e-un unic
exemplar,
Fără puțință de reeditare!**

Din
MONOLOG ÎN BABILON

CĂUTĂTORUL

Ai socotit că soarele mai arde Abia vreo
cincisprezece miliarde De ani... Numai
atât? De azi pe mâne? Si-atunci, cu
veşnicia cum rămâne?

Nu asta te opreşte să cugeti mai departe!
Doar ştii că timpul n-are moarte.

Un calcul scurt, de două sau trei linii
Şi-ai întrecut viteza banală a luminii.
Ca-n mii şi mii de repezi răsfrângeri de oglinzi
Ti-e mintea străbătută de căutări rebele.
Ai spune că şi mâna în sus când o întinzi
Ţi se lungeşte braţul pân-la stele.

Ai dat cu tifla ticăloasei sorţi, De-
ameninţarea ei nu-ţi pasă,
Şi-n timp ce spargi absurde porţi
Nici o sfială nu te mai apasă.

Şi când din lungi peregrinări Te-
ntorci pe căi de raze şi de unde în
lumea dinăuntru, a inimii profunde,
Tot mai găseşti acolo întrebări.

Era un vălmăşag imens de scări,
Asemeni unei uriaşe schele Care-astupase cele patru
zări.
Şi eu urcam şi coboram pe ele.

De lemn, de marmură, de lut, de fier,
Și vechi și noi, și simple și luxoase,
Ce arhitect nebun le ridicase,
Haotică grămadă către cer, într-un avânt de trepte
hărtăgoase?

Treceam din una-n alta și mereu îmi răsărea tot altă
scară-n față,
De parcă toate scările din viață Se-ngrămădiseră-
mprejurul meu!

Cum n-aveam călăuză să mă-ndrepte Pe-aceste pentru mine
noi meleaguri, Umblam buimac prin acești munți de trepte,
De rampe, de platforme și de praguri.

Nădejdea unui țel de mult promis Siârnise căutarea mea-
ncordată.

Ce țel anume ar fi greu de zis Și dacă l-aș putea rosti
vreodată,
Ăr fi în limba ce-o vorbești în vis Când cugetu-i și vorbă
totodată.

De la un timp, aceste răsucite Și încurcate scări se
deznodară,
Și-acum, în largul zării descălcite,
Văzui deodată-un cer înalt de vară,
Ostenitoarea mea călătorie Se preschimbă-n tihnă și
splendoare;

**Și-am chiuat atunci de bucurie,
Slăvind acest azur de sărbătoare.**

**într-o vâlcea cu lunci și heleșteie,
Cu crânguri și grădini, în fața mea,
Spre zări adânci și limpezi o alee De mari
columnne albe se-ntindea.**

**Nădăjdea mea ascunsă nu mințise Și nu-n
zadar făcusem drumul lung. Acum blestemul
scărilor pierise,
Și țelul meu aveam să mi-l ajung.**

**Cu sprinten pas, voios m-am avântat Pe
dnimu-acela de triumf și slavă,**

Când iată că un fapt neașteptat Schimbă
deodată graba-mi în zăbavă.

Columnele, care păreau sortite Să poarte
numai cerul fără nori,
Erau la vârf, ca niște sperietori,
Cu căpete de om împodobite.

Mirat destul de-aceast-orânduire,
Voiam să plec, dar iarăși zăbovii,
Când deslușii, spre marea mea uimire,
Că toate capetele erau vii!

Și ce pocite chipuri! Strâmbe guri, Tumefiate
buze, nasuri roase,
Obraji cu negi cât niște nuci, frunți joase, Ochi
storși, urechi pleoștite, tot figuri Dintr-un
muzeu de monștri parcă scoase!

Sucindu-se pe gâtul lor de piatră,
Ca la un semn cu toatele-ncepură Să-mproaște-
ocări și răcnete de ură.

Bătjocuri crunte și sudălmi de șatră, Scurpând
prelung, cu plescăiri și bale,
Pe lespezile-aleii triumfale.

Și peste toat-această hărmălaie,
Pornită vifor împrejurul meu,
O vorbă s-auzea tăsnind mereu Ca țipătul nătâng
de cucuvaie Din toate gurile: Eu! Eu! Eu! Eu! ,

Aceste capete patibulare,
Nesocotind cumplitul lor destin,
Se îngâmfau zblierând și fiecare Voia să-ntreacă
zbierătul vecin,
Și-n nebunia lui dominatoare își împroșca
zadarnicul venin.

De asta am bătut atâta cale Și-am străbătut atât
noian de scări, ,
S-aud cum capetele infernale , . Și-aruncă unul

altuia ocări Și pângăresc aceste clare zări?

Dar n-avui timp să-mi strig nedumerirea Și nici
să-mi caut liniștit de drum Fiindcă ceea ce
vedeam acum îmi țintuia și gândul și privirea.

La capătul aleii urlătoare,
Asemeni unui paznic solitar,
Se ridica, lucind înaltă-n soare,
O singură columnă, ca un far.

Și sus, ca stâlpcii din vremi străvechi,
Rânjindu-și colții și strângându-și pumnii, Un
Demon sta pe creștetul columnii Și mă privea ca
un prieten vechi.

SCAMATORUL DE PE

MUNTE

întinse-n zare brațele-i
vânjoase Și le-ncordă cu
mâini încovoiate,
Parc-ar fi strâns niște odgoane
groase! Apoi, plecându-se ușor
pe spate,
Trase
Spre dânsul zările ca niște
pânze; Si-atuncea cerul se-
ncreti, se strânse,
Se ofili
Și, tremurând din mii de cute-
albastre. Mototolit se prăvăli La
picioarele noastre.

Un soare sclerozat tânjea La
marginile zării după care Se
chinuia zadarnic să coboare;
Și-n față muntele plesuv rânjea,
Cu dinți de stâncă înroșiți de
soare.

El iar întinse brațul deșirându-l
Interstelar, cotrobâi prin zare,
Ajunse soarele și, apucându-l, îl
azvârli cu nepăsare,
Rănită caracatița, pe-o stâncă,

Inima soarelui bătea încă Și-
mprăștia cu fiecă bătaie O roșie,
spasmodică văpaie.

Cu-aceiași gest se-ntoarse-apoi
în pripă Spre muntele cu
zdraveni colți de rocă, Și namila
se năru-ntr-o clipă,
Ca un castel de mucava și cocă.
Furtuna se lăsa de după stânci,
Dar el,
Culese vântul slobod din văgăuni
adânci Și-l încrustă, safir, la un

SCAMATORUL DE PE
MUNTE
inel.
Se înclină apoi surzător,
Ca un curtean din vremi de mult
apuse,
Și mă lăsă, nevolnic spectator,
În mijlocul acestei priveliști
descompuse.

Și nu-ndrăzneam să mai
ridic privirea De la soarele
care murea,
De teamă să nu văd deasupra
mea,
Mai cruntă chiar decât
nemărginirea După căzuta
cerului perdea,
Imensa schelărie a haosului
negru,
Cu pânze de painjen prin
hăurile-astrale Și care-ar
fi putut din clipă-n clipă
Să se prăvale
Și să mă-ngroape sub ruine
C-un zgomot mai ștrident decât
tăcerea
Care mugea întemnițată-n mine.

RĂZVRĂTIRE

Visez o răzvrătire a lumii vegetale.
De la lichenii palizi ai
cercului polar Pân-la
giganții arbori ai zonei
tropicale,
Ciuperci sau flori, mlădite sau
trunchiuri colosale Pornesc să-
nfrunte omul, uzurpator flecar Al
mutei lor domnii primordiale.

SCAMATORUL DE PE

MUNTE

Păsările călătoare

Au dus din continent în continent

Vestea cea mare;

**Și-acum, în orice vrej, în orice
floare E demonul revoltei, subtil
și violent.**

**Eucalipti și cedri cu brațe uriașe
Și boababi bubonici cu trupul
numai noduri**

**Se năpustesc năpraznici spre
marile orașe Zdrobind palate,
fabrici, gări, hale, turnuri,
poduri. -■**

**Din ecuatorialele coclauri
Liane cu brațe de hidre și
balauri Se furîșează și se-ntind,
își iau avântul
Și-ntr-o rețea de funii Vii
cuprind Pământul.**

**Și arborii fără nume, giganți cu
brațe-cângi,
Ies fioroși din junglă cu uraganu-
n coame Purtând, drept coliere,
serpi boa și, drept goarne,
Maimuțe urlătoare impleticite-n
crengi.**

**Un pâlcc de mari sequoia pornește
la asalt,
Și înghițind distanțe de ceasuri
într-un salt Vijelios ajunge drept
la țel:
Și lat-un zgârie-nouri de sticlă și
oțel Se prăbușește alb, inert,
înalt,
Titan tembel.**

Din taiga purced oștiri de pini,

SCAMATORUL DE PE

MUNTE

Fac pași de șapte poște săltând din
rădăcini
Ca niște strâmbe picioroange
Și sunt atât de deși încât întorc
din cale
Largile fluvii ecuatoriale
Făcând o gârlă seacă dintr-un
Gange.

Din crengi ca din ascunse
catapulte Sar stânci întregi
zvrălite la depărtări de stele Si
cad peste pământ atât de multe
încât astupă mările subt ele.

în fiecare firi de iarbă un ghimpe
încolțește, în fiecare frunză un
ochi ascuns palpită;
Și în pământ tuberculi și bulbi
scobesc hotește O boștiură
perfidă ce-i gata să te-nghită.

O forță-năbușită de mii și mii de ani, /
Ascunsă-n pulsul molcom al sevei, își
ia vânt Cu zbucium de cutremur și
clocot de vulcani; Și era vegetală
rencepe pe pământ..,
...Ca să dureze pân-atunci când, poate,
în viitoare vremuri depărtate,
Metalele din beznă și pietrele sculptate,
Surori cu-acelea care ard în stele,
Din noaptea nemișcării se vor trezi și ele.

ÎNTÂMPINARE ÎN AZUR

Când am ajuns pe muchia acelu colț de
munte Și m-am oprit în fața înaltului
azur,
Prin văi, păduri bătrâne zăceau, desișuri
crunte, Și-un curcubeu, boltindu-și
păinjenasca punte, Lega-ntre ei toți
munții dimprejur.

Fugamici nori pe ceru-nvinețit
își aplecau sfărmatele drapele,
Și soarele, în drum către-asfîțit,
Trecea solemn și pașnic printre ele.

Un vis de slavă și singurărate
Se-aprinse-atunci în mine ca
un mit Ce multă vreme-arsese
molcomit Și-acuma izbucnea în
libertate.

Și muntele deodată a fost o navă mare,
Pe-a cărei proră-naltă eu, călător stingher,
Stam gata de plecare pe mările din cer,
Spre lumea care-i dincolo de soare.

Voiam să merg să-ntâmpin pe vechii
semizei învingători de hidre

veninoase,
Săgetători și Herculi și Persei
Pe care omenirea în rătăcirea ei
De multă vreme nu-i mai cercetase.
Din zare asfințitul mi-a-ntins de
bun venit Licoarea lui de aur în
azurii pocale.
Și muntele se smulse din hăuri - și-
am pornit Senin, puternic, mândru,
pe mările astrale.

UN STOL DE PĂSĂRI NEGRE

Un stol de păsări negre trecu, fior
prelung, îngândurând amurgul de-
azur și de porfiră. Chemări de-
odinioară sunară-n mine lung Și iar
cu visuri mă ademeniră.

Mi-am spus atunci; „Din tihna acestei
clare zile Ce demon mă îndeamnă spre
vechile furtuni?
Tot astfel, rece-n tumult, și țeasta
lui Ahile Se-nviora de zarva aheilor
străbupi.

De-atâtea vânturi turburi în care s-a
zbătut Mi-e sufletul un steag cu pânza
arsă.

E timpul să mă smulg din
cunoscut Și să refac efigia mea
ștearsă.

Gropar al vremii care-ntr-una piere Și,
fenix, din ea însăși se naște iar, mereu,
Am adunat în mine ca-ntr-un
mausoleu Un vas norod de
clipe efemere.

Ce minereu de amintiri! Când
oare Voi izbuti s-aleg metalul
pur Și să înalț din clopote de
soare Cu un prinos augustului
azur Cântecul meu suprem de
sărbătoare?

Dar ce-i al meu din ceea ce sunt? Nimic
aproape: O așchie de plasmă luată cu-
mprumut

Până mă-nghite iarăși adâncul spațiu mut,
Dar și o țeastă-n care tot cosmosul
încapă!"

Apusul își stinsese de mult acum
tăciunii, Mijeau, prin negre colțuri de
cer, lumini astrale, Si vânturile turburi
care-mi dădeau târcoale Se risipir-o dată
cu răsăritul lunii.

DINTR-O CĂLĂTORIE

De-aici de pe pleșuvul
pisc Privirea fără piedici
zboară Și-aduce galben
puf în plisc Din soarele-
aplecat spre seară.

Priveliștea-i lajvoia mea.
Stejarii răspândiți pe
plaiuri Mă-ntâmpină cu-
o temenea Și mă-
nsoțesc în lungi alaiuri.

Dar iată colo doi ciclopi
Trec prin zăvoaiele din
vale.

Mă' uit mai bine: sunt doi
plopi Cu argintii cămăși de
zale.

Spre-acești drumeți cu
strașnic pas Trimit salutul
meu cu vântul, Și-ndată dealul
prinde glas Și-mi frânge în
ecou cuvântul.

Dar dintr-un salt, dup-un
colnic, Au și pierit acum
hoinarii. Mă-ntorc și stau de
votb-un pic Cu vechii mei

amici, stejarii.

Spre munți apoi mă-nchin
solemn, Și fiecare îmi
răspunde.
Din vale-mi face răul semn,
Clipind la soare lung din
unde.

închipuirea fără frâu Plutește-
atotstăpânitoare. îmi bate inima în
râu Și creierul îmi arde-n soare.

Cu duhul vechiului Proteu, Prin vii și
nevăzute fire Care pornesc din pieptul
meu Mă simt legat de-ntreaga fire.

Vreau să m-amestec pe deplin Cu
plasma din adânc a vieții, Să fiu la fel
cu-acel elin De care pomenesc poeții.

Și căruia, în vremurile vechi, Un zeu
îi dase drept pedeapsă Să-i crească
frunze din urechi Și negre rădăcini
din coapsă.

PE UN PAPIRUS

Sub cel de-al treilea Ptolemeu,
La curtea din Alexandria,
Mi-am dovedit cândva și eu în
hexametri măiestria

Și-n vila mea de lângă Nil,
Sub ochii stelelor amice,
Am preamărit în nobil stil Părul
reginei Berenice.

Un retor însă, sec și șters,
Dar în tertipuri meșter mare, Mă-
mpunse cu perfidu-i vers, Scris prost,

dar plin de defăimare.

Văzând cum gloriile trec,
Topite-n ură și-n otravă,
M-am hotărât atunci să plec Și mi-am
tocmit în port o navă.

Spre Rhodos era drumul meu;
Dar vânturile-au fost vrăjmașe, Și-am
rătăcit ca Odiseu Pe valurile năvășe.

Dar zeii binevoitori M-au apărat de
naufragii Pe țărmul unde mâncau
flori Odinioară lotofagii.

Doar niște păsări triste gem Pe-acele
sterpe-acum pământuri. Spre insula
lui Polifem M-au dus apoi domoale
vânturi.

Ciclopii erau morți de mult;
La fel și crudele Sirene:
Nu le-am găsit, ca să le-ascult,
Pe nicăieri cântând viclene.

Am prins atuncea gust și eu De lungi
călătorii ciudate Și mi-am lărgit
periplul meu Spre țărilor îndepărtate.

M-am însoțit c-un negustor, Prieten
vechi al meu din Deltă, Neostenit
navigator Din Chipru pân-la coasta
celtă.

Cu el umblat-am îndelung Din port în
port, prin cinci imperii, Și chiar prin
locuri unde-ajung Cu greu și rar
corăbierii.

Mergând odată rătăcit Printr-un ținut
din miazănoapte, Pe unde soarele-i
zgârcit,
Am întâlnit sucite fapte.

Asemenea-ntâmplări nu știu Dacă s-

au povestit vreodată.
Cu trestie de Nil le scriu Pe-acest
papirus fără plată.
în Rhodos, unde-mbătrânesc Ca
dascăl cu-autoritate în meșteșugul
elinec Al elocuției ritmate.

Umblam de mult. în urma mea
Lăsasem portul plin de ceață Și
marea turbure și rea. Plecasem dis-
de-dimineață,
Cu negustorul meu amic,
Mai înăuntrul țării, unde,
Așa cum geografii zic,
Vănat de soi prin văi s-ascunde
Și este miere din belșug Și ceară albă
cu duiumul.
Un barbar lung și clăpăug Mergea cu
noi s-arate drumul.
Era un băștinăș dibaci;
Știa puțin și elinește, De-aceea-l
luasem de tălmăci, Vorbind cu el
prietenește.
Aveam în navă vin focos* Adus din
insule eline,
Și amfore cu pântec gros,
De untdelemn de aur pline.
Aveam și bani de-argint. Cu ei
Mergeam acum în căutare De ceară
albă și de piei Și blănuri de-animale
rare.
Urcam încet un deal răpos,
Tărând picioare ostenite,
Pe-un dmm îngust și grunzuros,
Prin mari păduri îngălbenite.

Prin ramuri se cernea ușor Lumina
toamnei, neguroasă,
Și mă-ndemna să-mi înfășor Mai
strâns pe trup hlamida groasă.

Sătul de-acest urcuș viclean Și obosit
de-atâta cale,
M-am așezat pe un buștean,
Să-mi scot țărâna din sandale.
M-am odihnit puțin. Apoi, Sculându-
mă, pomii în grabă,
Ca să-i ajung pe ceilalți doi.
Dar nu-i găsil. Ciudată treabă!

întârziaseam eu prea mult? în van
lungeam acuma pasul.
Am stat o clipă-n loc s-ascult,
Doar voi putea să le-aud glasul.

Dar n-auzeam <je>cât, prelung,
Un zvon de vânt prin frunze moarte.
Și-atunci am dat un chiot lung,
Străbătător prin văi departe.
Dar liniștea de nepătruns Domnea
statornică și-adâncă.
Și numai Echo, drept răspuns, Mă
îngâna de dup-o stâncă.

Din nou, printre stejari bătrâni,
Pomii. Dar la o cotitură,
Ca degetele unei mâni,
Cinci drumuri noi se desfăcură.
Pe care să mă duc? Pierdut,
Am stat o clipă-n contemplare. Pe cel
din mijloc, mai bătut,
Am apucat, la întâmplare.

Lăsând pădurea de goruni,
Mă duse drumul prin vâlcele
Acoperite de aluni Și corni cu

sângerii măgele.

Cu-ncetul negura piera.
Se descreșea cereasca frunte.
De bună seamă, vremea rea Se-oprise
dincolo de munte.

Gerosul Boreas hursuz Plecase-n
peșteri să se culce, , Și-acum,
molatec în auz,
Șoptea prin crengi zefirul dulce.
Priveliștea se limpezi;
Nu mai era nici'frig, nici ceață. Un
soare cald de miazăzi Trezea în mine-
o nouă viață.

Din țara negurii abia Dacă făcusem
zece stadii, Și-acum privirea mea
sorbea Un cer curat ca al Heladii.

Am poposit pe un colnic.
Un munte-nzăpezit în zare Ca
marmura de Pentelic Lucea cu
creștetul în soare.

Jos, ca un mare talger plin De daruri
și de tîmfandale,
Sub cerul molcom și senin Se răsfăța
domol o vale

Cu lanuri, pașiști și cirezi.
Rostogolind albastre unde,
Un rău curgea printre livezi Cu poame
aurii, rotunde.

Și eu mă minunam privind:
Să fie-acele fructe rare Care s-aduc de
pe la Ind,
Din țara soarelui-răsare?

Deși-n văzduh se răspândea Aroma lor
de mirodenii Și le zăream în fața mea,
Tot mă temeam că sunt vedenii.

Dar în sfârșit înțelesei Că nu era o
nălucire.
Și-am lăudat atunci pe zei Ca pentru-
o bună prevestire.

în pacea veselei amiezi,
Pe-o coastă, lâng-o pădurice,
Zburdau pe iarbă miei și iezi Ca în
Arcadia ferice.

Dar naiului iubit de Pan Nu-i răsuna
pe-aicea glasul. Văzând departe un
cioban, îmi îndreptai spre dânsul
pasul.

Cu capu-n piept, ședea cuprins De-o-
ncremeneală prea ciudată. Ușor pe
umăr l-am atîns.
El fruntea-și ridică deodată

Și mă privi. Avea un chip Strălucitor
de tinerețe,
Dar, ca și fața lui Edip,
Plin de-o sălbatecă tristețe.

Ca trăsnetul privirea lui M-atinse c-
un fior de moarte. Voisem să vorbesc.
Tăcui, Pornind de-acolo mai departe.

Pe lângă argintii smochini Mergeam
acuma pe-o alee Ce se-ntindea printre
grădini Cu temple și mausolee.

Porumbi zburau din ram în ram, Și
toată ginta păsărească Cânta de zor.
Dar nu zăream, Nici o făptură
omenească.

Dormeau sub cerul de safir Palate
albe cu porți grele De bronz și scări
de roș porfir, Dar nici o strajă lângă
ele!

Să fi ajuns, de zei trimis, în reședința
funerară A unei noi Semiramis,
Stăpână peste-această țară?

Stăteam așa pe gânduri, când Zării
venind un om spre mine; Și mult m-
am bucurat văzând Că i-s veșmintele
eline.

în cel mai nobil atic grai De-
ateniană armonie Mă repezii și-l
salutai Cu patos și prietenie.

El mi-aruncă nedumerit O
turbure căutătură;
Pe urmă, tainic și smerit, își
duse degetul la gură

Și, fără-a scoate un cuvânt,
C-un gest de-adâncă resemnare,
Punându-și ochii în pământ, Se-
ndepărtă în graba mare.

De bună seamă, mi-am spus eu, Pe-
aceste locuri, poate sfinte Și
închinate vreunui zeu,
Nu-i voie să rostești cuvinte.
M-am dus atunci la râu, sântul De-
această liniște cumplită.
O fată întindea un sul De pânză
proaspăt înălbită

Pe malul nisipos și lin.
I-am spus, vorbind cu-ndemănare, Ca
să n-o sperii: „Sunt străin Și vin de
dincolo de mare.

O, spune-mi, ce erou vestit A dat
acestei țări un nume Și ce popor prea
fericit Trăiește-n acest colț de lume?”

Ea nu-mi răspunse. Ochii ei Mă
pironiră cu-o privire.
Și-am deslușit deodată-n ei O
cruntă deznădăjduire.

Dădu din umeri ca și când Ar
zice: „Totul e degeaba”, își
strânse pânza și-n curând Plecă

de-acolo-n toată graba.

Mi-am spus atunci: „Nici un mister!
Această barbară fecioară Nu știe
limba lui Homer Și fuge ca o
căprioară;

Străini, firește, nu vin des Pe-aceste
locuri depărtate...”
Dar în curând am înțeles Că toate-aici
erau ciudate.

Pe drum, prin lanuri, la fântâni Și
prin grădinile-nflorite,
Copii cu chipuri de bătrâni,
Femei cu fețele-mpietrite
De-o deznădejde fără leac,
Cum mă vedeau, din depărtare,
Cu mâna-mi făceau semn să tac,
Temându-se de vreo-nțebare.

Și ce priviri de osândiți:
Bănuitoare, crunte, grele!
Parc-ar fi fost mereu pândiți De toate
duhurile rele!

Și toți, copii, bărbați, femei,
Pe cât puteam să-mi dau eu seamă,
Vorbeau cu greu chiar între ei, în
șoaptă numai și cu teamă,

Ca niște vinovați munciți De
crudele Erinii hăde...
Dar ce-s acești nefericiți Ce nu
mai știu vorbi și râde?

Sunt prigoșiți? De ce se tem?
De ce li-s ochii plini de groază?
Ce chin îi roade? Ce blestem
Nendurător îi încleștează?

Sunt poate umbre care vin Din

lunga noapte funerară Și-mpinse
de-un viclean destin Trăiesc aici a
doua oară,

Dar numai timp de-o zi! Și-apoi,
în lungi, șovăitoare cete,
Le mână Hades înapoi,
La negrul Stix, cu ape-ncete.

Dar nu voi fi silit și eu,
La fel cu-această tristă gloată, S-
ascult de fiorosul Zeu?...
Și m-am întors din drum deodată!

ÎNTĂLNIRE

Venit peste prăpăstii de milenii,
Un glas în mine pălpăie domol,
Ca zămbetul de ceară al Selenii
Plutind în spațiul înghețat și
gol.

Ce vechi poet cu nume de poveste,
Așa cum crește 'un arbor de
mărgean Din adâncime neagră de
ocean,
A răsărit în mine fără veste?

- Te știu de mult, din vremea
când la Nil împărăteau cu
faimă Ptolemeii. în elegii cu
meșteșug subtil Cântai femeia,
stelele, și zeii.

Te-am mai văzut, la Roma, sub
Neron. Mi se par C-ai fost și tu la
cina cu ouă de păun.

Fălos era libertul, falemul însă bun.

Și ce prilej de epigrame-amare!

în evul mediu știu c-ai stat
ascuns Prin sumbre mănăstiri
benedictine,
Dar la lumină iarăși ai ajuns în
secolul gândirii libertine.

în craniul meu ai poposit acum
Cu glasul tău de dincolo de
stele.

Cred însă că ești gata iar de drum...

Sunt vremuri încălcite. Sari din ele!

Spre care ev pornești? Ți-aș da-
ntâlnire Prin librăriile-anului
cinci mii,

Dac-or mai fi atuncea librării...

Dar va mai fi atuncea omenire?

ALAI

Venise-acum și-acel prea tainic

ceas Ce încă nu-și aflase-n

vreme rândul,

Pe care îl trăisem doar cu gândul,

Dar nu-i dădusem încă-n minte

glas, Ceas de plecare și de bun

rămas.

Mergeam printr-un tărâm de

glod și fum, Bătut de vânturi și
 uitat de soare. Năstrușnici
 oameni mă-nsoțeau la drum!
 Aveau cătușe, lanțuri la
 picioare,
 Și chipuri parcă înmuiate-n scrum.
 Ciudați ocnași! Pe fața lor
 murdară De zgură și de praf nu se
 vedea Nici deznădejde, nici
 durere-amară. Cătușa o purtau ca
 pe-o brățară,
 Și lanțul greu de fier ca pe-o cordea
 Am început atunci să mă mir:
 La nuntă merg, ori la spânzurătoare?
 Fiindcă gloata lor zornăitoare ' .
 N-o împingea din urmă nici un zbir
 Cu bici de piele și suierătoare.
 Pe-ncetul o-ndoială mă cuprinse:
 Eu singur eram liber printre ei Și
 totuși, parc-aș fi fost eu, nu ei Cu
 mâini și glezne în cătușe prinse Iar
 ei, ocnașii - păzitorii mei!
 Cu glasul ruginit de lungi tăceri I-am
 întrebat atunci cu sfială:
 Sunt osândiți? sunt temnicipi?
 Ca să-mi alung cumplita îndoială Ce-
 mi grămădea în inimă poveri.
 Dar ei, cu-aceiași pas, cu același
 scrum Al neclintirii negre pe figură,
 învăluți în păclă și în zgură,
 Mergeau, tovarăși credincioși de
 drum, Cu ochi lunateci și-nclășată
 gură.
 Ce glumă cîndă și ce vis nerod!
 M-am repezit să ies din trista turmă,
 Să scap de-acest tărâm de fum și
 glod în care spaima veche te-ajung
 din urmă Și te-nsoțesc cu absurdul
 lor prohod.
 Zadarnic, însă pasul mi-l grăbii Și

începui s-alerg prin glod și șanțuri.
În urma mea, cu clinchete zglobii,
Suna mereu alaiul meu de lanțuri.

CÂNDVA LA STDÎ

Cândva la Stix m-am coborât șfeu,
Dar nu cu-ndurerare ca Orfeu Când a-
nccercat din neguri să ridice Pe
luminoasa lui Euridice,
Și nici ca hâtru-acela de Ulise Pe
care-un zeu hapsân îl azvârlise Pe
mări vijelioase și pustii.

Pentru ca viu să plec dintre cei vii, N-
am folosit vrăjitoarești aripe,
Ci doar hârzobul unei clare clipe Din
timp alunecând, subtil desprinsă. A
fost un joc al morții drumul meu? Dar
moartea să se joace nu-l deprinsă. A
fost cumva minunea vrunei zeu? Dar
zeii au plecat de mult prin stele. Ce
tâlc să dau călătoriei mele?

Atâta știu că-n clipa-aceea chiar
M-am pomenit hălăduind hoinar
Pe lâng-o apă lină și domoală,
Dar nu cu valuri negre ca de smoală,
Ci străvezii peste prundiș de vad.
Să fie-acesta râul trist din iad?
Voind pe Cerber să-l aud cum latră,
Zvârlii pe malul celălalt o piatră;
Dar peste apa veselă zburară Lăstunii
ciripind a primăvară.
De Charon și de luntrea lui nici
urmă! Și nu zăream nici ponosita
turmă A morților jelindu-se cumplit.
Pe țarm o umbră doar am întâlnit.
Era un filosof de-odinioară, '
C-un sul de vechi papirus subsuoară.
Am stat cu el de vorbă pe-ndelete,
Subt o răchită cu-nverzite plete.
Mi-a spus că răposatăi riu mai vin

Pe malurile râului elin:
Iudeii, după ce-au murit, țin sfat
în valea poreclită Iosafat;
Creștinii în morminte stau s-
aștepte Venirea judecării de apoi...
Și-a mai grăit el vorbe înțelepte
Cât am șezut alături amândoi.

Pe urmă am umblat pe țărnișii
Dar cum pe-acele locuri vreme nu-
i,
- Nu știu, trecut-au clipe sau milenii.
Iar când pierir-aceste ciudățenii,
Făcui și eu spre lume calea-ntoarsă.
De nici un fulger fruntea mea nu-i
arsă.

GLASURI

De unde vin? De unde se coboară în
mine năluca lor adâncă?
Vor fi rămas din vremi de-odinioară?
Se smulg din vremea nemplinită
încă?

Câte tăceri s-or fi topit în ele,
Că sunt atât de limpezi și de
pline! Făcute-s pentru nalte
bolți senine, S-alunece pe
lungi priviri de stele.

Din stele chiar vor fi venind! Sau,
poate, Vrun băștinăș din alte lumi
străbate, Cercetător, atât amar de
drum Și la fereastra minții mele
bate Cu-o mână străvezie ca un
fum...

O, glasuri care m-ați ales popas,

Când n-oi mai fi nici eu decât un
glas, Mă veți lua pe calea de apoi
Prin vămile văzduhului cu -voi,
Sau mă veți părăsi în drum,
stingher, Uităt, pierdut în vrun
străin ungher Al cosmosului fără
jos și sus,
La fel cu-atâtea glasuri ce s-au dus?

SPUN CĂLĂTORII

Spun călătorii vechi că este-un
loc, Departe-n Etiopia toridă,
Cu șesuri de nisip și munți de cridă,
Pe unde-i zgripturoiul din basme, Roc.

Miasme se târăsc prin văgăuni Ca
niște șerpi lihnți de-atâta vară.
Trăiau de mult pe-acolo căpcăuni
Cu gura-n piept și ochii
subsuoră;

Dar au pierit. Apoi, doar Ahasver
A străbătut cândva câmpia arsă,
Și urma încălțării lui de fier Pe-o
lespede s-a-ntipărit, neștearsă.

Pe unde-o fi călătorind acum?
De el nimic de mult nu se mai
știe. Și-o fi găsit prin altă lume
drum,
În vreo planetă moartă și pustie.

" O, CÂTE LUCRURI

O, câte lucruri au rămas nespuse,
Vechi juvaeruri risipite-n drum!
De unde să le mai adun acum, în
drum pierdute, pe vecie duse?

M-așteaptă poate altele în cale
Dar viața merge repede la vale,
Și vremea tot mai iute se prăvale.
În evu-n care-antice manuscrite
S-adăposteau prin chinovii și
cripte. Monafii scribi tot
așteptând să vie De prin
meleaguri arăbești hârtie,
Rădeau vechi pergamente cu-o
custură Și copiau pe ele din
Scriptură;
Nu scrijălau adânc, să nu le
strice, Și-așa, sub psalmi, trăiau
gânduri antice.

Mi-i sufletul ca unul din aceste
Ciudate manuscrite
palimpseste;
Șterg scrisul proaspăt și deodată
iese Alt scris, cu slove ciunte, ne-
nțelese.

O, dac-aș izbuti să le descurc,
La vechile izvoare să mă urc,
Poate-aș găsi-n adâncul lor pitite
Acele lucruri ce n-au fost rostite!

ÎNTÂLNIRE ÎN MUNȚI

S-or fi-ntâmplat în largul
văzduhului isprăvi Cu neputință
de pătruns Fiindcă sus în munți
când am ajuns Umblau făpturi cu
creștetul în slăvi.

Cu-ncetoșate chipuri și trupuri
desirate,
Se cățărau pe steiuri, fugeau prin

văgăuni, Când parcă-n așteptare,
când ascultând mirate, Ca niște
păsări care adulmecă furtuni.

Un vâlmășag era, o hăituială Dar
și-o hârjoană parcă, o veselă
răscoală.

Si eu eram acumă printre-
aceste Făpturi și mă lăsam
de ele dus,
în timp ce-n jurul nostru întunecate
creste Nepăsătoare ne priveau de
sus.

Mă îmbăiam în vasta lor ființă, Mă-
mpărtășeam din pasta lor surie,
Sorbit ca de-o adâncă, de vis,
făgăduință Către-o nelinște și-o
bucurie.

Se vede că un aprig dușman le
fugărea, De-odată ca-ntr-un vânt
se-mprăstiară; Și-n urma lor pieri
și plaza rea Ce turburește ceru-
nalt de vară.

AUSONIUS

Ausonius, poet cu dulce nume
Pe când erai magistru-n
Burdigala, Soarele Romei
asfințea în lume,
Și barbarii își începeau năvala Dar
tu, cu strălucire slujind Efemeridii,
Vorbeai în hexametri de vinuri și de
stridii, Papirusuri cu stihuri

strângeai în besactea Și petrecând
domoale zile Descoperea apropieri
subtile între o roză tânără și-o stea.

Era un veac crepuscular acela în
care limpede cântai Mosella Și cei din
urmă dafini elini sădiți la Roma își
răspândeau în versul tău aroma.

C-un fir pe care-l trag din
stele Poeții leagă vremile-
ntre ele.

Sunt șaisprezece veacuri de la tine:
Mai ard și-acum făcliile latine.

Cândva în munți am dat de niște
stânci Care cântau. -Sau, poate,
soarele Cânta din ele-așa cum în
vechime Scotea, se zice, sunete
de liră Dintr-un colos de piatră,
din Egipt. Poate-or fi fost și ele
statui odinioară; N-a spus lui
Alexandru Machedon - Un
sculptor că e gata să-i cioplească
Statuia dintr-un munte,
C-un râu pe umăr și-un oraș în
palmă? Privindu-le mai bine, m-
am gândit Că steiurile-acelea
sunt niște sarcofagii în care-au
fost înmormântați giganți,
Și ticăitul meșter sculptor Timpul
Le-a tot cioplit pân-le-a făcut
asemeni Cu trupurile dinăuntru...
Dar cântecul, o! cântecul acela,
Pe care eu l-am auzit, pe unde,
■ Din ce tăceri străvechi și lungi
și-adânci S-a strâns ivindu-se-n
acele stânci?

ÎNTÂMPLARE ÎN DEȘERT

Un câmp uscat de-un vânt de foc;
o zare De diamant albastru
împrejur;
Văzduhul încheștat în cângi de
soare; Si-n mijlocul acestei
cuști de-azur,
Un soi de poartă cât un turn de
mare,
Arc de triumf gigantic pe sub care
Va fi trecut odată un împărat ciclop,
Și-acum doar timpul trece, încet și fără
scop.

întortocheat, subțire, mlădios,
Când năpustindu-se cu capu-n jos.
Când repezindu-și fruntea în sus cu
strășnicie, în salturi ca un cangur,
și sprinten și vânător, Un semn de
întrebare aleargă pe câmpie.

Se-oprește lângă poartă, adușmăna
și parcă Nu știe: mai departe să
plece, să se-ntoarcă...

Dar cu o smuncitură din cerbice,
Cum sare-un cal la pocnete de
bice, Se-azvârle pe sub poarta
Ciclopilor, c-un ghionț împinge
Timpul leneș și tont,
Apoi din nou cu tumbă de monopod
aleargă, Sclipind la soare luciu
ca un resort de-oțel Si se afundă
în câmpia largă,
Ducând și Timpul după el!

VOCI ALE VECHILOR POETI

Voci ale vechilor poeți,
măi clare Decât sclipirea
stelilor pe cer în nopți de
ger,
De mult v-aud venind din
depărtare Până-n ascunsul
inimii ungher.

Odată-n munți văzui un om
de ceață: Pășea din pisc în
pisc, gigant subtil, Un nou
Schlemihl Dintr-un tărâm de
dincolo de viață, Ajuns aici
într-un ciudat exil.

Dar eu, deprins cu visuri și
vedenii, Apropiam în gând
păciosul ins,

Din cer desprins,
De vocile ce străbătând
milenii Foc lung din ev în
ev au tot aprins.

în fața mea pe-ncetul se
ivea Un lin urcuș de
neagră catifea.

Doar câțiva pași făcui și mă
oprii în faldurile unor înalte
draperii,

Nemăsurat de-nalte și ușoare,
Prelung și muzical falfăitoare,
Aerlene fermecătorii Țesute
parcă numai din sunet și culoare.

De suflul lor melodios sorbită,
Cărarea suitoare pieri într-o
clipită Lăsându-mă la poala
acestei ireale Sonore aurore
boreale.

Putea-voi oare fără călăuz Să

dibui puntea dintre privire și auz
Și cumpănindu-mi furea-ntre-
amândouă Să gust cu adâncime
și nesațiu Senina voluptate nouă
A timpului scăpat de spațiu?

RÂUL FĂRĂ PODURI

Alunecam cu luntrea pe apa foșnitoare.
Pe malul de la care plecasem, plin
de soare, Luceau statui și albe
columnne prin verdeată, Dar când
priveam spre malul celălalt,
Zăream cum se iveau prin ceață Un
povârniș stâncos și-nalt;
Și de la el veneau un vânt de gheață.

- Ce-o fi în dosu-acelor stânci
hursuze? Dar întrebarea se opri
pe buze.
în preajma mea o voce ca vocile din
vis. Rosti: „Nu-ntoarce capul și
uită-te-nainte!” Acesta e prietenul,
mi-am zis;

Nu-l prind cu ochii, îl cuprind în
minte. Dacă-i aici, pot merge cu-
ncredere-nainte.

Șovăitoare însă și sprintară,
Se-apropia adesea luntrea
mea Prea mult de-acea,
posomorâtă țară.

- Ce farmec într-acolo, ce dor o tot
momea? Pândeau pe lângă
prăvăliș bulboace Și-ar fi-
nghițit-o într-o clipă, dar,
O smuncitură o trăgea
încoace Spre firul apei, la

lumină iar.

Prietenul, fără-ndoială,
Cârmea cu iscusită potriveală.
Aşa-i pe-aici, gândeam: să nu mă
sperii. Uşoara luntre poate-o să mă
poarte Tot mai departe,
La vesela livadă a miticei Hesperii.

Şi totuşi tare-aş fi dorit să ştiu
Povestea ţărmlui pustiu.
O fi zăcând, ziceam, şi-aici un mit
De multă vreme adormit,
Ascuns în ţara frigului şi-a cetii,
Pe unde n-au ajuns periegeţii.

Vreau să-l descopăr. Iată, dintr-un
salt As fi la poala ţărmlui înalt.

Şi totuşi, ce ciudat, o mână
parcă Mă-mpinge, nevăzută, iar în
barcă: Ceva ce totodată mă
cheamă şi m-alungă, Adâncă
teamă şi dorinţă lungă.

Prietenul, de bună'seamă, ştie,
El care nu-i făptură, ci doar prezenţă
vie.

Dar acum să-ntreb, când vorba nici
acum Nu izbuteşte încă din piept
să-şi facă drum?

Aşa, din dibuire-n dibuire,
Neostenita-nchipuire Sporea cu noi
enigme şi mistere întunecoasa
ţărmlui tăcere.

Dar luntrea mea, acum
înțeleaptă, Urmând
îndemnul glasului amic,
Ținea, pe lângă malul cu soare, calea
dreaptă.

Am mers așa o vreme, dar n-am
găsit nimic.
La vesela livadă n-am ajuns.
Secretul negurii nu l-am pătruns.
Cu vorbele-ntrebării tot în gât
rămase,
Am tras la mal. Prietenul plecase.

INCOMUNICABILUL

Din craniu mi-au lăsat doar o fâșie,
Un ciob ca să-mi servească de suport;
Și acum, zbârcit și puhav, pe tîpsie,
Stau la hotarul dintre viu și mort.

Cu vinișoare fine mă legară
De-o inimă de gumă, de bronhii
de oțel.

Un sânge care nu-i al meu
strecoară în mine-o existență
fără țel.

Aud fără ureche și văd fără privire,
Așa cum simți în brațul absent un
puls bătând. Trăiesc în mine însumi
cu pură amintire. Ființa mea e numai
memorie și gând.

Atâtea miliarde de celule Sunt
vii degeaba, iscă în zadar Dorințe
și voințe, porunci pe care nu le
îndeplinește nici un mădular. *

Sunt împânzit cu sârme și cu ace. ■
Electrice imbolduri mă băntuie
mereu... Cu-aceste meșteșuguri
subtile, orice-ați face, Tot nu puteți
pricepe ce-i în adâncul meu.

Veți aduna desigur un vraf și înc-
un vraf De foi lucioase, pline de
linii negre, care Tot urcă și
coboară, dar nu veți fi în stare Din
mine să desprindeți măcar o
cugetare ! Cu simplul vostru
encefalograf.

Ce spun acele linii cine știe?
Voi numai de la mine puteți afla, dar
cum, Când între voi și mine nu este
nici un drum Și gândul meu e mut
pe veșnicie?

Un scris din care nimeni nimic nu
înțelege, Din care doar atât puteți
alege Că eu exist, făptură sibilină,
La pragul dintre viață și mașină.
Atâta numai? Prea puțin. Mai este
Până s-aveți din miezul meu vreo
veste.

V-ar trebui o nouă născocire, în așa
fel ca, fără mijlocire,
De-a dreptul să se-atingă gândire cu
gândire, Iar eu să pot în voie să
cutreier - O omenire toată numai
creier.

Dar până-atunci, misterios și mut,
Rămân un exilat în absolut.

*Suni două părți ale
Somnului, din care una e
de corn: de acolo ies cu
ușurință umbrele
adevărate.*

Eneida, VI, 893-894

Când tot mai tare se
scurtează drumul Nu-i bine

oare să ridic un tumul
întemeindu-l trainic, să nu-
l sape Și să nu-l mistuie
dușmane ape?

Nu mă gândesc să dau
veșmânt de zid Acelui firav
și prăfos rezid Cu care-așa
cum spune-o voce antică
Nu umpli nici măcar o urnă
mică.

Nu vreau s-ascund de-ngheț și
de dogoare Banale oseminte
viitoare.

(Din monumentul tău vestit, Mausol,
Ce-a mai rămas decât un sunet gol?)

Și nici nu las simțirea-mi să
se-alinte Cu ademenitoarea-
nchipuire Că dintr-un maldăr
șubred de cuvinte Poți să
clădești o casă-n nemurire.

Dorind durata fără de contur,
Nu vreau sonore cripte să mă-ncurce,
Vreau gândul meu aerian să urce,
Nestingherit în veselul azur.

Pe coarde vechi un sunet nou să-ncerc,
S-ajung la zona timpului în cerc,
Să intru iarăși în eternitate Pe
poarta viselor adevărate.

MONOLOG ÎN

BABILON

Hefesfion... Oracolul a spus
Că ești în preajma mea, că nu te-ai dus
Nici jos la Hades, nici în aștri, sus.
Să cred că nu te-ai însoțit cu morții,
Că s-a schimbat acum de dragul
meu Necugetata hotărâre-a sorții
Ca altădată pentr-un fiu de zeu?
Un fiu de zeu... Cine-ar putea să știe?
La templul din Ammonion, în pustie,
Toți preoții strigară că sunt din Zeus
născut.
M-au lingușit, ori chiar m-au
cunoscut? E-adevărat că
anumite semne Ar fi putut
spre-aceasta să-i îndemne.
Mergând la oaza-aceea-
ndepărtată Pierdusem drumul,
când, ivit deodată,
Un stol de corbi statornic m-a
condus Pe valuri de nisip către
apus.

Ai cărui zeu sunt corbi?
Tunătorul Olimpian își are un
vultur slujitorul.
Oricum, de-atunci în oameni eu am
lăsat să crească Credința-n firea
mea dumnezeiască.
(Dar care e credința mea? Ori,
po'ate Că-n tot ce cred, cred doar pe
jumătate.) în treburi de acestea, pe
greci, deschiși la minte, Mai greu
decât pe bărbari îi poți convinge; ei
Au început să nu mai creadă-n zei.
Nici chiar cu faptul că eu port
veșminte Cum poartă perșii nu se
prea împacă. Ce-nsemnătate are cum
cineva se-mbracă? Cu-asemenea
nimicuri, ce-s foarte omenești,

Pe bárbari lesne îi ademenеști.
Chiar dacă, mă-mbrac ca ei, nu
uit de fel Că-nvățător mi-a fost
Aristotel.

De mult nu mai sosește vreo veste de la
ei E supărat pe mine Stagiritul Că i-
am trădat renumele și ritul.
După-o învățătură-atât de
lungă Nu s-aștepta
ca cenicul lui Din filosof,
cuceritor s-ajungă.
Privind mai bine lucrurile,
nu-i Nici pe departe vreo
nepotrivire. Cunoaștere e
tot o cucerire.

Și filosoful tinde ca și mine (Cu
altfel de mijloace, desigur) să domine.
Parcă te-aud spunându-mi, dojenitor
și trist:

„O, fiul meu, vorbești ca un sofist,
împuns de ghimpii unei sterpe
glorii”.

Ah, gloria... De-ar ști cuceritorii
Celebritatea care îi așteaptă în
cartea viitoarelor istorii Când
poate vor fi puși pe-aceeași treaptă
Cu hoții și cu incendiatorii!

Și numele meu, poate, va fi și el
păstrat în cumpănă cu al lui
Herostrat Cel blestemat de
preoți să nu fie De nimeni
pomenit pe veșnicie,

Și tocmai pentru asta de-a pururi neuitat!
O, ce socratic demon mă-ndeamnă într-
ascuns De cuiul indoielii să nu mă las
străpuns! „Gândește-te, îmi spune, că
tu, după un număr De ani ce-abia
intrece o decadă,

Un firmament de fapte ilustre. porți
pe umăr Și sprijini bolta lumii, ca
Atlas, să nu cadă. Setos de noutate,
mereu în căutare,
Ai spulberat imperii străvechi, ai șters
hotare, Și-ai măsurat cu pasul
voinicelor falange O cale de la Nil și
pân-la Gange Bătătorind-o trainic spre-
a răspândi mai bine Prin Asia-n
crepuscul luminile eline.

Cu tine timpul nu va fi ingrat.”

în foisoru-acesta de lângă Eufrat,
Ferit de zgomot, noaptea s-aud mai clar
acele - Voci care vin, cum zice Pitagora,
din stele,

, Hefestion, și tu ești printre ele.
Prieten buri de sfat și de povață,
Tu adevărul mi-l spuneai în
față Nepăsător de strălucirea
faimei.

Mai am pe Aristandru. Amic? Cirac
limbut, Șiret destul, da-n rituri oculte
priceput:

Aduc adesea-n taină, cu dânsul jertfe
Spaimiei. O veche zeitățe venită de la
geți Sau de la tracii care aruncă-n cer
săgeți Și trag cu arcu-n fulger, să-l
doboare, înapolate încă, dar vrednice
popoare, îi știu de când la Istru
stăteau rnereu la pândă; Avui,
luptând cu dânsii, întâia mea
izbândă. Viteji, în amintire ei stăruie
neșterși Mai mult decât efeminații
persi.

Iar când au să deprindă învățătura
greacă N-o să mai poată nimeni
să-i întrecă.

E drept, pe de-altă parte,

Că meșteri sunt și perșii în anumite arte;
 Doar de la Magi îmi capăt arome
 care-ascund Puteri subtile-n ele și-n
 piele adânc pătrund, Așa că lumea
 crede, uitând de legea Firii,
 Că trupul meu se-ntrece-n miros cu
 trandafirii. Și zeli răspăftdesc
 mireasmă. Poate Că cel ce-l zeu
 abia pe jumătate
 Și deci nu se nutrește cu nectar
 Și-ambrozie nu are acest dar.
 Tot din aceeași cauză în vine
 Nu-i curge-n loc de sânge-acel ihor
 Ce-l propriu numai fețelor divine.
 E în Homer aceasta. Dar nici un
 ghicitor N-a izbutit să mi-o
 explice bine.
 Prea multe lucruri nu cunosc nici ei.
 Le spune la ureche vrun zeu câte-un
 crâmpel De adevăr, pe care îl prind
 pe dibuite Și-apoi, învăluindu-l în
 vorbe aburite,
 Îi revelează după lungi ceasuri de extaz.
 Profeții sunt tot oameni. Greșesc. Știu și
 de frică. Pe Pitia, la Delfi, luând-o de
 grumaz,

La trepied am dus-o cu sila să-mi prezică.
Că nu mă-nvinge nimeni, mi-a spus.
Știam și eu, Și nu era nevoie de șoapta
unui zeu Ca să câștig războiul cu ostile
persane. Neîndoielnic este destinul.
Dar, adese, îi iau deodată locul niște-
ntâmplări dușmane Ce-s veșnic pentru
mintea umană nențesele.

Când l-am străpuns pe Clitos și-a
căzut,
De vină Aristandru spunea că n-a fost
vinul Sau viforul mâniei - așa a vrut
destinul.

M-am prefăcut că-l cred, nu l-am
crezut. N-a fost nimic în moartea lui
Clitos de prezis... Ne-am împăcat în
spirit și stăm de vorbă-n vis. în spirit...
Filosoful acela de la Ind Care și-a dat
foc singur și-a ars pe rug zâmbind
Spunea că trupu-i o învelitoare A
sufletului. Numai trupul moare,

Iar sufletul e nevoit să-și ia
O-nvelitoare nouă, mai bună sau mai rea.
Așa cum i-a fost viața și nu așa cum vrea.
El, până să se urce pe rug, dăduse zvon
Că după moarte vine la mine-n Babilon.

S-o fi-ntrupat din'nou? în ce ființă?
Credința lor e că există-n om Un miez
etern de cuget și voință Mai pur decât
acel nătâng atom De Democrit prin
Haos zvârlit cu ușurință.

(Sunt ipoteze, sigur, și adevăruri, poate:
Aleg cea mai plăcută părere dintre toate.)

Ce soi ciudat de oameni! Umblă goi;

Urâți și slabi, cu chipuri de

strigoi, Hrânindu-se arare cu

rădăcini și poame,

Pot luni întregi să rabde de sete și de
foame,

Și știu, fără altare de jertfă, fără temple,
 Divinitatea pură în sine s-o contemple
 Virtuți ascetice, de renunțare,
 De care noi, firi agere, sprintăre,
 întotdeauna ne-am simțit departe;
 Dar bine-ar fi din ele s-avem măcar o
 parte.
 Când, după mari izbânzi,
 macedonenii Se bucurară de-o
 lungă pace,
 Ei se lăsă ră prînși în mreaja lenii.
 Nu mai catadixeau nici să se-
 mbrace Decât doar ajutați de
 slujitori.
 La-masă îi purtau de' subsuori.
 Poftind tot vinuri vechi și trufandale,
 Se lăfajau pe perne moi întinși.
 Pierzându-și vlagă-n jocuri lascive și-
 n pocale, învingătorii se lăsau
 învinși De proaste-apucături
 orientale.
 Le-am spus atunci: „Plăcerile
 iubirii Și lenea sunt dușmanii puterii
 și-ai gândirii”. Ținutu-m-am eu
 insumi de-aceste înțelepte Dar greu
 de pus în practică percepte?
 Nici lenea, nici curvia în mreji nu mă
 pot prinde. Mânia doar, adesea, și chiar
 prea des, m-aprinde. Că lungi muștrări
 de cuget mi-o ispășesc cumplit.
 Benchetuiesc, dar nu pân-la beție,
 Gustând plăcerea vorbeii, după
 socratic rit. De farmecul Roxanei, la
 fel, nu m-am ferit,
 Nu țiitoare însă facându-mi-o, soție.
 Nici lumea zeilor nu-i prea senină.
 Invidia și ciuda îi dezbină,
 Sunt robii patimilor ca și noi,
 Și Eros îi supune, viclean. Dar, poate, zeli,

Aşa cum spun nişte-nţelepţi mai noi,
 Sunt doar reprezentarea concretă a
 ideii De nemurire. în esenţa lor Ce
 sunt nu ştie nici un muritor.
 Cu dânsii n-ai prilejul să te-nfrunţi;
 Ei tot mai rar jos pe pământ coboară.
 Mai greu e să te aperi de demonii
 mărunţi,
 ' Şireţi şi aprigi te-mpresoară.
 De unde vin? Ce vor? Şi cine-i mână?
 Ce forţă este peste ei stăpână?
 Sau poate că de nimeni nu ascultă.
 Rebelă veşnic, gloata lor ocultă.
 Cu jertfe nu-i îndupleci, nu se tem
 De vrun descântec sau de vrun
 blestem. Obişnuit pe faţă să-nvingi,
 nu poţi cu ei Să lupţi, nu ştii de
 unde să-i dibui şi să-i iei.
 De dincolo (ie lume principii inamice,
 Menite să încurce, să-mpiedice, să strice,
 Orice li-i bun ca să stârnească rău. îi simţi
 cum mişună-mprejurul tău,
 Şi mai ales la ceas târziu de noapte Te-
 ncearcă cu nelinişti, cu visuri şi cu şoapte.
 Şi iată chiar acuma, chiar în această clipă,
 O pasăre necunoscută ţipă Prin
 trestile fluviului, departe.
 N-ascunde oare-un demon sub aripă?
 E poate-o prevestire... De viaţă sau de
 moarte?
 Mai bine, din cutia de fildes, juvaer
 De mare preţ, să scoatem pe Homer.
 Sau să desfăşur - iat-aici sunt
 toate - Vrun dialog din Platon,
Simposionul, poate,
 Ori *Faidon* cu statornica
 splendoare A paradigmelor
 nemuritoare.
 Din om, când moare, pierе numai
 chipul,

1
 1
 1

Dar neatins trăiește arhetipul;
 Când viața pământească se încheie,
 Rămâne Alexandru în idee.
 N-ar fi mai bine, totuși, să
 răsar Ca Fenixul din propriul
 meu jar?
 (S-aude pasărea, pe apă, iar!)
 Căci foc nestins e viața mea întreagă...

 - Ce este?... De la Medios. Mă
 roagă Să-mi țin făgăduiala și să
 vin La un ospăț cu vechi și
 strașnic vin în cinstea mea. Din
 nou belichetuală?
 Abia doar către seară am sosit
 De la Nearh. Sunt oare obosit?
 Nu-mi place să mă plâng de
 osteneală Nici la război, nici la
 lectură Și nici la înțeleaptă
 băutură.
 Mă duc. Mai stau de vorbă. Tot cu
 Nearh. Asnoapte, Golind mereu la cupe,
 mi-a spus ciudate fapte
 De când s-a-ntors pe mare din India.
 Istorii Pe care le-au scornit navigatorii,
 Dar care nu-s desigur minciună chiar
 de tot O dată ce le-nseamnă cu grijă
 Herodot.
 Aș vrea să văd eu însumi, cu ochii mei
 ce este Adevărat și ce e doar
 poveste.
 Vreau cățva timp să părăsesc uscatul,
 Să împânzesc cu nave Eufратul Și
 dându-le la toate drum pe mare Să-nceap
 călătoria cea mai mare Ce s-a-ncercat
 vreodată pe apă; o ispravă Aducătoare
 de folos și slavă.
 De-a lungul aromatei Arabii secetoase
 Să mă îndrept spre țărmuri fabuloase,
 Să-nconjur Libia la miazăzi Și dac-un
 vânt prielnic mă va călăuzi,

1

1

2

Să urc din nou spre miazănoapte-n
sus Și să ajung la poartă extremului
apus,

Pe unde în vechime și-a ales Loc de
popas pe-o stâncă Herakles; De-
acolo să mă-ntorc spre răsărit,
Dar nu-nainte de-a fi cucerit,
Dând apriș pe mare și pe uscat
năvală, Cartagină-mbuibată de bogății
și fală.

Domol de-a lungul Libiei toride
Luându-mi iarăși drumul, însemn
acestea toate Cu de-amănuntul în
Efemeride.

Mă mai abat și pe'la Faros, poate,
Să văd cum crește noua mea cetate,
Apoi, în pace, printre Ciclade, navighez Și
mă apropii de Peloponez,

Pe vremuri locul unei mari dihonii,
în dreptul Aticei, din depărtare,
Trimit Către Lykeion, în-gând, o salutare,
Iar când ajung la țărnul natalei
Macedonii, în sunete de surle
sărbătorești debarc Voind altarul
soartei cu jertfe să-l încarc în amintirea
vremii când am pornit de-aici La
cucerirea lumii cu-o mână de volnici,

Nu domn peste imperii și nici vlăstar de
zeu,
Ci Alexandru, fiul lui Filip, basileu.

Și-acum să plec. Ospățul tău, Medios,
mă-mbie S-aduc acestor planuri prinos
de bucurie Rostindu-le-ntre cupe de vin.
în cinstea lor Voi da un premiu celui mai
vrednic băutor.

O! pasărea aceea cu țipăt cobitor!

FOSILE-N ROCA TIMPULUI

Fosile-n roca timpului păstrate
O, gânduri în durată
încrustare, Mișcări în aer
împietrite,
Rămase-n ațipite ere,
Ce raze încă nedescoperite Vă
vor trezi, eterne efemere?
Mașini, ciudate azi, banale
mâne, Vor strânge clipele-n
haznale în care viu trecutul va
rămâne Ca-n cele mai fidele din
anale,
Și poate că unelte mai profunde
Vor scormoni cu agere antene
Prin straturi de durată, până
unde Vor da de miezul veșnicei
Atene. Vom auzi atunci (vedea-
vom, poate? Pe Diotima de la
Mantineia,
Femeia înțeleaptă întru toate,
Cea de la care-a învățat Socrate
Cum să descopere-n frumos
ideea. Vom înțeți cu zeul

prisosinții Această veche
dragoste a minții, Dorindu-ne să
mai putem petrece Cu harurile
rădăcinii grece,
Până la vremea de apoi,
Când vreo civilizație mai tare
Ne va zvârli, astral gunoi, în
ultima, statornica uitare.

AUD O UȘĂ

Aud o ușă ce se deschidea Acum o
jumătate de veac în preajma mea;
Și iată seara-n care culegeam
„Surăsul lunii de pe-un
geam... în ce perene unde S-au
aciuat acele vechi secunde?

Din peștera zidită ies,
Uimiți uimind, feciorii lui Efes.
Ades un vâl subțire de somn mă mai
desparte De vis (de moarte?)
Dar câteodată căutând prelung
Cutreier Eolianul labirint din creier Și
tot n-ajung.

Pe hartă nu mai sunt ținuturi noi.
Necunoscutul e în toi.

Mă tânguiam odată că vremea trece-
agale Ca mii și mii de cărucioare
goale;
Și mintea migălind dădea degeaba
Târcoale Cimiliturilor din Saba.
Dar văd că-n marea carte-n care-am
mas Prea multe pagini albe au
rămas.

Adio, deci oricărui crez:

1
1
5

Mă-nalț în efemer, ca să durez.

**1
1
6**

CĂLĂTORIE ȘI

POPAS

Călătorind odată prin Virgil . Am
poposit la vrednicul Evandru. Acoperișul
lui umil Se deslușea din tufe de dafin și
oleandru.

La ușă hămăia un cățelandru.
Un fum sărac pe. creastă se subția tiptil.

Bătrânul îmi ieși-nainte.
Purta străvechea lui încălțăminte
Legată cu curele câte șase;
Dar pielea de panteră o lăsase
Prinzându-și strâns la umăr, cu-o fibulă,
hlamida. Cu sabia, de-asemeni, nu mai
avea ce face;
Era de multă vreme pe-acele locuri pace.
Feciorul îi murise demult, în *Eneida*...

Când tocmai mă gândeam, cu teamă,
vai,
Că va începe vorba în vrun arhaic grai,
El mă luă de braț, domol mă duse Pe
prispa cu perdele de iederă și-mi spuse:
„Știam că, hoinărind din vers în vers,
Ai să sosești la mine din vremea ta târzie.
Nu cred că ești prea ostenit de mers,
Că drumul l-ai făcut prin poezie.
Poți să vorbești latina ta stricată.
Cum vezi, o știu. Ai voștri, altădată,
Veneau mai des pe-aici. Îmi pare
bine Că în sfârșit, găsirăți iar calea
către mine.”

„E drept, i-am spus, că până să
ajung Pe aceste locuri drumul mi-a fost
lung Am tot umblat dorind să dau de-
acea Vestită grotă-n care Sibila
prezicea;
Dar cum m-a prins târziu prin crânguri
și poiene, Pe unde mă oprisem s-ascult

CĂLĂTORIE ȘI
POPAS

povești trolene,

N-am mai aflat pe nimeni să mă-
ndrume Spre peștera cu-o sută de porți
și uși din Cumae.” „Rău să nu-ți pară.
Grota, chiar de-o mai fi, e goală.

Un venetic din lumea largă, Narses, îi dete
foc ticsind-o cu călți muliați în smoală;
Și cărțile Sibilei pe veșnicie arse-s.

Dar ce nevoie mai aveți de ele Voi ce
trimiteți nave către stele Luându-vă la-
ntrecere cu-^cele Corăbii fără vâsle și
fără de cârmaci Ce-au fost odată fala
blajinilor Feaci?”

„Avem în vremea noastră, i-am
răspuns, într-adevăr, năzdrăvăni
de-acestea.

Dar cum se face oare că despre ele
vestea Până la voi, în fundul
Legendei, a ajuns?”

„Pe lângă noi, îmi spuse, trec ere după
ere,

Dar nu ne-ating. Privindu-le-n tăcere
Cuprindem totul, însă rămânem mai
departe în hexametria noastră fără
moarte.

După cum vezi, cetatea mea de
scaun E tot ca-n povestirea cu
vechiul rege Faun,

Cu care filologii, de altfel, mă confundă...
Pe când unealta pură, pe când
dibacea undă A televiziunii în
timpul veșnic? Eu De douăzeci de
veacuri întreb de Melibeu,
Cel ce vorbea la umbră cu Tityr pe-
ndelete.

S-a dus la afrii bântuții de sete Și
nu s-a mai întors nici pân-acum.

De două mii de ani o fi pe drum?
Sunt sigur că se află pe undeva prin

CĂLĂTORIE ȘI
POPAS

vreme.

Nu-i gata aparatul care-ar putea să-l
cheme?..."

„Și totuși, tu, i-am spus, mi-aduc
aminte, Dădeai, din Roma încă
nentemeiată, știri Troianului, cu secole-
nainte."

„Erau doar viitoare amintiri...
Aici în *Enelda* ne-a hărăzit Virgil
Un timp al său, elastic și subtil, în
care epoci varii, și vechi și noi,
sunt date

Deodată toate, în el
acum și inima ta bate.

Nu te grăbi cu drumul înapoi.
Rămâi aici la noapte. Avem castane moi
Și mere bine coapte și cașul bine scurs.
Și-un moale pat de frunze cu blănuri largi
de urs.

Te vor trezi, spre ziuă, rândunele,
De multă vreme oaspeți ai streșinilor
mele."

Din

VIS SI CĂUTARE

5

1979

OMAGIUL UNEI UMBRE

„Les monstres de
l'énigme erraient autour de Thèbe. " i
VictorHugo

în Grecia cea veche chiar și ceața
Părea prietenoasă, cum este
dimineața Sau un amurg de vară
peste văi.
Și „monștri ai enigmei" când, venetici
și răi, Umblau prin preajma Tebei să-

CĂLĂTORIE ȘI

POPAS

nșele pe Edip Cu întrebări sucite-n fel
și chip Și el le răspundea, de
desperare Se aruncau cu urlate în
mare Sau se-nfundau de ciudă în
nisip.

Deschisă era calea privirii până-n zare,
Și-n Orestia se-ncepea povestea Când
paznicul din tumul Mikenei striga
vestea Că dinspre miazănoapte se
zărește Cum, falnică, izbânda își
zorește Războinicii acasă mai repede
s-ajungă,

Să-nceapă Agamemnon altă poveste lungă,

De data asta cu-ncheieri de moarte.

Dar s-apucăm acuma cu gându-n altă
parte,

De stânca sfînxului nu prea departe,

Prin mijlocul Tesaliei vestite Cu vrăji

și cu tertipuri iscusite,

Dar și cu Zeul Răsului, pe care Cei din

Hypata îl cinsteau cu-o mare Și unică

în lume sărbătoare.

(Pe-alcea mulți, urmându-l pe Socrate,

Nu se temeau de lucruri consacrate.)

Și iată-ne la poalele-unui munte,

Vestitul Pelion, pe-a cărui frunte S-au

cățărat, în mitologic timp',

Titanii ca s-ajungă în Olimp,

Pe Zevs uzurpatorul să-l înfrunte

Și să-l răstoame-n hăuri de pe celesta

creastă.

Pe-aceste locuri pline de basm și de

eres S-a-nfiripat demult, pe-o lină

coastă,

O așezare, satul Milies.

Născut aici, în țara cu mituri titanide,

Strămoș al meu, Dimitrie Philippide,

Călugărit de tânăr, tu mdnahalul strai îl

CĂLĂTORIE ȘI
POPAS

îmbrăcaseși ca să poți mai bine Străbate
prin atâtea țări străine Pe care-n gând
le și cutreierai.

Religios n-aș crede că erai.
Avid de adevăr și-nvățătură,
Tu ai pornit, în vremuri de-avânt și
aventură, Pribeag prin Europa și te-ai
dus Spre vechi așezăminte din apus,
La Padova-n Italia, și-apoi în vechea
capitală a timpurilor noi,
Parisul prins pe-atuncea în vârtoare De
revoluția triumfătoare.

Ai petrecut acolo ani luminoși și grei,
Chiar și cumplitul nouăzeci și trei,
Și-n mijlocul acelei mari mării Legând
solide, lungi prietenii.

Întors acasă, ai mai stat vreun an Și
iarăși ai plecat, c-un băietan,
Nepotul tău de frate și străbunicul meu,
Să te-nsoțească-n drumul pe care-l știai
greu, Fugind cu el de groaznica
prigoană Iscată de-o putere barbară și
dușmană,

Urgie peste Grecia sărmană.

De data asta, ai făcut popas Mai sus de
Dunăre și ai rămas Pe pașnicele plaiuri
moldovenești, atras De oameni și de
locuri care aveau să-ți fie A doua patrie
pe veșnicie.

Cum bine-a spus un strănepot ce-a
fost Tot învățat ca tine, de-o mare
potrivire Cu tine și la minte și la fire,
Te-ai alipit de țara ce-ți dete adăpost Și-
n scris întâia oară zicându-l România Și
dându-i clar, tu cel dintâi în lume,
Firescul și cuprinzătoru-i nume,
I- ai răsplătit din plin mărînimia Ai
arătat temeinic că țara asta toată E-

CĂLĂTORIE ȘI

POPAS

ntreagă Dacia de altădată,
Din codrii Bucovinei pân'la mare Și
între cele două mari ape curgătoare,
De la apus și de la răsărit,
Pământ de multă vreme sorocit
Românilor din zare până-n zare,
Din largul șes panonic pân'la tărâmul scit.

Tu grecul ai rostit atunci aceste Hotare
românești, așa cum peste Mai mult de-o
jumătate de veac, în urma ta, Adânc
poetul *Doinei* în vers le va-ncrusta.

în două cărți pe care cu trudă le-ai
compus Aceste adevăruri române tu le-
ai spus,

Apoi luând iar drumul spre apus Ai
poposit la Lipsea, de carte vechi focar,
Și le-ai predat cu grijă la tipar.

Vei fi aflat tu oare pe-âcolo de-un titan,
Dar pașnic ca și tine și bun european,
Vestitul de la Weimar om deplin,
Poetic suflet nordic și minte de elin?
Când ai pornit spre casă, ai vrut să te
oprești Din nou pe locurile românești De
care tainic viața te legase.

Nepotu-n vremea asta se-nsurase Cu-o
fată de răzeș din Nicorești.

Această străbunică, de viță țărănească,
Și-a învățat copiii să vorbească Cea mai
curată limbă românească,

Pe care-apoi toți cei din neamul
meu S-au întrecut cu râvnă s-o
cinstească: Tradiție-n familie,
mereu.

Tu ai legat, obscură străbunică,
O punte strălucită și voinică între Șiret
și râul tesalian Peneu,
Din getica Moldovă în Grecia antică.

CĂLĂTORIE ȘI
POPAS

De tine nu se știe nimic. Și numai eu
Mulțumitor te port în gândul meu.

Iar tu, strămoșule, în Iași numit Ca
profesor la școala domnească, ai vorbit
Acolo despre Herschel și despre
Heraclit, Apropiînd, în strînsă legătură,
Cu curiozitate și măsură,
Astronomia nouă de vechea-nvățătură,
Și mai nutrînd, în visurile tale,
Proiectul unei limbi universale.

Apoi, bătrîn, strămoșul pribeag,
N-ai mai lăsat pămîntul-acesta drag,
N-ai mai pornit în vreo călătorie Și te-ai
întors către călugărie Fiînd de-acuma
cuviosul cel Numit de toți monahul
Daniel.

Cu grija de ceaslov și de psaltire,
Te-ai stîns, egumen într-o mănăstire Din
Basarabia, de lângă Prut,, în anul
treize și doi al veacului trecut.
Te-ai fi mirat în viață, tu spirit strict și
clar

S-auzi vrînd ghicitor vizionar Spunînd
că un îndepărtat vlăstar Ieșit din
riguroasa ta vechime Se va-ngriji de
ritmuri-și de rîme Și te va face-n
vremea lui târzie Să te ivești, din nou,
în poezie, în versuri ce cultivă trecutul
și-l învie. (Iluzie a celui de-astăzi? Fie!)

Să-ți spun adio. Umbră? Sau mai bine
Să te păstrez, strămoșule, în mine.
Să mă întom spre vechi gîndiri eline,
Să fiu acolo ca și-aici acasă,
Să mă-nvelesc în ceața luminoasă A
miturilor sacre pe care nu le curmă Nici
vechii monștri și nici monștrii noi, S-
ajungem pe-ndelete amîndoi Pîn'la

CĂLĂTORIE ȘI

POPAS

originile fără urmă,
De unde toți pornirăm, pe rând,
odinioară, - Și-apoi, la unda zisă
neguroasă, (Simțindu-mă și-acolo tot
acasă)
Trăi-vei tu în mine-a doua oară
Când mă voi pierde-n marea morții turmă?
Iluzie și-aceasta? Cea din urmă!

aprilie-mai 1978

SECRETE ȘI MISTERE

Portice lungi prin care spun anticii
Că noaptea se plimba cu molcom
pas Caligula nebun visând suplicii,
Din voi nici o fărâcă n-a rămas.

Cine-a cioplit acele chipuri strani
Pe insula pierdută și pustie
Din fundu-ndepărtatei Oceanii
Și le-a adus în brațe, cine știe?

Tu, monstru al fierbintelui Egipt,
Sfinx cu sprânceana încruntată,
în ce papirus, în ce manuscript,
Se află taina ta nedezlegată?

Dar ce să dezlegăm? Doar totul
piere în timpul fără sens, fără-
nchelere. Ajunși în lună n-am găsit
decât Un plat pustiu, sărac, steril,
urât.

O să ajungem oare și în stele,
Cu gândul să descoperim în ele
Secretul universului și-al vieții?

Da-n stele nu ajung decât poezii.

CĂLĂTORIE ȘI
POPAS

1978

ÎN NEMILOASA DEVENIRE

Trăim o bună parte din viață printre morți.

Ėitim în cărți poeme de-o mie de ani
spuse Și muzici ascultăm, demult
compuse,
Și-n vis vorbim cu vechi prieteni morți;
E-o lume, de neant înconjurată,
Care prin moarte-și capătă durată Și
ființează-n noi prin neființă.
- Și ne-nșelăm cu strania credință Că
ispășim cu mari părerii de rău Greșelile
de-odinioară,
Care pe alții i-au făcut să-i doară,

Când nu gândeam ce-i bine și ce-i
rău Și câncKcu nepăsare și-n
neștire Trăim în nemiloasa
devenire.
Dar nimeni n-ar putea să mai învie.
Ce-a fost stricat, jignit pe veșnicie.
Și doar numai părerea de rău mereu e
vie.

1978

VOX IN DESERTO

Noi, existăm, nu viețuim. Dar oare
Nu este cel mai prețios secret, în
omeneasca lume-ntâmplătoare,
Să ne-nvățăm să viețuim încet?
Secretul totuși îl tăgăduim,
Febrili din leagăn pân'la țințirim.
Mașina s-o lăsăm să se grăbească,
Aceasta-i doar menirea ei firească.
Dar omul? Cu cât graba e mai mare
Cu-atâta viață s-a scurtat mai tare.
Păcat că toate-acestea își află un răspuns,
Dacă cumva își află, abia când am
ajuns La poarta de la care privim în
urmă cum Trecutul ca un peisaj de
scrum Se-mprăștie cu ultima
suflare,
Când pierde totul, ritm, contur, culoare,
Când omul, fără țel și fără drum,
Tot singur moare.
Să-l mai împungă oare și-un ultim, crud
regret Că n-a știut să viețuiască-ncet?

1978

PRIN VESELA PĂDURE

Las iar inchipuirea să mă fure Și
gândul iar mă-ndeamnă să apuc
Pe tainice drumeaguri de
pădure,
Călăuzit de tine, șagalnicule Puck,
Prin fermecătorii
shakespearieni, în visu-acelei
nopti de Sânziene,
Pe unde Oberon e domnitor Iar tu îi
ești poznașul slujitor Ce-ncurci și le
descurci mai rău pe toate, Cum ai
făcut cu-acei îndrăgostiți Pe iarbă în
pădure adormiți,
Dornici de pace și singurătate.

Și iată și tăpșanul cu flori și iarbă
jdeasă Pe unde dormea dulce Titania,
crăiasă A zânelor, și zuliara soată Lui
Oberon, pe care tu, într-o boroboacă
De-a ta, ai incurcat-o, cu haz și cu
necaz, Când s-a trezit obraz lângă
obraz, îmbrățișând pe Botto'm, actor
meșteșugar, Cel dăruit de tine cu
capul de măgar, Când repeta, cu
ceilalți înși din ceată, în vesela pădure
fermecată,
Cu primitive și hazlii mijloace,
Istoria lui Priam și Thisbe, ca s-o
joace A doua zi, la nunta lui Tezeu,
La care, nepoftit, am fost și eu.

1978

DE-A LUNGUL VIEȚII

De-a lungul vieții anii se alungă
Cu vara tot mai scurtă și iama tot mai

lungă,
 Și tot mai repede și timpul trece
 Și fâlăie din aripi tot mai rece.
 Spuneam așa pe vremuri, în treacăt,
 dar acum, Ajuns aproape de sfârșit de
 drum,
 Mai tare-mi suriă toate-acestea-n
 minte, Și-acele de pe vremuri vechi
 cuvinte Ișicapătă-nțelesuri tot mai
 grele Cu trecerea atâtor ierni și veri.
 Destinul nostru nu-i scris nicăieri,
 Și-n ciuda cititorilor în stele
 Și-a celor lacomi de mistere
 noi,
 Puțin le pasă stelelor de noi.
 Mai de mirare este că-i vorba de
 destin în universul fără sens deplin,
 Așa cum este astăzi conceput,
 Fără sfârșit și fără început (Priceapă
 cine poate ce nu-i de priceput;
 Cum însă-n loc știința nu rămâne,
 Care-o mai fi concepția de mâine?).
 Dar întrebarea asta să nu ne mai
 apese Și, ca și stelelor, să nu ne pese
 De ipoteze, născociri, păreri.
 Și dacă universul fără sfârșit trăiește,
 Să știm că omu-ncepe în el și-n
 el'sfârșește Rostogolindu-se din azi în
 ieri.
 Destinul nostru nu-i scris nicăieri.

1978

DIN MUNȚI ÎNALȚI

- după Friedrich Nietzsche -

**Amiază-a vieții! Ceas de împliniri!
 Văratăcă grădină a visurilor coapte!**

O, fericire-nfrigurată de aşteptări şi
de pândiri! Mi-aştept prietenii, şi zi şi
noapte.

Veniţi, prieteni! Visurile-s coapte,
Şi ceasul cel de faţă e plin de împliniri.
În cinstea-vă ghetarii se-mpodobesc
cu flori. Pâraiele din munte pornesc
spre voi voci clare Şi se adună-n
creştet de ceruri vânt şi nori Să vă
pândesc pasul de dincolo de zare.

Ospăţul meu v-aşteaptă pe vârfuri,
printre stânci. Nu-i nimeni mai
aproape de stele decât mine,
Nici mai aproape nu e de hăurile-ădânci.
Şi nimeni pân-acuma nu s-a urcat
spre mine Să guste din ospăţul întins
pe vârf de stânci.

Dar iată-vă, prieteni atât de aşteptaţi.
De ce în ochii voştri văd spaimă şi mirare?
N-a mai rămas în mine nimic din ce ştiaţi?
Pas, vorbă, chip - schimbarea e-atât de-
ngrozitoare? Nu mai sunt eu acela pe
care-l căutaţi?

Şi cel ce sunt acumă vă miră şi vă doare?

Sunt altul? Mie însumi străin? Fugit din
mine?

Din mine însumi exilat?
Un luptător ciudat care-mpotriva Lui
însuşi luptă cu puteri haine,
Prin propria-i izbândă răpus şi-
ngenunchat? Delaolaltă jertfa şi
gealat?

Mi-am împletit eu viaţa cu tot ce-i aprig
vânt?

Am poposit alături de albi urşi polari?
M-am dezvăţat de Dumnezeu şi oameni,
De tot ce-i blestemat, de tot ce-i sfânt?

**Făcutu-m-am fantomă ce umblă pe
ghețari?**

**O, vechi prieteni, iată, amarul vă
cuprinde De dragoste vi-s ochii dar și
de groază plini.
Plecați! Fără mânie. Aici - sunteți străini;
Doar căprioarele și vânătorii Cutează-
aceste locuri să colinde.**

**Prieteni vechi, luați drumul înapoi!
- O, inimă, ești plină de amintiri amare,
Dar aprigă-i nădejdea ta și tare:**

Deschide-te și-așteaptă prietenii cei *noi*.
Ce-i vechi să-i lași! Și lasă și-aducerile-
aminte. De-ai fost odată tânără, acum a Ești
și mai tânără ca înainte!

Aceștia nu mai sunt prieteni, sunt
- Cum să-i numesc! - doar
stafii de prieteni, îmi bat și-acuma noaptea
în inimă și-n geam Și mă privesc și-mi
spun: Doar noi eram!
- Veșted cuvânt pe care-
odinioară Drept trandafir în suflet mi-l
sădeam!

O, dor al tinereții, rău înțeles mereu!
Din tot ce-odinioară am răvnit Și-am luat
drept semăn sufletului meu,
' Rămâne doar un vis îmbătrânit.
Dar să-l alung din mine nu mi-i greu:
Numai cel care se schimbă mi-i apropiat mereu.

Amiază-a vieții! Ceas de împliniri!
Văratăică grădină a visurilor coapte!
O, fericire-nfrigurată de așteptări și de
pândiri! Mi-aștept prietenii, și zi și noapte:
Prieteni *noi*! Fiți gata! Mi-s visurile coapte,
Și ceasul cel de față e plin de împliniri.

1930

CUMPÂNĂ

Se năpustește-n hornuri, vuind a toamnă,
vântul. Și nouri suri s-adună posomorând
pământul. Pătrund în orice lucru fiori de
vreme rea.

De-a lungul vieții anii se alungă Cu
vara tot mai scurtă și iama tot mai lungă:
Cenușă-n suflet și la tample nea.
De veghe stai în casa asta veche,

Cu stafii care lângă obrazul tău se-nclină Și-
ți spun secrete triste la ureche Și slova de
cerneală și lumină Ți-o urmăresc pe filă cu
glas tremurător învăluindu-te-n suflarea lor.

' Cu negre crengi înalte peste case întruna plopii
vântură pe cer,

Cenușa tristei după-amiezi păcioase.

Trăim în grabă și, nerăbdători,

Zburăm prin timp ca pasărea prin ceață,

Atât de iute-n cât de multe ori Alunecăm

alături de viață.

Ai vrea să poți hălădui-n trecut Ca-ntr-un

ciudat tărâm (visat? văzut?)

Și viața pe-ndelete s-o iei de la-nceput Cum ai citi o
carte-a doua oară,

De data asta fără sărituri,

Gustând ce-ai frunzărit odinioară...

Dar unde-i vraja primelor lecturi?

În casa veche-n care trăiești încetinit începe-
acum domol să se-nnopteze Și mâni de umbră
umblă prin piept neconținut Să-ți prindă inima și
s-o-nclăteze.

Dar tu care-adineaori doreai cu-ndurerare O

viață cum e mersul culbecului, acum în

cumpână stai între avânt și nemișcare.

Durata fără capăt te-ndeamnă iar la drum.

Cu inima coclită de amintire,

Cu gândul aplecat în viitor,

Te-ademeneste iarasi neostenitul zbor Al vremii care
curge in nestire.

**Si pleci din casa veche-n vant
afara Visand prin ceata care te-
mpovara, Lumina triumfala a
cerului de vara!**

1939

ÎNTOARCERE

Aşa precum proorocul din vechime
Gemea în babilonicul surghiun,
Tânjeşti şi tu în marea-ntunecime A
unui veac nemernic şi nebun.

De ce să-ţi umfli glasul în trâmbiţe solemne Şi
versul să ţi-l turburi cu-amare prevestiri?

Trecută-i vremea biblicelor semne Şi-n
lumea noastră cerul nu mai trimite ştiri.

Cuvântul tău s-ar pierde nenţeles în trista
omenire de azi, maşinolată,
Cu trupuri lustruite de progres •
Şi suflete din epoca de piatră.

Sfărâmă-n ţândări lira din care-au plâns azeii! Şi
vechea-nţelepciune adun-o şi dă-i foc! ' în secolul
jmnşinii şi-al vitezii Poetul prooroc nu are loc.

Dac-ar zbugni din inimi deodată cu putere Toată
duhoarea neagră de patimi şi prostie, S-ar îneca
pământul într-un potop de fiere Şi viaţa
pretutindeni s-ar stinge pe vecie.

Fii fericii că vântul negru-ai urii Nu poate-
atinge fruntea curată a naturii!

Deci Iacă ferul roş al invectivei Şi moaie-ţi
pana-n cerul amurgului de mai; Nu mai striga
pieirea Chaldeii şi-a Ninivei Ci cântă o eglogă
dintr-un arhaic nai!

Oraşul se-ncleştează în crunta lui

vâltoare; Bolnavi de zgomot, gârbovi de-o viață de cutie, Noi nu mai știm cum să vorbim cu-o floare, Cum s-ascultăm un glas de ciocârlie.

Sub cerul larg, sfioși, în suflet goi,
Ne furișăm ca niște duhuri rele,
Și răd cumplit pădurile de noi
Când, firavi, și stângaci, venim
spre ele.

Cu vocile naturii încearcă iar să cânti.
Vor fi câțiva s-asculte și poate să-nțeleagă.
 în indoiala-n care te frământă,
Un singur suflet face cât omenirea-
ntreagă.

Scăpat din pandemoniul citadin,
Din ceața care-atămă-n inimi deasă,
Vei pune-n versul tău cu sunet plin
Lumina mare-a cerului deplin Și
bucuria-ntoarcerii acasă.

1942

VIZIUNE

Stau lângă-un geam înalt, atât de-nalt
încât atinge cerul la zenit Și atât de lat
încât astupă zarea:
Un zid gigantic de sticlă, vast cât zarea,
Un munte de cristal, nemărginit.

în partea unde stau e piatră seacă,
Nisip și piatră, sterp și crunt pustiu,
Iar dincolo de zidul străveziu E
primăvară paradizică.

Deasupra-mi, cerul galben și murdar E
ca o veche pânză prăfuită,
Și zarea, pân' la zidul de cleștar,
E-n ceață vânăta învăluită.

Dincolo, cerul e adânc și clar.

Ciudat tărâm! în el s-au adunat Zeci de
priveliști de odinioară,
Pe care le-am văzut sau le-am visat Și care-
acum trăiesc a doua oară Și-n fața mea se
schimbă ne-ncetat.

Nici una nu s-aseamănă cu alta Dar toate, rând pe
rând, la fel se scaldă în primăvară și în bucurie, în
vânt albastru și-n lumină, caldă.
O, limpede de vis vrăjitorie,
O, nepătruns tărâm miraculos,'
Spre care tot tânjesc, fără folos.

Dar cum să trec prin muntele de sticlă? Cum să
străbat prin zidul de cristal?
Nu cred că nici în mii de ani de muncă N-aș
sparge-acest fantastic geam gigant, Chiar de-aș
izbi într-însul zi și noapte Cu mii de târnăcoape
de-oțel și diamant!

Dar ca un nou prilej de frământare,
Nu e destul că-mi trec pe dinainte Aceste
dragi priveliști călătoare... în dosul zidului,
în fața mea,

Se mișcă o făptură omenească:
Un om pe care mintea mea n-ar vrea, Țeși-l
cunoaște, să-l mai recunoască... Cel care-n dosul
zidului privește Până-n adâncul sufletului meu
Sunt eu.
De ce atunci mă tem să-l recunosc Si chipul lui de
ce mă îngrozește?

Ființa mea din dosul zării joacă (Drăcesc, proteic,
minunat actor!) în fața mea ca singur spectator,

O dramă-n mii de scene încălțite:
 Povestea vieții mele netrăite.
 Acest subtil și straniu ffate-al meu,
 Robit și el de zidul străvezii,
 Sunt eu.
 Dar eu așa cum aș fi vrut să fiu:
 Erou al sutelor de vieți pe care Nu
 le-am trăit din lene, din uitare,
 Din teamă, din orgoliu, din vis, din
 nepăsare... Atâte vechi iubiri neizbutite,
 Atâtea vechi dorinți neîmplinite,
 Atâtea îndrăzneli neîndrăznite,
 Toate bucuriile creatoare,
 Toate durerile adâncitoare
 Le văd acum trăite de-acest bizar actor
 Jucând sub propria-mi înfățișare.
 Înfațișare? Nici măcar atât N-a mai
 rămas din mine cel real,
 Si chiar trușește sunt și nu sunt eu în
 dosul nepătrunsului cristal,
 Căci dublul meu își schimbă masca lui
 mereu Cu fiecare scenă din netrăita-mi
 viață; E-aceiași ins cu veșnic altă față!
 Și-atunci tot dorul meu de bucurie Se
 spulberă și se distramă,
 Și-această dureroasă feerie Mi-aduce o
 mahnire, și mi-e teamă Că-n clipa-n care
 omul ce sunt cu-adevărat Se va-ntâlni cu
 celălalt eu insumi,
 Ispititor, puternic, adânc, nemăsurat,
 Acesta-n lupta care.se va-ncinge între-
 amândoi, în mine, va învinge...

PE MARGINEA UNEI POVEȘTI

V-ați întrebat, în ceasuri de vis și de
lectură,
Ce s-a mai întâmplat cu cei cinci
căpcăuni,
Pocți la față dar prieteni buni
■Pe Harap Alb scăpându-l din grea
încurcătură,
Prieteni la nevoie, așa cum rar găsești
în viață, mai adesea în povești?
Gerilă, cel cu buzele ca niște perne,
Din care-atunci când suflă, se așterne O
promoroacă groasă, dintr-odată, în casa
cea de-aramă-nfierbântată;
Și Păsărilă care striga grozav: „Tăceți,
Că eu de-aici îndată scap Când mă ridic
cu-acoperișu-n cap Și cu picioarele trec
prin pereți”.
Și care cu Ochilă împreună A prins
șireata fată ascunsă după lună;
Și ceilalți, fiecare cu feleșagul lui,
Și care toți plecară hălăduind haihui.
Citind povestea lor (a câta oară?)
Mă mir și-acuma ca și-odinloară
Că Harap Alb la nuntă nu dădu sfoară-n
țară
Chemându-i și dâșii la ospăț.
A fost acolo lume după lume,
Cum spune povestariul sugubăț,
Poftit și el, cel meșter în hasme și în
glume, De voie bună plin, dar fără bani.
Și numai ei, ciracii năzdrăvani,
Lipseau. Dar n-au pierit, și-au să
trăiască Cât voi mai fi poeți să-l

PALATUL

**pomenească,
Cât va trăi și limba românească.**

octombrie 1978

**Drumeagu-ngust urca la deal
agale Si ne-amăgea mereu cu
cotituri.**

**Demult acum eram plecați din
vale Spre culmile cu stânci și cu
păduri.**

**Trecusem de colinele cu vii,
Livezi de pruni și pajști de cicoare,
Și-acum intram, pe lângă garduri
vii, fot mai adânc în umbră și-n
răcoare.**

**Învăluți în vântul cald și pur,
Suiam încet pe drumul cu hârtoape,
Si suflitele noastre în scrânciob de
azur ae legănau peste păduri și ape.
Drumeagul neumblat călăuzea Spre
bolți de stejeriș plimbarea noastră,
Și-un dangăt lung de clopot
împletea Un fir de aur palid în
liniștea albastră.**

**La un pârâu care-alerga vânjos - Pe
sub un șubred pod cu scânduri
sparte, Ne-am odiiinit și ne-am uitat
în jos Spre târgul resfirat prin vâl,
departe.**

**Plecați pe parmaclăcul strâmb de lemn,
Vedeam străvechi biserici, zidiri
medievale. Copilăria mea râdea în vale
Și ne făcea, din vârf de turle, semn.
Pe buze ți-am cules cu-o sărutare
Cuvântul care, nerostit, plutea în
suflitele noastre călătoare;
Si-n mine, ca un chiot către soare,
6 bucurie aprigă creștea.
îmbrățișam în tine cerul, vântul,
Eram un mag, stăpân pe univers;
Dac-aș fi vrut, cu-o sfârlă, as fi urnit**

pământul Și soarele, c-un deget, l-aș fi
oprit din mers!
Strânși unul lângă altul, am pornit
Din nou la deal, pe drum, tot
înainte. Plecasem doar ou
anumite ținte Și-aveam un mare
dor de împlinit!

**Dar niciodată nu-l zărisem încă!
Și iată că dorința ta, acum, Pre-
ntâmpinând dorința mea adâncă,
Ne hotărâse să pornim la drum.
Copilărește ne înfioram De-
apropierea lui misterioasă;**

Si chiar in sarutarea pe care ti-o furam
Cand te fereai de-o creanga hartagoasa

Drumeagul se facuse-acum cărare:
Ca troscot des și verde pardosit,
Printre stejar și ulmi cu umbră mare,
Era de veacuri parcă părăsit.
Cotind mereu, cu pas trăgănat,
Ne-am pomenit aljuși pe negândite
În fața unui zid darăpănat
Și-a unei porți cu gratii ruginite.
Cu umerii umind-o din tățâni,
Ne-am strecurat pe poarta care gemea-
ncordată Si am pașit pe sub goruni
bătâni,
fîrin ceea' ce fusese alec altădată,
În jurul nostru, numai țepe mari,
Hățu de străbătați de vro cure.
Ce îerburî nalte, ce stufoși stejar!/
Un pare sălbătic, ajuns pădure.

PALATUL

Stăteam nedumeriți. O-nfiorare Ca-n
fața unei taine, ne-a cuprins.
Dar fii o șovăire trecătoare,
Și am văzut în ochii tăi aprins
Același dor și-aceeași căutare De
care mă simțeam și eu învins.
Și, hotărâți pornirăm ia-ntâmplare.
Treceam pe lângă straturi împânzite De
ciumăfaie și urzică moartă,
Pe lângă bănci de piatră, înverzite,
Pe care se-odihnea vreo urnă spartă.

Pe-alocurea, din tufe mari de brusturi,
Se ridicau plesnite pedestale Purtând
în vârf decapitate busturi;
- în alte părți, erau doar socluri goale.
Un heleșteu mocnea, abia zărit De după
stuh și trestie înaltă,
C-un giulgi de' alge verzi acoperit Și-
mprăștiind up muced iz de baltă.
Un luminiș, rotund imprejmuit De tei și
ufmi, era huceag acumă,
Și păpădia-și întinsese spuma Peste
havuzul sec și năruit.
Și-așa, pedalei cu multe-ntortochieri,
Cutreerând de-a lungul și de-a latul
Ciudatul parc-pădure, nicăieri Nu
izbuteam să întâlnim, palatul.
Speram, la fiecare cotitură,
Că din perdeaua deasă de verdeață Va
răsări măiastră lui făptură,
Pe care, dacă n-o zăream la față, în
schimb o ridicam în noi, mai pură,
Zidind în vis ce nu-ntâlneam în viață.
Adesea, dintre crengi, ne-ademeneau
Luciri de marmură, sclipiri de geamuri.
Și alergam grăbiți. Dar nu erau Decât
năluci de soare printre ramuri.

Să mai fi fost vreun drum pe care încă
Nu-l dibuisem pân-acum?
Pădurea era mare și adâncă.

PALATUL

Cum să găsim adevăratul drum?

Într-o vâlcea, ne-oprîrăm la o gârlă.
Și te-ai lipit de mine și mai strâns
Când, dintr-o tufă deasă, o șopârlă
Țâșni c-un fulger verde, iute stâns.

Pe-o piatră ne-am lăsat, îngândurați Și
parcă triști puțin. Dar fără veste Ne-am
pomenit ca într-un vis. furați De vrăjile
pădurii de poveste:

Părău-acesta gureș, negreșit,
Se varsă-n apa" Sâmbetei, departe,
Pe unde, într-un ostrov fericit,
Trăiesc Blajinii, ocoliți de moarte.

În peștera de colo sunt pitici,
Și fiecare e un meșter faur.
Eu cred că-n drum sunt merele de aur
Cândva și Prâslea a trecut pe-aici.

Un inorog veni-va în curând,
Cal alb cu cornul ascuțit în frunte,
Și ne va duce, iute ca un gând,
Drept la palat, pe-o nevăzută punte.

Ne-am ridicat. Amiaza dogorea Peste
răchiți și tufe de sulfină, Amestecând
mireasmă cu lumină. Tăcuți acum,
plecarăm din vâlcea.

Ieșiți, din basm, ne-ntoarserăm încet
Spre viața depănată pe de rost,

Cu un ciudat, nelămurit regret După
ceva ce poate nici n-a fost.
Și multă vreme rătăcirăm încă Pân-am
ajuns la vechiul zid surpat, Purtând din
noi, subtilă și adâncă, Enigma dispărutului
palat,
- Pe care, poate, tu l-ai și uitat,
Pe care însă eu îl caut încă. .

1943

VIS ȘI CĂUTARE

- Nu ești sătul de colindat prin
stele, Prin miliardele de ani-lumină
Cât zice-se că-i drumul pan'la ele, Chiar
cu închipuirea cea mai plină De cosmos
și de cosmo-fantezii?
- Acolo-i țelul marii poezii.
- Ce-i marea poezie? Vorbă-n
vânt Cu-care ne-amăgim; comod cuvânt
Cu care lesne-acoperi ce nu știi.
Mai bine să-ne-ntoarcem pe pământ Și
părăsind călătoria-n vid,
Să cultivăm grădina lui Candid, Lăsând
închipuirea să măsoare Iluzia-n continuă
mișcare A telurilor drumurilor lungi,
La care să visezi, să nu ajungi...
Și poate-aici s-ar întâmpla să fie Și mult
răvnita mare poezie Ispititoare -
Căci totul este vis și căutare.
1978

REFERINȚE CRITICE

„Ceea ce caracteriza poezia întâiului volum
de versuri *Aur Sterp* (1922) al d-lui Alexandru
A. Philippide era în parte o atitudine de
răzvrătire și orgoliu, o oarecare aspirație

solară, o retorică fastuoasă de cel mai bun romantism și, în și mai mare parte, o aplicare excelentă și de cea mai bună calitate în pastelul așa-zis muzical. Dacă patetismul său era de cele mai multe ori verbal, de o remarcabilă virtuozitate, dar oricum tangențial, darurile sale descriptive, însă, abilitatea de a realiza o atmosferă de feerie minoră, de a da viață unor stampe nise, ale trecutului, sau de a topi ca într-un creuzet de vrajă culori și arome, alchimia aceasta senzațională d-l Alexandru A. Philippide a vădit-o în nenumărate probe de măiestrie. Aceste două note se întâlnesc și-n volumul de astăzi *Stânci fulgerate*. Numai că: adăogate, uneori amplificate, alteori deviate, grație unor altoiri sau unor cutii de rezonanță. Așa, spre pildă, atitudinea de răzvrătire și orgoliu, cu mult mai prezentă, de astă-dată, capătă un accent de gravitate, de adâncire în sine, de ecouri nu numai stârnite, dar și captate în același timp, în locul apelurilor sau apostrofelor, exerciții impunătoare de retorică și care dădeau atătora din poemele *Aurului sterp* aceluia unor variațiuni sentențioase, se alege de astă-dată o poezie de perforare meditativă, care duce la o concentrare a mijloacelor de expresie în primul rând. A fost, întotdeauna, în poezia d-lui Al. A. Philippide o briză de exaltare cosmică, câteva reminiscențe din aspirațiile și ascensiunile supraomului nietzscheian, câteva reflexe dintr-o mitologie adaptată pentru necesitățile poetului. Ele se întâlnesc și-n *Stânci fulgerate*. [...] Dar dacă poezia d-lui Alexandru A. Philippide practică temele cosmice, dacă în năzuința de a surprinde misterele ascunse sub lacăte și pecetei iubește metamorfozele și aruncă tiparele, cu o frenezie inspirată de Dionysos, să nu uităm că tot d-sa posedă în trecut acel penel vrăjit, acea paletă de lumini de vis și de basm, grație cărora ne-a dat unele din cele mai suave pasteluri din lirica ultimilor ani.”*

(PERPESICIUS, *Alexandru Philippide* - „Stânci

fulgerate", *poeme*. Ed. Cultura Națională, „Cuvântul”, an. VI, Nr. 1788, 13 aprilie 1930. Inclus în *Mențiuni critice*, III, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1936, p. 202-207. Reluat în *Opere*, IV, *Mențiuni critice*, Ed. Minerva, București, 1971, p. 173-176.)

„După meditația de tip hamletic al cărei nucleu întunecat era problema morții, văzută ca dezlegare realistă a suferinței de a trăi și gândi, devenită însă la poetul nostru izvor de spaime și halucinații macabre (*Aur sterp*), după inițierea faustiană în filosofia conceptelor-mame către care l-a dus căutarea fericirii (*Stânci fulgerate*), autorul *Visurilor în vuietul vremii* este preocupat în prezent de procesul duratei personale. Timpul intim, simțit ca axă a conștiinței și factor de personalitate, este ultima problemă a sensibilității la Philippide. Nici vorbă că o asemenea preocupare va da celui care o profesează în poezie o ținută autoscopică foarte pronunțată, un gust al autoanalizei, căruia i-am putea spune, fără nici un înconjur, valeryst, dacă s-ar exprima în versuri- mereu clasice. Dar, trecând peste polimetria în care poetul nostru s-a dovedit de atâtea ori mare meșter, substanța lirică din *La Jeune Parque* și *Narcisse*, adică devenirile personalității, este însăși substanța celor mai multe poezii din ultimul volum al lui Philippide. Deosebirea ar fi că Valery își versifică procesul latent al conștiinței pe porțiuni mai mici, deci mai numeroase și prezentate mai analitic (nu se urmărește el în *Aurore* până și în recuperarea identității intelectuale după ieșirea din starea de somn?), în timp ce poetul

nostru, având aceeași pasiune de a se disocia
ca ființă trăitoare, se aplică autoanalitic unor
fragmente largi din existența proprie. Trecerea
de la tinerețe la maturitate, de la simțirea
simplă la simțirea speculativă, la vârsta
cugetării, sau - cu vorbele poetului - de la
«dimineața de azur de-odinioară» -- la «amiaza
statornică», este momentul liric al lui
Philippide.”

(VLADIMIR STREINII,
Poezia lui Al. Philippide, JT,
„Timpul”, an. III, nr. 712, 28
aprilie 1939, p. 2. Inclus în
Pagini de critică literară, U. ,
E.P.L., București, 1969, p.
22-31.)

„După *Poemele luminii* (1919) de d. Lucian
Blaga, a căror apariție a inaugurat în literatura
noastră spornicele prefaceri lirice de după
război, al doilea eveniment senzational a fost,
iară îndoielă, culegerea d-lui Al. A. Philippide,
Aur sterp. Am scris cuvântul «senzational»,
oricât ne-ar displace întrebuințarea lui, în
ordinea literară, deoarece nici un alt termen n-
ar oferi echivalența uimirii, stărnită de
noutatea
fenomenului poetic. Îndrăzneala tânărului
poet, care răsturna deprinderile gusturilor
clasicizante, a fost privită ca un adevărat
scandal literar în cercurile critice oficiale,
dar revoluția era întâmpinată cu nespuse
simpatii în rândurile tineretului universitar,
doritor de schimbări radicale. Placheta albă,
de modestă înfățișare grafică, oarecum ca
toate tipurile din acea vreme, cucerea prin
ușurința în mănuierea versului liber, pe atunci
într-adevăr biruitor prin virtuozitatea în
genul funambulesc, prin imagismul cât se
poate de neașteptat și de ingenios, și prin

alternanța vehemenței verbale cu suavitatea muzicală. Simțitoare la orice se vede a fi invocație, tinerețea se lasă sedusă mai ales de frenezia eu care strălucitul începător atacă problemele cosmice, invecțivând rând pe rând dumnezeirea, neantul, veșnicia, absolutul său înfruntând stihile, cu pateticul accent care șade atât de bine vârstei juvenile. Muzician, verslibrist și imaginst deopotrivă de abil, d. Al. A. Philippide se situa, dintr-o dată, în fruntea revoluționarilor lirici, înainte de a se ivi la noi curentul dadaist, care de altfel, cu d. Tristan Tzara, plecat tot de la noi, se afirmase în Elveția, prin instrumentul internațional al limbii franceze. [...] De la *Aur sterp* la *Stânca fulgerate*, poetul a parcurs totuși o cale apreciabilă. întâi, s-a despărțit de instrumentul versului liber, preferându-i constrângerea rodnică a versului regulat. Acesta e primul semn de maturizare considerând că versul liber nu e atât un instrument mai mlădios al simțirii lirice, cât un mod mai ușor al cursivității, de care se leapadă spiritele severe, iubitoare de luptă cu, dificultățile. Apoi, autorul a renunțat la jocul imagistic, la havyul de icoane scilpitoare, care fură privirea amăgită de aparențe, îndepărtându-se însă luarea aminte de la esențe. [...] în cea de a treia culegere de, poeme, d. Al. Philippide, din capul locului, repudiază poezia modernistă, invinovățind-o de aderență la clipă, la gustul contemporan, în esență tranzitoriu. [...] Poetul își propune întoarcerea la vis care este, istoricește, esența cea mai pură a romantismului german (semnificativă, în acest sens, este alegerea unicei traduceri din noul volum: *Astralis* după Novalis, reprezentantul acestei categorii romantice). [...] Dar ce este visul în lirica nouă a d-lui Al. Philippide? Vom răspunde întâi eliminativ, precizând că nu este oniricul, domeniul somnului și al inconștientului, care a bântuit în ultima vreme, căutând să se substituie lucidității, ca un paleativ împotriva exceselor

conștiinței logice și raționale. Definiția pozitivă a visului nu poate fi nici sensul învecinat, al visării, acest *vague à l'âme* al firilor feminine, romanțioase, care «poetizează» epidermic fața lucrurilor. La d. Al. Philippide visul este o modalitate a cunoașterii, prin reactualizarea experiențelor morale, trecute; este o retrăire lucidă, în amintiri care nu depășă însă evenimentele, ci stările succesive de conștiință, ale personalității sale, în timp [...] Este o disciplină de bună seamă lirică, prin care avânturile, patimile, dezamăgirile, înfrângerile sunt numai

indicate prin echivalente verbale aluzive, de ordinea transparenței ideale, în loc să fie analizate sau povestite. Prin magia cuvântului, ele își recapătă semnificația plenară, de drame existențiale, filtrate prin conștiință. Visul, în această accepție, nu este o înmărare «poetică» a cunoașterii, ci însăși modalitatea lirică a conștiinței, care își urmărește devenirile prin pânza de ceață a trecutului. După cum, printr-un act de loialitate bărbătească, vrednică de încuviințare, d. Al. Philippide a manifestat voința de a rupe cu moda literară, care a pulverizat actele grave ale conștiinței în jocul de clăbuci, mai subred decât spuma, d-sa are curajul să afirme caracterul lucid al liricii sale, căutătoare de «gânduri clare», în gerul cărora soarele străfulgera ca în zăpadă. [...] *fișuri în vuietul vremii* realizează atât de rara întâlnire a unui admirabil ideal de artă, cu o frumusețe etică de aceeași calitate. Ca în ținuturile arctice, ale ghețurilor eratici, unde oricare zgomot nepotrivit pricinuiește năruirea munților de zăpadă, zona poetică a d-lui Al. Philippide e un tărâm al șoaptei interioare, al confesionalului individual, de unde nu străbat nici gând impur și nici- expresie necuvenită, ca să clatine cleștarul personalității grave.”

(ȘERBAN CIOCULESCU, *Al. Philippide: „Visuri în vuietul vremii* Revista Fundațiilor regale”, an. VI, nr. 8, august 1939, p. 422-436.

■ Inclus. în *Aspecte lirice contemporane*, Casa Școalelor, București, 1942, p. 114-129. Reluat în *Aspecte literare contemporane*, Ed. Minerva, București, p. 84—103.)

„Culegerea *Visuri în vuietul vremii* (1939), apărând în plină maturitate, dezvăluie deodată un liric de rară vigoare, stăpân pe gândurile, cuvintele și cadențele lui, deși uneori, în nevoia de a nu diminua nimic din substanță, poetul renunță aproape la versificație. Strofele sunt tot austere, aride, dar de o cădere solemnă de mari falduri de o singură coloană. Ceea ce mai înainte putea să apară ca o problemă, acum arc vibrația unei situații ineluctabile. Unica temă a culegerii rămâne spaima întunecată de moartea individuală și de stingerea universală. Intră în această lirică gravitații de poezie clasică și fără să fie vorba de vreo înrăurire formală, se simt aripi de Edgar Poe, Baudelaire, Novalis și Hölderlin și chiar de Dante. Gheara setei de glorie se convertește acum într-o speranță amară că poate veșnicia se învinge prin presupusa permanență a Poeziei. [...] Sentențiozitatea care face versurile memorabile aduce și aici

aparență de prozaism ce este totuși originea farmecului uneori straniu al versurilor. Tehnica de discurs e tipică poeziei lui Leopardi și are punctul de plecare în *Vita nuova* a lui Dante. [...] în lirica lui sumptuoasă și neagra, prin tema eshatologică, prin substanțialitatea gnomică, Al. A. Philippide are aspecte de poet mare. Însă simțul infinitului nu este singura noastră reacțiune față de mersul implacabil al lumii. Tot ce e fundamental (beția de a trăi, dragostea) trebuie să aibă coarde în harfa poetului. Deocamdată Al. A. Philippide cântă elegiac și cu mari gesturi lirice, pe o singură strună, e drept, pe cea mai lungă. ”

(G. CĂLINESCU, *Al. A. Philippide, Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941, p. 750-753)

„Pornirea de a dispune cu libertate de vechiul mit, de a-l îmbogăți cu noi episoade, de a-l asocia cu noi înțelesuri, este caracteristică pentru alți poeți români care se opresc, în epoca de după 1920, în fața mitului prometeic. Unul dintre aceștia este Al. Philippide, în fragmentul dramatic *Izgonirea lui Prometeu*, publicat mai întâi în „Viața românească”, apoi în volumul *Aur sterp* (1922). Este unul dintre cele mai uimitoare poeme ale celui moment literar, cu totul neașteptat la un poet în vârstă de abia douăzeci de ani. Acest tânăr poet dovedea, compunându-și opera, o îndrăzneală a cugetării, o fecunditate a imaginației, rămase, în mod surprinzător, cu totul neremarcate. Poemul are forma unei compuneri dramatice, pentru că, interferând monologul titanului cu strigătele mulțimii, creează aparența unui dialog. Forma dramatică este subliniată și de indicațiile de regie la începutul și în citrul poemului. Acesta conține apoi dezvoltarea unei situații, înfățișează o acțiune. Prometeu huiduit de mulțimile pe care le înzestraseră altădată cu focul, dar care nu deveniseră astfel mai fericite, produce noua revoltă a titanului. Prometeu izbutește să-și rupă lanțurile și să gătească vulturul. După ce azvârle lui Zeus blestemul și disprețul său, ca și omenirii căreia îi prevestește pedeapsa așteptărilor eterne, Prometeu se aruncă în soare. Poemul manevrează simboluri adânci, dar nu impenetrabile, dintre care unele sunt obținute prin personificarea unor noțiuni, curente, cu ajutorul majusculei la inițială: *Vreme, Munte, Nemărginitul Vesnicie, Sânge, Pământ, Haos, Urlet* etc., chiar la adverbe folosite ca substantive: *Nicăieri și Nimeni*, procedee obișnuite la poeții simbolști, a căror influență poetul dovedea că o suferise și

prin folosirea afiterațiilor, a rimelor interioare, a refrenelor, a efectelor sugestive legate de corpul sonor al cuvintelor. Marca densitate de idei a poemului, vorbirea aluzivă a titanului în cuprinsul lui impun comentariul. [...] Prometeu devine, deci, el singur intruparea năzuinței spre libertate trădată neconținut în lunga experiență istorică a omenirii, care n-ar prăvăli pe vechii zei, decât pentru a se supune altora noi. Tânărul poet care exprima această îndrăzneță concepție nu vedea, în momentul compunerii poemului său, posibilitatea unei eliberări a omenirii [...]. Viziunea sa este, din această pricină, pesimistă- și tonul debitului său poetic este amar și sarcastic. Largile perspective descrise de Shelley prin evocarea unei faze viitoare a lumii, în care înțelepciunea lui Prometeu vedea cum știința se va uni cu bunătața și frumusețea, aceste perspective lipsesc poetului nostru. Titanul lui Philpide se închide în orgoliul său și se desparte până la urmă de aspirațiile oamenilor, desigur nu din strâmtețe și uscăciune a inimii, ci din pricina cruntei lui decepții. Monologul final" al lui Prometeu este masca durerii și dezamăgirii sale. Considerat din punct de vedere al istorici comparate al literaturilor, poemul lui Al. Philpide s-a constituit din trei tendințe, ajunse la el după ce animaseră alte multe opere ale creației moderne. Enumăr aceste tendințe: 1. Tendința dc'a prelucra vechile mituri, ba chiar de a răsturna semnificația lor tradițională. Această tendință a fost deseori reprezentată în romantism. Byron în *Cain*, Shelley în *Prometeu dezlănțuit*, Victor Hugo în *Sfârșitul lui Satan* au dat și ei interpretări personale ale vechilor legende, transformând înțelesul lor consacrat. [...]. 2. Tendința sincretistă, adică aceea de a surprinde unitatea de semnificații a unor momente foarte deosebite din istoria umanității. Această tendință inspirase, de pildă, cu zeci de ani înainte pe poetul ungar Emeric Madách, care, în *Tragedia omului*, evocase luptele succesive ale omenirii pentru a cuceri sensul vieții și eșecurile ei repetate. Ideea sincretistă, după cum am mai văzut, este și ea prezentă în fragmentul dramatic al lui Philpide. Figura lui Prometeu ne apare aici ca una din acele care au fixat nevoia de adorație a omenirii, o etapă într-un ciclu unitar. 3. Tendința individualismului. radical [...]. *Zarathustra* lui Nietzsche, *Brand* al lui Ibsen, întrupează această tendință în a doua jumătate a veacului trecut. Ceva din etosul acestor opere mi se pare că a trecut și în *Izgonirea lui Prometeu*. Nu putem spune până la cejunct operele amintite mai sus au lucrat direct asupra poetului nostru. împărtășit dintr-o întinsă cultură încă din anii tinereții sale, nu este exclus ca Philpide să fi stabilit contactul cu unul sau altul din izvoarele amintite. Izvoarele literare lucrează însă uneori și prin ideile generale pe care le trimit în

atmosfera intelectuală a unei epoci. Este mai probabil că, în felul acesta, au înrăurit ele, în cazul de față, producând la poetul nostru o operă remarcabilă prin larga ei viziune, prin marca vigoare a expresiei.”

(TUDOR VTANU, *Mitul prometeic în literatura română, Studii de literatură universală și comparată*, Ed. Acad. R.P.R.,-București, 1960, p. 171-175; Ed. Acad. R.P.R., București, 1963, p. 626-629.)

„Izgonirea lui Prometeu transpune un motiv clasic într-o ambianță spirituală românească. Semețul Prometeu invecivează pe marele tiran («tălhar al soartei, hoț de vesnicii»), în timp ce mulțimea dezlănțuită îl împresoară. Gestul de răzvrătire al celor pentru care suportase crunta înlănțuire, numai pentru a le aduce focul, este pentru Prometeu nu atât indicul unei mari ingratitude, cât mai ales, semnul sigur că gemențele cutezanței sale a căzut într-un teren fertil. «În deznădejdea voastră - se adresează el mulțimii, care vrea să-l lapideze - nu e decât izbânda strigătului meu.» Mitul lui Prometeu, frecvent la romantici, capătă în lirica modernă o interpretare nouă, cum se poate observa și din poemul lui Philippide. Tudor Vianu a urmărit odată, într-unul din studiile sale comparatiste, circulația aceluși motiv în diverse literaturi și epoci, făcând observații extrem de utile. (Tudor Vianu: *Mitul prometeic în literatura română*, voi. *Studii de literatură universală și comparată*, 1963.) Motivul titanului, în literatura română, capătă o individualizare poetică superioară la Eminescu. Dintre scriitorii mai noi, Panait Căma (prin traducerea *Prometeului* lui Goethe), V. Eftimiu și Philippide au manifestat o mai mare curiozitate pentru acest străvechi mit, consemnat de Hesiod și reluat de-a lungul epocilor de mari scriitori ai lumii. Prometeul modernilor întruchipează, în fond, condiția tragică a geniului, a crătonului, mărgăritar aruncat în noroaiile vieții. Pentru fapta lui curajoasă, atât de utilă omului, Prometeu primește drept răsplătă nemulțumirea celor pentru care se jertfește. Poemul *Izgonirea lui Prometeu* e compus în maniera unui tablou romantic. Mai întâi, Prometeu, necălit în ura contra tiranului (Zeus), simte, lipit de stâncile Caucazului, apăsarea singurătății. Ochiul lui și-a înfipț privirea adânc în zare (aspirație uranică!) încât nu se mai poate dezlipi. Hohotind de mânie, el se adresează lui Zeus, cu nădejdea de a-l trezi din cerul lui «pustiu și zdrențuit». Revolta mulțimii vizează, de fapt, pe Zeus, dar cum acesta nu comunică, din adância lui eternitate, cu faptele pămâtenes, Prometeu, ca reprezentant dizgrațiat al cerului, primește blestemele («Blestemul ei prin mine spre tine se îndreaptă»). În ochii mulțimii dezlănțuite, Prometeu nu valorează mai mult decât Zeus, cel care, din adâncă ură față de om, a trimis în lume suferințele: blestemă mulțimea deopotrivă. / Ești singur, Zeus! Singur sunt și eu. / De ce înlătură mâna milostivă / Pe care ți-o întinde Prometeu?». Acest armistițiu nu e însă acceptat, și chinul, dar dărzul Prometeu, descifrând din tăcerea tiranului un refuz, repetă cu și mai mare mânie imprecățiile contra lășității zeilor («Nu te scobori! Ți-e frică, zeu nemernic!»). Ei arc conștiința sfărâmării credințelor, a pieii îi idollor. Mintea omenească a devenit cuprinzătoare. Zc-i

sunt în primejdie. Statuile lor M vor năruî [...] Prometeu este, în această alegorie cosmică, principiul activ, creator. Nici o clipă nu regretă fapta lui atât de crunt pedepsită. Neînțeles, izgonit, el nu se resemnează. Ingratitudinea nu-l doboară, așa cum mânia tiranului nu-l înspăimântase: «...Eu / Mă voi urca spre soarele puternic! / Să-ntâmpin vremea nouă-n drumul meu». [...] Dar Prometeu nu reprezintă numai principiul creației, spiritul activ al universului; el e și o conștiință tragică a existenței, O conștiință tragică, dar nu înfrântă. Sub acest din urmă înțeles, simbolul capătă, în poemul lui Philippide, o mai mare extindere. Condiția lui Prometeu e chiar, cum spuneam, condiția eroică și tragică a creatorului, a omului superior. Între transcendentul care nu ăa nici un răspuns chemărilor dureroase și existența comună care îl respinge, din neînțelegere și ingratitudine, el se zbate, tragic, fără a dezamăgi. Menirea lui înaltă îl ridică deasupra acestor abisuri. Aici, dar și în alte poeme, Philippide se situează într-o descendență eminesciană. Eroul său simbolic reprezintă, în fond, o sinteză modernă între titanul din poemele de tinerete ale lui Eminescu și Hiperion, ca expresie a nefericirii genului, din *Luceafărul*. [...] S-a vorbit de nota elegiacă a poeziei lui Philippide - «Al. A. Philippide e un mare elegiac», încheia în *Istoria literaturii române* - compendiu, G. Călinescu -, de aripile lui Poe, Baudelaire, Novalis, Hölderlin, ce se simt în versurile din *Stânci fulgerate* și *Visuri în vuetul vremii*, de influența expresioniștilor germani, de tehnica dantescă și de gno- mismul' mimat cu finețe, dar c cât se poate de curios cum nu s-a observat eminescianismul său. Înscrierea poetului într-un context de artă modernă (neoromantică, expresionistă!) s-a făcut în chip convingător, uneori chiar cu abuz în stabilirea corespondențelor. Dar, ca și în cazul lui Blaga, poezia lui Philippide, fecundată de izvoare lirice universale, e im produs al tradiției literare românești. Alături de Blaga, poetul *Stâncilor fulgerate* e un continuator prestigios al lui Eminescu. În cadrele și cu formula proprie viziunii sale și epocii în care s-a format. E, am putea spune, un eminescian de structură. Figurația poetică e alta, tipul de sensibilitate, iarăși, se diferențiază, dar, prin atitudinea profund romantică de a reacționa în fața dramelor existenței, în aspirația uranică, în chipul de a acorda bătaile inimii sale cu mișcarea astrelor și, mai ales, ca poet, în exclusivitate, aproape, al visului, al reprezentărilor onirice vaste și surprinzătoare, Philippide este, cu hotărâre, un eminescian."

(EUGEN SIMION, *Un' neoromantic în tradiție eminesciană*, Al. Philippide „Poezii”, *Orientări în literatura contemporană*, E.P.L., București, 1965, p. 66-63.)

„Al. Philippide este un clasic în înțelesul de «vechi». Către acest clasicism îl împingeau atât cultura, cât și structura sa sufletească – și poetul a protestat o dată contra pretenției modernilor de a descoperi date afective noi («ar fi ca și cum de vreo cincisprezece ani încoace sufletul omenesc s-ar fi schimbat în întregime...»). Timpul clasic, așa cum îl înțelege, este etern și esențial, în el fiind contemporane toate epocile. Poetul nu-și ascunde emoția cu care se lasă îmbiat de acest timp inalterabil. [...] Vechi este poetul întrucât înțelege poezia nu ca pe o formă de sentiment, ci ca pe una de cunoaștere; poezia este, înainte de orice, o atitudine spirituală. Pentru moderni nu există decât o realitate unică – aceea a poeziei; poezia este în același timp sentiment și imagine, idee și viziune. Între ceea ce se comunică și forma comunicării nu se poate face o deosebire. Nu avem mijlocul ele a separa ceea ce poetul spune de felul cum spune, pentru că limbajul nu *simbolizează* emoția ori ideea, ci este emoție, idee, devenite concrete. Poezia lui Al. Philippide – și în aceasta Constă extraordinara ei valoare de excepție – redescoperă vechiul limbaj figurativ al antichității sau al autorului [operei] *Vila nudă*. Sentimentul își creează la el nu un nuni de a exista, ci unul de a se reprezenta, deci o figură capabilă să-l exprime. [...] Poemele nu trăiesc însă numai prin aceste viziuni fragmentare și rămânem surprinși de adâncimea unor alegorii ce ar trebui să aibă înțelesul limpede. Poetul inventează de fapt pseudo-allegorii, căci pe el nu-l interesează dezlegarea simbolurilor, ci echivocul lor. Acest alegorism întors este, fără îndoială, lucrul cel mai tulburător. Poezia devine lirică tocmai când părea a se risipi definitiv. [...] Valoarea poeziei lui Al. Philippide trebuie căutată în sensul ei înalt spiritual – ea este un joc al minții care vrea să exprime ceea ce nu se poate exprima. Poetul inventează figuri și viziuni tulburătoare nu pentru a traduce o idee abstractă, el nu face ilustrație didactică, dar comunică un raport fundamental dintre el și lume. Adânci neliniști existențiale bântuie toate poemele, atât de clare și de discursive în aparență. Ele sunt la drept vorbind insondabile.”

(NICOLAE MANOLESCU, *Metamorfozele poeziei*, E.P.L., București, 1968, p. 85-91.)

„De la Eminescu încoace, nimeni n-a stăpânit mecanica sublimă a conceptelor cu o forță mai probantă ca Al. Philippide. Într-un vers tradițional, fidel sieși ca ritm, dar alungând monotonia printr-o simplă variație de metrică, fără abuz de metafore, închegându-și viziunile prin aglomerare de clemente lineare, nu prin imagini baroce (deși beneficiind din plin de o anume cultivare a elementarului și grotescului expresionist), cu

vocabule care sunt ale tuturor și care divulgă *un stil* tocmai datorită apartenențelor lor la general, poetul *Visurilor în vîietul vremii* și-a convertit titanismul inițial, hohotitor și întunecat, într-o adhortație virilă și clară [...] «Mi-e sufletul o năruire de statui», spunea undeva poetul. Personal, am susține că Al. Philippide și-a cucerit clasicismul asemenea regelui biblic ce asedia Ierihonul: "la sunetul marilor trâmbițe romantice din primele volume, zidurile interioare năpădite de o vegetație tenebroasă și vorace s-au prăbușit, pentru a dezvălui edificii marmoreene ale unui spirit care cristalizase treptat tălcurile esențiale ale umanității."

(ȘTEFAN AUG. DOINAȘ, *Clasicismul cucerit*, „Secolul 20", nr. 1/144, 19*73, p. 142-145.)

„Străbătând poezia atât de densă a lui Philippide ești surprins când constăți că ea este lipsită de obișnuitele, prea odihnitoare luminișuri, adevărate popasuri pe care și le îngăduie spiritul. Nici o poezie-joc, nici o poezie-divertisment. Emlnescu se ridică din hăurile și bulboanele viziunilor plutonice, pentru, a găsi răgazul sentimental al romanței. Mallarmé, ascet al verbului, Ion Barbu, care vituperează împotriva facilităților «poeziei lenese», își permit, totuși, fie și numai pentru a decora cu versuri galante albumul doamnelor, ușurința libertină a versurii în gol. Fără să fie un sever ascet ori un pro'fet care prohibește divertismentul, Al. Philippide refuză orice joc. El nu-și îngăduie să ca'dă în ispită afectelor, în cursa fantazării gratuite, ori în golul autornatismelor verbale. Nici o circumstanță nu-l îndeamnă la o versificație ocazională, nici un crez deșert estetic nu-l incită la experimentarea de dragul experienței. Tot ce întreprinde în sfera poeticului ne arată că pentru el nu există decât o singură poezie: poezia ca *vorbire esențială*. [...] Ca și Poe ori Baudelaire, *mutatis mutandis*, Philippide reprezintă o reacție postromantică la romantism, pe fondul unei „naturi” romantice în epoca marilor rupturi, a consumării romantismului în revolta Avangardei, poetul nostru depășește, totodată, neoromantismeale începutului de veac, și ultimele valuri ale simbolismului, cu rădăcini mai puțin romantice. Dar chiar dacă se poate vorbi despre o *fire* romantică a poetului, poezia este un refuz al firi mai curând decât o consimțire docilă la ea. în vocația lui Philippide e evidentă o aspirație care aminteste nostalgia romantice. Dar nu vocația (ori firea) este 'cea care determină o poezie, ci ceea ce face poetul din acea chemare sau cu acea natură [...] Cenzuri puternice ale spiritului pot fi bătute la

temelia acestei poezii. Philippide nu vrea să inoveze, să răstoarne. Nici o dedublare, nici o ruptură între conștiința poeziei și poezie. E atât de puternică trăirea *pustiei, a sterilității* încât poetul nu sucombă nici o clipă vreunui apel inconoclast. Poezia trebuie doar să exorcizeze demonii pustiei. Într-însa e speranța poetului. E Tnu vrea să distrugă tiparele formale, nu vrea să distrugă idoli poeziei. Nici ■ încifarea nu-l atrage. Dacă Blaga refuză des-tăinuirea, menajând misterul, dacă Barbu propune arcele unei poezii ce presupune o operație ermetică a poeticii și una ermeneutică a celui ce se inițiază, Philippide adoptă vorbirea sibilină, formularea figurată, pseudoalegorică. Ion Barbu remarcă (în același *Salut în Novalis*, adresat celui care publicase *Stănci fulgerate*) prezența în poezia lui Philippide a *figurației* pe care o opune alegoriei (figurația fiind mai abstractă decât intuiția

simbolică și mai naivă decât alegoria). Dacă privim mai adânc, căutând rostul poeziei, așa cum apare el în perspectiva philippidiană, a ■ liricii care exclude jocul gratuit ca și filosofarea pedantă ori aluzia doctă, acesta nu poate fi altul decât al vorbirii esențiale - nu *despre* existență, ci *în* existență. Poate cea mai semnificativa mărturisire a poetului, din întreaga sa operă, este aceea care oferă titlul și tema poeziei *M-atâră de tine, Poezie.* „

(NICOLAE BALOTĂ, „M-atâră de tine, Poezie”, *Introducere în opera lui Al. Philippide*, Ed. Minerva, București, 1974, p. 165-173.)

„Poezia lui Al. Philippide este esențialmente *monolog*. Ea e profund marcată, pe de o parte, de conștiința *decorului* - cadru imaginat, construit, visat, impus întotdeauna împotriva realului, înscenare sui generis a spațiului interior - și percepție a lumii dinafară sub specia teatralității; eul liric: întâlnire a două idealuri, într-un continuu joc de corespondente, în dubla năzuință canalizată în discursul poetic, de concretizare a imaginarului și de asimilare a realului cu imaginarul. Pe măsură ce structura viziunii sale se clarifică trasându-și coordonatele de bază, devine tot mai evident faptul că unica realitate a poetului este la Al. Philippide cuprinsă în seria sinonimică *discurs - monolog - poem - vers. Frontispiciul Stâncilor fulgerate* exprimă în modul cel mai coerent această situație. [...] Mecanismul intim al poeziei lui Philippide se definește de timpuriu, încă în *Aur sterp* (1922). Poeme discursive, de o retorică, uneori, destul de apăsătoare, și o imagistică ce se alimentează abundent din alegoriile unei lirici neoromantice, ele anunță totuși câteva elemente fundamentale ale imaginarului său: predilecția, pe-de-o parte, pentru *figurația inferorității* (dedublarea eului - sufletul străin, cugetul bolnav, golul lăuntric fimerar), *figurația reveriei* (visul jucăuș, în care deocamdată imagini desuete stau alături de altele ce anunță stratul oniric de mai târziu), iar pe de altă parte liniile mari ale *decomului exterior*, văzut la modul romantic expresionist, într-o imagine apocaliptic-teatrală și în care elementele naturii sunt și ele alegorizate. [...] După ce, în chip „de fantomă hamletiană, a trebuit sa moară în propriul discurs cu întrebări fără soluție, după ce, rătăcind printre vise, a fost silit să le recunoască fragilitatea, poetul își găsește astfel unicul spațiu vital cu putință: el își încheie călătoria în *poem*. Zăcuind în cuvinte inalterabile, el ajunge să-și locuiască propria voce. Monologul

său se varsă în cântul dintotdeauna, iar decorurile provizorii se
identifică unui cadru paradigmatic de Existență.”

(ION POP, *Transcrieri*, Ed. Dacia, Cluj-
Napoca, 1976, p. 195-209.)

BIBLIOGRAFIE

I. OPERA SCRITORULUI

- Aur sterp. Poeme*, Ed. Viața Românească, Iași, 1922, 124 p.
- Stânci fulgerate. Poeme*. Cu un portret inedit de Iser, Cultura Națională, București, 1930, 110 p.
- Visuri în vuietul vremii. Poeme*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1939, 107 p.
- Floarea din prăpastie*, Editura Contemporană, București, 1942, 279 p.
- Poezii*, E.P.L., București, 1962, 200 p. Cu o *Prefață* de Ov. S. Croh-mălniceanu. Volumul este însoțit de următoarea notă: „Ediția de față reproduce poezii din volumele *Aur sterp* (1922), *Stânci fulgerate* (î 930), *Visuri în vuietul vremii* (1939).
- Studii și portrete literare*, E.P.L., București, 1963, 280 p. v
- Poezii*, Ed. Tineretului, colecția „Cele mai frumoase poezii”, nr. 74, București, 1965, 168 p. Cu un *Cuvânt înainte*, de Al. Piru.
- Studii de literatură universală*, Ed. Tineretului, colecția „Biblioteca Școlarului”, nr. 127, București, 1966, 240 p. Cu un cuvânt înainte, *Al. Philippide și literatura universală* de Zoc Dumitrescu-Buşulenga.
- Monolog în Babilon, Poeme*, E.P.L., București, 1967, 126 p.
- Scrîtorul și arta lui*, E.P.L., București, 1968, 375 p. Cu o *Prefață* a autorului ce va fi reluată cu modificări, în *Scrieri*, III.
- Visuri în vuietul vremii. Poezii 1922-1967*, E.P.L., colecția „Biblioteca pentru toți”, nr. 499, București, 1969, 358 p. Cu *Prefață* și *Tabel cronologic*.
- Floarea din prăpastie*, E.P.L., colecția „Biblioteca pentru toți”, nr. 500, București, 1969, 376 p.

Considerații confortabile, I (*Fapte și păreri literare*), Ed. Eminescu, București, 1970, 350 p.; voi. II, Ed. Eminescu, București, 1972, 318 p. '

Poezii, antologie, postfată și bibliografie ■ de Georgc Gibescu, Ed. Minerva, București, 1[^]73, 270 p.

Puncte cardinale europene. Orizont romantic, Ed. Eminescu, seria Sinteze, București, 1973, 326 p.

Floarea din prăpastie, ediție revăzută de autor, postfată și bibliografie de George Gibescu, Ed. Minerva, București, 1975, 260 p.

Scrieri, I, Visuri în vuietul vremii, Ed. Minerva, București, 1976, 311 p. Sunt reproduse volumele: *Aur sterp*, *Stânci fulgerate*, *Visuri în vuietul vremii*, *Monolog în Babilon*. Cartea se deschide cu o Prefață a autorului.

Scrieri, II, Floarea din prăpastie. Nuvele, Ed. Minerva, București, 1977, 215 p. Cu următorul sumar: *Floarea din prăpastie, îmbrățișarea mortului*.

Scrieri, III, Studii și eseuri, Ed. Minerva, București, 1978, 535 p.

Scrieri, IV, Studii și eseuri, Ed. Minerva, București, 1978, 550 p.
Vis și căutare. Poeme, Ed. Cartea Românească, București, 1979, 56 p.

Poezii, antologie, prefață, tabel cronologic și addenda de Antoaneta Tănăsescu, Ed. Albatros, colecția „Lyceum”, nr. 242, București, 1981, 230 p.; ed. a II-a, 1[^]86.

Poezii. Proză, postfată și bibliografie de Andrei Roman, Ed. Minerva, seria „Arcade”, București, 1984, 382 p.

II. DESPRE SCRITOR ȘI OPERA

Arion, George - *Alexandru Philippide sau drama unicității. Încercare de portret interior*, București, Editura Eminescu, 1982, 156 p.

Avrămuț, Horia - *Alexandru Philippide - La răscrucele memoriei*, București, Editura Cartea Românească, 1984, 204 p.

Balotă, Nicolae - *Introducere în opera lui Al. Philippide*, București, Editura Minerva, 1974, 334 p.

Barbu, Ion - *Pagini de proză. Salut în Novalis* (Al. Philippide: „*Stâncifulgerate*”), București, E.P.L., 1968, p. 99-103.

Călinescu, G. - *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Fundația Regală pentru Literatură și

- Artă, 1941., p. 750-V53.
- Călinescu, G. - *Cronicle optimistului*, București, E.P.L., 1964, p. 410-414.
- Cioculescu, Serban - *Aspecte lirice contemporane*, București, Casa Școale'lor, 1942, p. 114-129.
- Constantinescu, Pompiliu - *Scrieri*, IV, București, Editura Minerva, 1970, p. 346-351.
- Cristea, Valeriu - *Interpretări critice*, București, Editura Cartea Românească, 1970, p. 17-23.
- Crohmălniceanu, Ov. S. - *Literatura română și expresionismul*, București, Editura Eminescu, 1971, p. 216-219.
- Doinaș, Ștefan Aug. - *Lampa lui Diogene*, București, Editura Eminescu, 1970, p. 66-71.
- Dumitrescu, Busulenga, Zoe - *Exemplul lui Al. Philippide*, *Secolul 20* nr. 5, 19(>6.
- Gibescu, George - *Alexandru Philippide*, București, Editura Albatros, -4985, 254 p.
- Iorga, Nicolae - *Istoria literaturii românești contemporane*, voi. II, *Poezia nouă*, București, Editura Adevărul, 1934, p. 231-232.
- Ivascu, George - *Confruntări literare*, București, E.P.L., 1966, p. 437~142.
- Lovinescu, E. - *Istoria literaturii române contemporane*, voi. III, *Evoluția poeziei lirice: cap. Contribuția modernistă a „Vieții românești”: Al. Philippide*, București, Editura Ancora, 1927, p. 391-~95.
- Manolescu, Nicolae - *Metamorfozele poeziei: Al. Philippide*, București, E.P.L., 1968, p. 85-91. ■
- Martin, Aurel - *Poeți contemporani*, București, Editura Eminescu, 1971, p. 39-45.
- Negoiescu, Ion-Scriitori *moderni*, București, E.P.L., 1966.
- Paleologu, Al. - *Spiritul și litera. Încercări de pseudocritică*, București, Editura Eminescu, 1970, p. 178-181.
- Perpessiciu - *Opere*, IV: *Alexandru Philippide: „Stânci fulgerate”*, București, Editura Minerva, 1971, p. 173-176.

- Piru, Al. - *Panorama deceniului literar românesc, 1940-1950*, București, E.P.L., 1968, p. 53-57..
- Popa, Marian - *Dictionar de literatură română contemporană*, București, Editura Albatros, 1977, p. 432~134.
- Raicu, Lucian - *Structuri literare*, București, Editura Eminescu, 1972.
- Regman, Cornel - *Cărți, autori, tendințe*, București. E.P.L., 1967, p. 163-167.
- Simion. Eugen *Orientări în literatura contemporană*. București, E.P.L., 1965, p. 66-83.
- Streinu, Vladimir - *Pagini de critică literară*, II. București, E.P.L., 1969, p. 22-31.
- Vianu, Tudor - *Mitul prometeic în literatura română. Studii de literatură universală și comparată*, București, Editura Academiei, 1960, p. 171-175.
- Zaciu, Mircea - *Cu cărțile pe masă*, București, editura Cartea Românească, 1981, p. 17-22.

CUPRINS

<i>Dincolo de porțile de fdeș sau de corn.....</i>	<i>V</i>
<i>Tabel cronologic.....</i>	<i>XXVIII</i>

Din AUR STERP (1922)

Cântecul cătorva.....	1
<i>Din toamna primăverilor de ieri.....</i>	2
Muzică.....	2
Lied.....	3
Bcrccusc.....	3
Astralis.....	4
<i>Popasuri pe marginea vremii.....</i>	6
Decor vechi.....	6

Desen murdar.....	6
Câmp.....	7
Pastel pustiu.....	8
<i>În preajma veșniciei</i>	12
• Clopotele '.....	12
Calea laetec.....	14
Prohod.....	15
Cântecul Nimănui.....	16
Veghe.....	17
Vânt.....	18
Oaia blestemată.....	19
Izgonirea lui Prometcu.....	21
îndemn la drum.....	27
Din STÂNCI FULGERATE (1930)	
Frontispiciu.....	29
Schiță pentru un autoportret	30

Proclamație.....	31
Elegie.....	32
Invocație.....	33
Pietrele.....	34
Comentarii.....	35
Ceasul greu.....	38
Odă sihastră.....	40
Exercițiu.....	41
Meditație.....	41
Stil '.....	42
Declarație.....	43
Feerie.....	44
Spovedanii.....	45
Popas.....	46

Din VISURI ÎN VUIETUL VREMII (1939)

Promontoriu.....	47
■Impăcare.....	48
Privești cum zboară norii.....	49
Adâncire.....	50
Miraj.....	51
Cântec de amiază.....	52
Mărturisire.....	53
La marginea de noapte a vieții.....	54
În vuietul vremii.....	55
Scară de fulgere.....	56
Cântec de noapte.....	57
Balada vechii spelunci.....	58
În marile singurătăți.....	60
M-ștârî de tine. Poezie.....	62
Viaja alături.....	65
Suntem tăcuți mai mult din noapte.....	66
Cântec uin anii blestemați.....	67
Peste câte mii de ani.....	69

Din MONOLOG ÎN BABILON {1967}

Căutătorul.....	71
Tainietd țel.....	72
Scamatorul de pe munte.....	75
Răzvrătire.....	76
Întâmpinare în azur.....	78
Un stol de păsări negre.....	79

„Dintr-o călătorie	80
Pe un papirus.....	81
întâlnire.....	90
Alai.....	91
Cândva la Stix.....	93
Glasuri.....	•
94	
Spun călătorii	95
O, câte lucruri	95
întâlnire în munți	96
Ausonius	97
Niște stânci	98
întâmplare în deșert.....	:
98	
Voci ale vechilor poeți.....	99
Apropieri.....	100
Răul fără poduri.....	100
Incomunicabilul.....	102
Pe poarta de corn.....	104
Monolog în Babilon.....	105
1 osic-n roca timnifoj....'	112
Aud o ușă.....	113
Călătorie și popas.....	114
Din VIS ȘI CĂUTARE (1979)	
Omagiu unei umbre.....	117
Secrete și mistere.....	121
în nemiloasa devenire.....	122
Vox în desert o.....	123
Prin vesela pădure.....	124
Dc-a lungul vieții.....!	124
Din munți înalți	125
Cumpănă.....	127
întoarcere.....	129
Viziune.....	130
Pe marginea unei povesti.....	133
Palatul.....!	„
134	
Vis și căutare.....	138
Referințe critice.....	139
Bibliografie.....	151

CARTE FINANȚATĂ DE MINISTERUL CULTURII

Lector: ION NISTOR Tehnoredactor: ELENA RĂDUȚĂ

*Culegere și paginare computerizată Secția Totoculgcrc -
Imprimeria Coresi*

S

*Coli de tipar 13 Bun de tipar: 25.05.1995 Tipatul executat sub
comanda ur: 3239*
Regia Autonomă a Imprimeriilor Imprimeria „CORESI” București
ROMANIA

IZGONIREA LUI PROMETEU

M-ați izgonit!

Mă-ntorc în
nemurire, Să-mi caut altă
omenire-n loc; Să-i dau și
ei mistuitorul foc;

Și-așa, din izgonire-n izgonire,
Să-mi port prin Haos răsul meu
stingher. Urlați!... în deznădejdea
voastră nu e Decât izbânda
strigătului meu Care de-a pururi tot
mai sus se suie,
Din cer în cer! Din Dumnezeu în
Dumnezeu! — Căci cine va putea
cândva să spuie Că l-a văzut plângând
pe Prometeu?

AL. PHILIPPIDE